

БЛАЖЕ КОНЕСКИ и КРУМ ТОШЕВ

МАКЕДОНСКИ ПРАВОПИС

СО ПРАВОПИСЕН РЕЧНИК

Со решение на Министерството за просвета бр. 13865 од 11-XII-1950 година се одобрува употребата на оваа книга како помагало во средните и стручните училишта

ДРЖАВНО КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
НА НР МАКЕДОНИЈА
СКОПЈЕ — 1950

I. ПИШУВАЊЕ НА ГЛАСОВИТЕ

Азбуката

Македонската азбука има 31 буква:

а А, б Б, в В, г Г, д Д, е Е, ж Ж, з З,
с С, и И, ј Ј, к К, л Л, љ Љ, м М, н Н, њ Њ,
о О, п П, р Р, с С, т Т, ќ Ќ, у У, ф Ф, х Х, ц Ц,
ч Ч, џ Џ, ш Ш.

Со секоја буква се обележува одделен глас.

Самогласките

а

1. Се пишува *а* во оние зборови што во некои наши народни говори идат со *о*, *у* или темени вокал наспроти тоа *а*, така: *ѡаѡ*, *рака*, *мака* (не: *ѡоѡ*, *ѡуѡ*, *ѡ'ѡ*; *рока*, *рука*, *р'ка*; *мока*, *мука*, *м'ка*).

Други примери: *внашре*, *газер*, *гасеница*, *гнасо*, *гнасен*, *гради*, *гулаб*, *даб*, *длабок*, *длабочина*, *желад*, *заб*, *забец*, *јаглен*, *јадица*, *јазол*, *јаже*, *каде*, *кадела*, *кадрав*, *какол*, *се каѡом*, *каѡина*, *касам*, *касајче*, *каѡ*, *каѡник*, *лачам*, *мадру*, *маж*, *маѡен*, *ѡадам*, *ѡадар*,

ѡаѡук, ѡонада, ѡраѡ, ѡодрачје, рачка, нарачам, сад, сабоѡа, сѡжен, скаѡ, скаѡија, смагам, сѡаѡам, сѡаѡалка, сѡрак, шага, шажам, шаѡан, ѡраѡ и др.

Исто така со а во првиот слог се пишуваат и зборовите: Бадник, лага, лажам, лажица, магла, маска, снага, снаа, сѡрана, шанок, шанка, о, и.

Белешка: Покрај шанок може да се употреби и: шенок, шенка, о, и, но не и: шонок, шонка, о, и; кнок, кночок и сл.

2. Со ја (не со е) во почетокот се пишуваат зборовите: јагула, јадар, јадра, о, и, јазик, јанса, јаѡрва, јачмен. Наспоредно се употребува јачам (Болниот јачи. — Јачаѡ планините.) и ечам (Ечи песна.), екоѡ.

Во средината на зборот, слично на горните примери, се пишува ја (не е) во: зајак, зајаци, зајаче; ѡајак, ѡајаци.

3. Не се пишуваат со а, ами со у, овие зборови: гуска; круг, кружен, кружам, округ, окружен; мудрец, мудросѡ, ѡремудросѡ, мудар, мудрувам, мудрување, мудрошѡињѡ; орудие, оружје, оружен, вооружам, вооружен, вооруженосѡ, вооружение; оѡсусѡво, ѡрисусѡво, оѡсуѡен, ѡрисуѡен, оѡсуѡносѡ, ѡрисуѡносѡ, оѡсусѡвувам, ѡрисусѡвувам; судбина, судбоносен; сушносѡ, сушѡина, всушносѡ, сушѡество, сушѡ, сушѡествовен, насушен, насушна, сушѡествувам.

Белешка: Во овие случаи се диференцира значењето на зборот зависно од тоа дали имаме форма со а или со у: ѡраба (Една ѡраба платно); ѡруба (музички инструмент; гл. ѡрубам); шажам (=жалам, оплакувам; шужам (=обвинувам); ѡонада (Му однесе на болниот ѡонада; гл. ѡонадам); ѡонуда (трговска ѡонуда; гл. нудам, ѡонудам).

4. Се пишува: *печалом, сјечалом*, (не: *печелам, сјечелам*). Сп.: *печалба, печалбар*.

Зборот *началник* се пишува така (не: *начелник*).

5. Во наставката *-зам* (*комунизам, фашизам, социјализам, романџизам, идеализам, материјализам* и сл.) се губи *а* во членуваната форма: *комунизмоџ, фашизмоџ* и сл.

6. На *-ар* завршуваат во нечленуваната форма од м. р. едн. овие придевки што во сите други форми го губат *а* од наставката: *бодар* (*бодроџ, бодра, о, и*), *добар, иџар, модар, мудар, осџар, храбар*. Исто и именките: *Дебар, веџар*. Именката *веџар, веџроџ, веџрови* се зема и со наспоредна форма *веџер, веџероџ, веџрови*.

7. Во туѓите зборови имаме наставка *-ар* или *-ер* спрема тоа каков изговор е кај нас уобичаен. Така: *бакар, меџар, киломеџар, Днесџар, Днеџар, Александар, Пеџар, шеаџар, амфишеаџар* и сл. Н: *минисџер, револуционер* (и: *револуционерен*), *оџозиционер* (но: *оџозиционен*).

8. Темниот вокал од турскиот суфикс *-лџк* се заменува со *а*: *јавашлак, каршилак, чорбацилак* и сл. Исто така, ако станува нужда да се употреби некој турски збор што во својот состав има темен вокал, подобро е тој да се зема со *а*, бидејќи таков изговор е познат во нашите народни говори. На пример: *саклеџ, каздисам, каскандисам* итн. Ако се сака пак да се обележи во ваквите зборови темниот вокал, ќе се употреби знакот *'*: *к'смеџ, с'клеџ* итн. Истото важи и за обележувањето на темниот вокал во извесни дијалектни

форми, до колку тие како локализми би дошле во некој текст: *В'чко, ѝ'но, с'за* и сл.

0

1. Кај именките *лакош*, *нокош* се губи *o* во другите форми: *лакшош*, *лакши*, два *лакша*; *нокшош*, *нокши*, два *нокша*.

2. Имаме: *оџнок*, *оџнокош* — *оџници*; *добшо*, *добшокош* — *добшици*. Но во следните именки *o* се чува и во множината: *мозок*, *мозокош* — *мозоци*; *песок*, *песокош* — *песоци*; *пешок*, *пешокош* — *пешоци*; *четвршок*, *четвршокош* — *четвршоци*; *свијок*, *свијокош* — *свијоци* и др. Од *момок*, *момокош* во множина идат двојни форми: *момоци*, *момци*.

Белешка: Разлика во значењето има меѓу *момче*, *момчиња* (= млад човек) и *момоче*, *момочиња* (деминутив од *момок* = слуга).

Спрема горните обрасци, со загубено *o* во множина се земаат именките: *лешок* — *лешци*; *пошомок* — *пошомци*; *предок* — *предци*; а со зачувано *o*: *зачешок* — *зачешоци*, *почешок* — *почешоци*, *заклучок* — *заклучоци*, *осшашок* — *осшашоци*, *подашок* — *подашоци*.

3. Од *сокол* — *соколош* множината е: *соколи* и *сокли* (исто: два *сокола* и два *сокла*); од *јазол*, *јазолош* — *јазли* (два *јазла*).

4. Се пишува: *веројашно*, *веројашен*, *веројашносш* (не: *веруешно*, *веруваешно* и слично); *земјоделец*, *земјоделсшво* (не: *земделец*, *земледелец*, *земеделие*, *земледелие*); *сосед*, *соседен*, *соседсшво* (не:

6

сусед и сл.); совршен, совршенс̄тво (не: савршем и сл.); црковен, црковна, о, и (не: црквен, а, о, и).

5. Во зборовите примени од францускиот јазик дифтонгот оі се предава со оа (не со уа): буржоа, буржоазен, буржоазија; амілоа; будоар, кулоар, шрошоар, куршоазија итн.

у

1. Се пишува: сум, не сум, седум, осум. Исто: родум (не: родом), многу (не: много). В. за ова уште во партијата за прилозите, т. 1.

2. Во овие зборови од грчко и латинско потекло дифтонгот ау се предава со ав: авшор, август, авшономија, авшомобил, Австрија, Австралија, авшористеш. Се пишува: авшомобил, но аушо.

е, и

1. Со е (не со а) се пишуваат зборовите: пошшеда, беспошшеден; жеден, жедос̄, жедувам (не: жаден и сл.); занает̄, занает̄чија, занает̄чист̄во (не: занает̄ и сл.); излез, влез (не: излаз, улаз); шрева (не: шрава); орев, ореви (не: орав, ораси); предедо (не: прадедо). И: еребица (не: јаребица).

2. Имаме: заем, наем, прием, уем. Изведени од нив: заемам, наемник, заемно, заемнос̄.

Но: поим, поими (= поњатие).

Спрема прием стои глаголот: примам.

3. Воен — воена, о, и (не: војна, о, и); службен, а, о, и (не: служебен, служебна, о, и).

4. читам, читање (не: четам, четене), читанка. Но: четиво — четива.

5. *дос̄тоинс̄иво, дос̄тоинс̄ивен, дос̄тоинс̄иве-
но* (не: *дос̄тоенс̄ивен*). Но: *дос̄тоен, дос̄тојна, о, и.*

6. Се пишува: *корекција, коректор, но: кори-
грам; ин̄телигенција; инженер; медицина.*

Вокално р

Слоговна функција врши и согласката *р*: *дрво, срце, крв, смр̄ш, црвен, ѝрс̄шен, ја̄шрва, бакрданик* итн. Исто и во зборот *жр̄шва, жр̄швувам, жр̄швеник, ѝожр̄швован* (не: *жер̄шва* и сл.).

Слоговното *р* во почетокот на зборот се обележува со знакот ' пред него: *'рґа, 'рґосан, 'рж, 'Рлевци, 'рскош, 'рнки, 'ржам, 'рскам, 'рскавица.* Тој знак се пишува и кога некој од овие зборови влегува во сложеница со префикс што завршува на самогласка: *за'рґа, за'ржа, за'рска, се изна'рґа.* Но: *сржам, срскам* (кога префиксот завршува на согласка).

ол

Место некогашното слоговно *л* во нашиот литературен јазик ја имаме групата *ол* (во извесни наши народни говори: *ъл, ъ, у*). Така: *волк, (не: вълк, вѣк, вук).* Други примери: *болва, волна, голшам, долг, должина, жолш, жолчка, золва, јаболко, колбас, колк, исколчам, колкам, колнам, молкнам, молснам, молња, молчам, олцам, ѝолжав, ѝолк, ѝолковник, ѝолн, шолчам, шолчник, сшолб, сшолбец.*

Се пишува: *сонце, сончев* (не: *солнце, солнчев*).

Со *у*, не со *ол*, идат зборовите: *Бугарин, бугарски, Бугарија; чун, чунче.*

Согласките

ј

1. Во почетокот на зборот пред *e* не се пишува *ј*: (тој) *e*, *еден*, *ела*, *елен*, *есен*, *Евреин*, *Елена*, *Ерусалим*. Од ова се отстапува при пишувањето на туѓи имиња на лица и места, што од порано не се одомакени во нашиот народен јазик во форма без *ј*. На пример: *Јена*, *Јемен*, *Јесџерсен* и сл.

Белешка: Руските имиња се пишуваат со *e* (не со *je*) во почетокот: *Евгениј*, *Евсеев*, *Есенин*, *Еголин* и сл.

2. Во средината на зборот *ј* не се пишува меѓу две самогласки, ако е втората од нив *e*: *знае*, *мое*, *чуе*, *јее*, *јие* и сл. Исто: *Сараево*, *Чајџаев*, *досие*, *конференсие*, *Рамбуе* итн. Исклучок прават туѓите зборови како: *доајен*, *фоаје*, каде што *ј* разделува три самогласки.

3. Не се пишува *ј* во групата *ио*: *виор*, *виолина*, *ишон*, *Орион*, *национален*, *доброиш*, *нашиош*, *сиош* итн. Од ова прават исклучок само вокативните форми од именките што завршуваат во номинатив на *-ија*. На пр.: *змија* — *змијо*, *арамија* — *арамијо*, *Марија* — *Маријо* и сл.

4. Не се пишува *ј* во групата *иу*: *виулица*, *нашриум*, *калициум*, *радиум*, *кришериум*, *Целзиус*, *Сириус* итн.

5. Не се пишува *ј* меѓу два вокала од кои вториот е *и*: *змии*, *судии*, *шрофеи*, *обичаи*, *случаи*, *Влаинка*, *Украинка*, *краишџа*, *буџа* итн.

6. Не се пишува *ј* во наставката *-иски*: *змиски*, *исшориски*, *арамиски*, *околиски*, *шаршиски* итн.; во *-исшво*: *убисшво*.

Инаку иде: *паршцен* — *паршијни*, *сшихиен* — *сшихијни*, *паршиец* — *паршијци*, *убиец* — *убијци*.

7. Освен кај глаголите од типот: *пијам* — *пијаш*, *мијам* — *мијаш*, *сијам* — *сијаш*; *сшојам* — *сшојаш*, *бројам* — *бројаш*; и *чујам* — *чујаш*, *блужам* — *блужаш*, *шрујам* — *шрујаш*, кај другите глаголи што им завршува општиот дел на вокал не се пишува *ј* во 1 л. едн. и во 3 л. мн. *шраам* — *шрааш*, *баам* — *бааш*, *пеам* — *пеаш*, *сеам* — *сеаш* и сл. Види за ова кај глаголите, т. 4.

Белешка: Меѓутоа, до колку има именки од корен заеднички со некој од таквите глаголи, во нив се пишува *ј*: *Трајан*, *сејач* и др.

8. За пишувањето: *чиј*, *шаа*, *оваа*, *онаа* итн. в. кај заменките, т. 4.

9. За пишувањето на заповедните глаголски форми како *ишј*, и сл. в. кај глаголите (Заповеден начин).

10. Во групата *ија* се пишува секогаш *ј* безразлично дали е зборот наш или туѓ: *пијам*, *сијам*, *вријаш*, *кријаш*, *змија*, *ракија*, *сшорија*, *носија*, *Југославија*, *Македонија*, *индустрија*, *индустријализација*, *индустријален*, *машерија*, *машеријал*, *машеријален*, *машеријализам*, *дијалектика*, *пошеницијал*, *социјален*, *социјализам* итн.

Белешка: Не се пишува *ј* во групата *иа* во сврзникот: *иако* (Го чекам, *иако* не знам дали ќе дојде).

к, г

1. Со *к* се пишуваат:

1. Формата од помошниот глагол за образување идно време *ќе* (*ќе одам* и сл.). Исто така и

негираните форми од тој глагол: *нејкам, нејкеш, нејке, нејкеме, нејкеше, нејкаш, нејкев, нејкел.*

2. *-јки* (наставка за образување глаголски прилог): *викајки, сакајки, бидејќи, одејќи* итн.

3. *-ке* (завршок кај збирната множина од извесни именки): *бруш — бруке, праш — праке, враша — враке, рабоша — рабоке* и сл.

4. Глаголите на *-кам, -кавам*: *плакам, пракам, шракам, факам, векавам, свекавам, секавам, смекавам, срекавам.*

5. Именките како: *широканец, сошоканец* и сл., што се произведени од имиња на места што свршуваат на *ш*: *Пирош, Сошош* и сл.

6. Овие одделни зборови: *веке, повеке, врека, гаки, гакересш, домакин, домаќинсшво, кука — куки, куќен, покуќнина, бескуќник, лека — леки, мекава, смека — смеки, ноќ — ноќи, ноќе, ноќеска, синоќа, ноќник, ноќевам, ноќви, сваќа — сваќи, свеќа — свеќи, среќа — среќи, среќен, цвеќе — цвеќиња, цвеќарка, ќерка, ќуд, кушам.*

Со *г* се пишуваат:

1. Формите за збирна множина на *-ге* од именките: *ливада — ливаге, грамада — грамаге, ограда — ограге* и др.

2. Овие глаголи на *-гам, -гавам*: *гагам, погагам, рагам, наогам, обиогам, заогам, вигавам.*

3. Именките како: *граѓанец, охриѓанец, присаѓанец* и сл. што се произведени од имиња на места што свршуваат на *д*: *град, Охрид, Присад* итн.

4. Овие одделни зборови: *веѓа — веѓи, лаѓа — лаѓи, луѓе, меѓа — меѓи, меѓу, преѓа — преѓи, преѓе, преѓеска, преѓешен, 'рѓа, 'рѓосам, саѓи, Саѓин, шуѓ, шуѓинка, шуѓинец.*

II. Освен тоа, гласовите *ќ*, *ѓ* се слушаат кај нас во ред други туѓи зборови. Нивното пишување во тие зборови се установува вака:

1. Пред *а*, *о*, *у*, *е*, пред согласка и на крајот од зборот се пишува во нив *ќ*, *ѓ* секогаш: *ќар*, *дукан*, *ќор*, *ќосе*, *ќукур*, *ќумур*, *сјанаќ*, *ќеф*, *ќемане*, *ќејенци*, *ќемер*, *ќебай*, *ќебе*, *ќесе*, *ќелеш*, *ќерамида*, *ќердосан*, *ќелав*, *леќе*, *берикеш* итн.; *ѓавол*, *ѓон*, *ѓубре*, *ѓеврек*, *ѓердан*, *ѓерѓев*, *ѓем*, *калуѓер*, *маѓерница* итн.

Белешка: со *г* (не со *ѓ* се пишува: *ангел*, *Ангеле*, *Ангелина*; *Гевгели*; *гемија*, *гемиџија*; *генерал*, *Германец*, *германски*, *Германија*, *Генадија*.

2. Пред *и* се пишува *ќ*, *ѓ* во зборовите: *муштаќи* (и: *муштаџи*), *маѓија*, *Ѓорѓија*, *Ѓорѓи*.

Инаку: *Киро*, *Кирил*, *кибриш*, *килим*, *кир*, *кирија*, *кираџија*, *ракија*, *Шакир*, *Бекир*, *Зекир*, *гибам*, *гиди*.

Белешка: зборот *маѓија* може да иде и во формата *маџија* (*маџичен*) како понова заемка и со поособена нијанса во значењето.

Треба да се внимава да не се пишува *ќ*, одн. *ѓ* во зборовите: *кисел*, *кишам*, *кишка*; *кинам*; *инам*, *имназија*.

III. Со *ќ*, *ѓ* се предаваат *ћ*, *ђ* во српскохрватските имиња и називи на места: *Марковиќ*, *Кешковиќ*, *Кошиќ*, *Госиќ*, *Ловќен*, *Ѓурѓевиќ*, *Ѓуриќ*, *Гаково* и сл.

Истото важи и за предавањето на сличните гласови и од други јазици. На пример: *Кано*, *Ѓовани*, *Лоѓ* итн.

Белешка: Не се пишува *-иќ*, ами *-ич*, во руските, полските и словенечките презимиња како: *Сјанќјевич*, *Александар Сергеевич Пушкин*, *Мицќјевич*, *Кидрич*, *Томиќич* итн.

Гласот *s* иде во следните зборови што почнуваат со групата *sv-* : *свезда, свер, сверски, свертсво, се сверам, свечам, свечалка, свиска, свзнам, свонец*; во групата *-ns-* : *јанса, се гансам, гансало, сенсер, мунсочам, шолкунса, малкунса, шрошинса*. Други примери: *сид, сидам, сидар, семнам, изземнам, се просевам, просевка, севгар, сиври, сунџи, Сака, Сана*. Исто така и во овие зборови од коренот *sr-* : *сирнам, сирка, просирка, просирно, се иззира, насрам, насирам, обсрам, обзира, срџки, срџала*.

Белешка 1. Spreма *обсрам, обзира*, се пишува и: *обсир*. Но од друга страна *презрам, презрен, презирам, презир* — како нова заемка со сите тие форми.

Белешка 2. Не се пишува *s* во зборовите: *земја* (не: *земја*), *езеро* (не: *есеро*), *солза* — *солзи, молзам*, — *бронза, бензин*; исто така никогаш не пред множинската наставка во зборовите како: *нога* — *нозе* (не: *нозе*), *полог* — *полози* (не: *полози*), *белег* — *белези* (не: *белези*) и сл.

Л, Љ

1. Пред *e, u, j* се пишува само *л*: *лешо, поле, лице, колиба, зелје, крилја*.

Белешка: Треба особено да се обрне внимание на изговорот од тој глас што го бележине со *л* пред *e, u, j*: тој се изговара меко, исто како и оној глас што пред *a, o, y* го бележине со *љ*: *љубов* и сл.

2. Во овие зборови се пишува *л*, а не *љ*: *лубеница, луѓе, лулам, лулка, луџам, лушџа, луш, булук, клун, клувам, клукам, клуч, заклучам, заклучок, вклучам, вклучен, приклучен, блувам, блудец, џлукам, џлуканица, џлуска, џлускавец, каш-*

лам, чешлам, чешел, билка, болка, зелка, желка, олку, шолку, онолку, колку, челад, Бишоло, кошула, кадела, недела, посшела, селанец, сол, пријашел, родишел, учишел.

Исто и кај глаголите од и-група што во општиот дел завршуваат на л: мол-ам, мол-аш, (не: мољам — мољаш), жалам — жалаш, велама — велаш, мислам — мислаш и сл., и во именките изведени од нив: молба, жалба, повелба, мисла и сл.

3. Во овие зборови со буквите лј се предава изговор на меко л пред ј (ова меко л не го пишуваме со љ по истиот принцип по кој не го одбележуваме со особен знак ни пред вовалите е, и, в. горе, т. 1): зелје, колје, колја, крилје, крилја, илје, зилје, волја, илјада, ѓолјак, далјан, Силјан, Велјан, лилјак, Лилјана итн.

Вака се пишуваат и туѓите зборови: баџалјон, медалјон, милја, ѓазилјон, релјеф — релјефен, Ришелје, Басџилја, ролја, фошелја.

Во множината од волја имаме волји, од милја — милји, од ролја — ролји, од фошелја — фошелји.

4. Со знакот љ се обележува мекото л кога не иде пред и, е, ј: љубов, љубам, Љуба, Љубен, Љујчо, Љубојно, Љујшџе, кљакам, ѓљачка, ѓљачкосам, виљушка, Каљуш, ѓељуш, иљач, ѓолќа, ѓељџе, џељ, Иљо, Иљка, Кољо, Суљо итн. Од: беља мн. е: бели; од рубља — рубли.

5. Во српскохрватските и словенечките имиња и географски називи со љ (lj) се пишува л (не љ) пред е, и: Валево, Трбовле, Лиг, Сврлиг итн. Во

други позиции се пишува љ: Љубљана, Мајавуљ, Пријатељ итн.

Мекото л во руските имиња и географски називи се обележува со знакот л кога се наоѓа пред е, и, а во сите други случаи со љ: Ленин, Сталин, Калинин и сл., но: Гогољ, Тарас Буљба, Делвиг, Пушквљ, Севастопол, Мариопол, Ковел, Каљуга.

Со љ се пишува: фелџон, фелџонист, Марсел (но: Марселеза).

Њ

1. Се пишува: бања — бањи, диња — дињи, дуња — дуњи, молња — молњи, свиња — свињи, коњ — коњи (не: којн — којни), ѓењушка, имењак и др

Белешка: не ѓења — ѓењи, ами: ѓена — ѓени.]

2. -ње (наставка за образување глаголски именки): одење, носење, викање, кажнување (не: одејне, носејне и сл.).

3. -ње, -ња (завршоци на збирната множина кај некои именки): шрње, камење, камења, ремење, ѓламења, годиње, ѓланиње и сл.

4. -иња (наставка за образување множина од извесни именки од ср. род што завршуваат во едн. на -е): име — имиња и сл. (не: имина, ѓолина, шелина).

5. Не се пишува њ во глаголите на -инам како: бодинам, зашинам, кушинам, соинам и сл.

6. Не се пишува њ во зборовите: камен, кремен, ѓламен, ѓрсџен, ремен, лимон.

7. Не се пишува њ кај именките на -нишџе: огнишџе, буннишџе, сџрнишџе.

8. Со њ се предава мекото *н* во тугите зборови: *Ѓеџоар, Маскаџи, Бреџаџ, Њујорк* итн. При предавањето на српскохрватските и словенечките имиња и географски називи њ се пишува независно од позицијата во зборот: *Његош, Баџица, Преџ, Велеџе* итн., додека при предавањето на руските, пред *е*, и се пишува *н* (не: њ). *Ленин, Калинин, Воронез, Онега, Онегин* и сл., инаку њ: *Казаџ, Рјазаџ, Ваџка, Паџко* итн. По исклучок се пишува со *н*: *Асџрахан, асџрахански, меншевик, меншеви-зам.*

Белешка: *конјугација* (не *коњугација*), *конјунктив* (не *коњунктив*), *кунјунктура* (не *коњунктура*).

Х

1. Согласката *х* се слуша пред сè во туги зборови: *харџија, хемија, хоџел, Хималаи, монархија, Хајнрих Хајне* итн. Исто така и во некои словенски, чисто книжевни зборови, како: *храбросџ, храбар, храм, џоход, доход, восхиџ, усџех, слух, дух, воздух* итн. Имиња на места: *Охрид, Пехчево.*

2. Кон овие зборови се приклучува и: *храна, хранам*, како и сложениците од истиот корен: *џрехрана, џрехранам, џрехранбен, исхрана, исхранам.* Меѓутоа без *х* се пишуваат: *ранениче, неранимајко* (и *неранимајка*) — како зборови, битови и оддалечени по значење од горните.

3. Покрај *џоход, доход, џриход, расход* (како зборови од литературниот јазик), без *х* се пишуваат следните зборови од истиот корен: *одам, наоѓам, заоѓам, џреоѓам, џреодно* (*знаме*), *неџроодно*

(месѝо). Без х се пишува и именката: од, одоѝ, (сиѝен од), а со х: ходник.

4. Се пишува херој, херојски, херојсѝво (не: гeroј итн.), Хрисѝос, Хрисѝова вера, хрисѝијансѝво, хрисѝијанин.

Се зема: каракѝер, каракѝерен, каракѝерисѝика, каракѝерисѝичен (не: харакѝер итн.).

5. Без х: леб, лебар, иѝно, убав, убосѝ, армо-ника, ан, орда (не: хорда).

6. За случаите кога х минало во в види по-долу.

В

1. Каде што во западните говори в се загу- било меѓу два вокала, во литературниот јазик се земаат формите со в: бивол, девојче, глава, говедо, гавол, јавор, невола, невесѝа, ѝовели, човек; исто кај глаголите: ковам (ковач, наковална, ковачница), сновам, ѝоварам (ѝовар), говорам (говор, одговор, разговор), исѝавам, осѝавам, забавам, ѝравам (на- ѝрава, суѝрава), лигавам, ѝцовисам; во ред завр- шоци: -вина: ѝоловина, убавина и сл.; -вица: суровица, каѝавица, секавица и сл.; -вец: вдовец, ѝрговец и сл.; -ва: основа, ѝоѝсѝава и сл.; -ван: ѝоргован, -вар: воловар; -вишѝе: зимови- шѝе, чудовишѝе; -вен: оловен; -виѝ: лековиѝ, вековиѝ, жалевѝи и сл.; -ови, -еви (наставка за множина кај еднословните именки од м.р.): денови, лебови, ножеви, кошеви итн.; кај сите придавки што во машки род завршуваат на в : нов^е — нова, о, и, ѝрав — ѝрава, ѝраво, ѝрави, гоѝов — гоѝова, о, и, улав — улава, а, и, Пеѝрев — Пеѝрева о, и итн.

Но формата за ср. род од заменката *шој* се зема без *в* : *шоа* (не: *шова*). Се разбира дека во сите состави, каде што влегува *шоа*, ќе се пишува така: *зашоа*, *пошоа*, *меѓушоа* и сл.

2. Во почетокот на зборот се пишува *в* (а не се изостава) пред согласка во овие зборови: *вџор*, *вџорник*, *вдовец*, *вдовица*, *вчера*, *внашре* (не: *нашре*). Се пишува: *внук*, *внука* (не: *мнук*, *мнука* или *фнук*, *фнука*), *влезам*, *внесам* (не: *флезам*, *фнесам*).

3. Со *в* во почетокот се пишува: *вистина*, *вистински*, *вистинишосѝ*; исто: *навистина*.

4. Без *в* во почетокот се пишува: *земам*, *зеде*, *вел* (не: *вземам* и сл.). Исто така, и кога влегува тој глагол во состав со префикс. не се пишува со *в*: *поземам*, *преземам* и сл. Без *в* во почетокот се пишува и: *замен*, *заемно*, *заемносѝ* (не: *заемно* и сл.).

5. Пред наставката *-че*, со која се образуват деминутиви, се добива *в* од *с*, *з*, *ш*, *ж*, па така и се пишува: *ливче* (од *лисче*), *мовче* (од *мосче*), *гровче* (од *гроздче* и *грошче*), *џровче* (од *џрошче*), *крлевче* (од *крлежче*) итн. Истото го имаме и во: *мавца* (од *масца*).

Белешка: Како одземка се пишува: *гласче* (од *глас*)

6. Во средината во согласни групи и на крајот од зборот некогашното *х* минало во *в*, па така и се пишува: *нивни*, *нивна*, *о*, *и* (не: *нијни* и сл.), *шивнам* (не: *шијнам*), *чевли* (не: *чејли*, *чели*), *чевлар*, *јавнам*, *мавнам*, *кревка*, *о*, *и*, *бавча*, *бовча*, *болва* (не: *болфа*), *вешов*, *вешва*, *о*, *и*, *сџрав*, *уџлав*, *џрав*, *грав*, *мов*, *був*, *сув*, *глуб*, *задув*, *џердув*, *кожув*, *грев*, *змев*, *орев*, *здив* итн.; во минатото време: *бев*—

бевме, бевше, зедов — зедовме, зедовше, викав — викавме, викавше и сл.

Белешка: Се вели: *смеа* (*насмеа*) или *снев*, *приснев*, *пошснев* (не: *смех* и сл.). Исто *грев* (не: *грех*). За зборовите како: *усѣх*, *слух* в. горе, кај *х*, т. 1.

Со *ф* се пишува: *офнам*, *офкам*, *офкање*, *оф*.

7. Меѓу две самогласки *в* се пишува, на местото од некогашното *х*, во зборовите: *мува* — *муви* (не: *муа*, *муи*), *џазува* — *џазуви* (не: *џазуа* — *џазуи*), *глува*, *о*, *и* (*глуб*), *сува*, *о*, *и* (*суб*), *узо*; *шивок* (*шивка*, *о*, *и*); *кревок* (*кревка*, *о*, *и*), *чевел* (мн. *чевли*), *гревоша*, за *гревоша*, *сѣравошија*.

Без *в* се пишува: *виор*, *меур*, *граор*, *смеа*, *сѣреа*, *машѣа*, *снаа*, *наоѓам*, *заоѓам*, *доаѓам*, 3 л. мн. мин. време: *беа*, *зедоа*, *викаа* и сл.

7. Именките како *сѣрав* го задржуваат *в* во сите форми: *сѣрав* — *сѣравош* — *сѣравови*, *врав* — *вравош* — *вравови*, *врв* — *врвош* — *врвови*, *мев* — *мевош* — *мевови*, *грев* — *гревош* — *гревови* итн.

8. Од *орев* во мн. ќе биде: *орев* од: *уџлав* — *уџлави*, *кожув* — *кожуви*, *џердув* — *џердуви*.

ф

1. Се пишува *ф* (а не *в*) во зборовите: *фалам*, *фалба*, *џофалба*, *фрлам*, *џрефрлам*, *наџфрлам*, *фаџам*, *зафаџам*, *џофаџам*, *џрефаќам*, *фркам*.

2. Освен тоа *ф* се пишува во зборови туѓи, повеќето примени во литературниот јазик, но некои и такви што се од порано одомаќени во народниот говор: *фурна* (не: *вурча*), *фиљан* (не: *вилџан*), *фиџил*, *фусџан*, *фуџа*, *фес*, *кафе* (не: *каве*), *кафез*

(не: кавез), софра (не: совра), Софре, Филиј, Фидан итн.; фабрика, филозофија итн.

Белешка: Не: фешов, фешва, о, и, фнук, флезам, фнесам, ами: вешов, вешва, о, и, внук, влезам, внесам (в. горе, кај в, т. 2). Се пишува: оршома, оршомар (не: форшома).

Согласките на крајот од зборот

1. Иако звучните согласки на крајот од зборот преминуваат во своите безвучни парници, во пишувањето не се означува таа промена: леб (изг. лей) — лебош̄, снег (изг. снек) — снегош̄, мраз (изг. мрас) — мразош̄ и сл. Од овие примери се гледа дека, земајќи ги предвид формите каде што соодветната согласка попаѓа во поинаква позиција (ср. лебс̄ш̄), можеме да установиме како треба да се пишува на крајот.

2. Се пишува: џеб — џебош̄ (не: џеј — џејош̄); симид — симидош̄; Борис (не: Бориз, шалас — шаласи; ориз — оризош̄, залак — залакош̄ — залаци (дем. залаче); еднаш (не: еднаж), веднаш, секогаш, никогаш̄ и сл.; Но: надеж, колеж, бодеж итн. (т.е. именките на -еж).

На -ек (не на -ег) завршуваат именките: ручек — ручеци, преснек — преснеци (не: ручег — ручези итн.). Обрато: белег — белези.

Едначење по звучност

1. Се означува едначењето по звучност што настанува во допир на звучна и безвучна согласка: шежок — шешка, редок — рејка, близок — блиска, леб — лейче, сваш̄ — свадба, шешам — шедба, гос-

шч — гозба, град — грашче, Велигден (од Великден), држам — подршка, власшодржец — власшодрици, врабец — врайци, вриче, родљубец — родљуйци итн.

Белешка: Во составите Пешодишен план, пешо-дишно, десешодишно (деше), друшаш — не се обележува едначењето по звучност, бидејќи се чувствува јасно границата меѓу двата составни дела.

2. По кажаното под т. 1 се поставуваат овие ограничувања:

а) не се обележува преминувањето на в во ф пред безвучни согласки: овчар (не: офчар), овца, чавка, Славка, мравка, мавшам, вшор, вчера итн.

б) пред наставките -ски, -сшвен, -сшво не се означува промената во звучноста на д: градски, белградски, охридски, адски, гостодски, гостодсшвен, судски, судсшво, соседсшво, родсшво, родсшвен, водсшво, раководсшво. Се пишува и: бегсшво (не: бексшво). Но од друга страна: роисшво (не: робсшво), роиски.

Исто така д се пишува и пред завршокот -ци во множината од ваквите именки: војсководец — војководци, ороводец — ороводци, шредок — шредци.

в) пред членот -ша не се обележува промената во звучноста: зашведша, челадша, ржша, надежша.

3. Особено треба да се внимава на тоа да се обележува едначењето по звучност кога префиксите: без, из, воз, раз, шред, зад, над, шод, од — се врзуваат со збор што почнува со безвучна согласка. Така: бесшлашно, исшерам, восшшам, шрешседашел, шрешшријашше, зашскријам, нашфрлам, шшшанам, ошшкинам, ошшклонам итн. И пред ч пре-

фиксите *без, из, раз* се пишуваат со *с*: *бесчесѝен, исчешлан, исчѝам, расчисѝам, расчешнам* и сл.

4. Кога горните префикси влегуваат во со- став на збор што почнува со еднородна согласка, тогаш се врши едначење ако таа согласка е раз- лична по звучност од онаа на која завршува пре- фиксот, а после се добива само една согласка: *исечам (из-сечам), исѝинам (из-сѝинам), исекнам (из-секнам), расечам (раз-сечам), расиѝам (раз-си- ѝам), бесрамница (без-срамница), бесмрѝен (без-смр- ѝен), одамна (од-дамна), одавник (од-давник)* и сл.

Имаме исто: *раширам (од раз-ширам)*, кај што по едначењето (*рас-ширам*) *с* преминало во *ш* и после се редуцирало.

Но во извесни случаи границата меѓу пре- фиксот и основниот збор особено се чувствува, и тогаш согласката од префиксот се чува: *се иззира, раззеленам, разземам, оѝѝука, оѝѝишам, оѝѝу- рам, одделам, одделен, одделение, оддалечам, бес- силен* итн. Во следните примери се гледа разлика во значењето, зависно од удвоеноста на согласката: *оддолжам (Му се оддолжив): одолжам (Многу се одолжи денот); наддадам (Дадов, дури и надда- дов): нададам (Нададов вик); најѝрчам (Го наттр- чав): најрчам (Се натрчав).*

Белешка: Според *оѝѝука* во народниот јазик се слу- ша и *доѝѝука*, но правилно е да се пишува: *доѝука*.

Правописот на некои согласни групи

1. Кај придавките како што се следните, кога ќе се најдат две *н* еднородно, едното се губи: *каменен — камена, о, и; ѝламенен — ѝламена, о, и;*

о̀йозиционен — о̀йозициона, о, и; ро̀шационен, ро̀ша-
циона, о, и и сл. Исто така се пишува: рана, о, и
(рана пролет̄) наспрема формата од машки род:
ран.

2. Со мн се пишува: гламна, одамна, рамна,
о, и (и: рамен), рамнина, оглачник, демнам (не:
дебнам), семнам, симнам (не: сибнам). Со вн: ѝлевна
(не: ѝлемна).

Белешка: Треба особено да се обрне внимание на тоа
дека придавката рамен, рамна, о, и влегува со таква форма
во сите сложеници образувани со неа: рамно̀равен, рамно̀-
правност̄, рамно̀душен, рамно̀мерно, нерамен бој итн.

3. Се пишува: многу (не: ногу, нолгу).

4. Со ѝч-: ѝченка, ѝченка̀рен, ѝченица, ѝче-
ничен, ѝчошки.

5. Со ѝц-: ѝцалам (но: ѝсал̄шир), ѝци (едн.
ѝес), ѝцишӣа, ѝцовисам, ѝцујам, ѝцос̄ши, но во сре-
дината: а̀йсана, вайсам, ѝайсам, ѝроко̀йсам, ѝей-
сија.

6. Со чк-: чкрӣам, чкрӣам, чкивам, чкор-
лав, чкулав. Но: шкембе.

7. Со ц-: цвакам, цгра̄ам, цбарам, цгурам,
цган, цашам, цашен.

8. Групите -жд, -шӣ, -зд, -сӣ на крајот
од зборот се пишуваат полно: дожд — дождо̄и,
глужд — глуждо̄и, ѝришӣ — ѝришӣо̄и, грозд —
гроздо̄и, радос̄и — радос̄ӣа, радос̄ӣи, младос̄ӣ —
младос̄ӣа, младос̄ӣи, мас̄ӣ — мас̄ӣа, свес̄ӣ — свес̄-
ӣа, вес̄ӣ — вес̄ӣа, ѝрос̄ӣ — ѝрос̄ӣа, ѝркалес̄ӣ —
ѝркалес̄ӣа, мос̄ӣ — мос̄ӣо̄и, ѝос̄ӣ — ѝос̄ӣо̄и итн.

Белешка: Формите како радос̄ӣа, младос̄ӣа идат од
радос̄ӣ-ӣа, младос̄ӣ-ӣа каде што едното ӣ се загубило
поради тешкиот изговор. Во други случаи никогаш не се
врши пред членот редукција: ѝролет̄ӣа — ѝролет̄ӣа, с̄мр̄ӣӣа —
с̄мр̄ӣӣа, живо̄ӣ — живо̄ӣӣа

9. Со *цр-* (не со: *чер-*) во почетокот се пишуваат зборовите: *црв, црн, црвен, црѝам, црѝка, цреј-црејна, црезо, цреша, цресло.*

Се пишува: *цврстѝ, а, о, и* (не: *чврстѝ* и сл.), *зацврстѝам* и сл.

Меѓутоа: *черга* (не: *црга*), *чергар.*

10. Се пишува: *сѝрачка, ждребе, но: срам* (не: *сѝрам*), *се срамам, срамошѝа, срамен, среда, среде, среќа, несреќа, зрак, зраци, зреам, зреење, зрел, узреам, узреан.*

11. Во овие согласни групи се врши упростување поради тешкиот изговор:

здј — зј: грозје (не: *гројзе*).

сѝј — сј: лисје.

сѝл — сл: ѝосѝелам — ѝослан.

сѝн — сн: жалосна, радосна, ѝакосна, милосна свесна, ѝосна. Според тоа се пишува и м. род: *жалосен, радосен, ѝакосен, милосен, свесен, ѝосен.* Исто така и: *извесен, извесна, о, и.* Но во следните случаи се чува *ѝ* во формата за машки род: *месѝен — месна, о, и; обласѝен — обласна, о, и; сѝрасѝен, сѝрасна, о, и; усѝен — усна, о, и.*

ѝѝн — ѝн: ѝомошна, о, и — ѝомошен, немошна, о, и — немошен, ѝомошник.

здн, ждн — зн, жн: ѝразна, о, и — ѝразен, ѝразник. нужна, о, и — нужен. Но се пишува: *бездна — бездни*

Белешка: Не се губи *ѝ* во глаголот *исѝкаам, исѝкаа исѝкан.*

Правопис на некои наставки

1. Наставката *-есѝво* ја имаме во зборовите: *божесѝво, величесѝво, качесѝво, количесѝво, множесѝво, оѝшѝесѝво.*

Но: друштво (не: дружество), човештво (не: човечество), творештво (не: творчество), насилништво, јунаштво.

2. Според: божество иде божествен, а, о, и (не: боженствен, а, о, и); според величество — величествен, а, о, и (не: величенствен, а, о, и).

3. На - чки (не на - шки) завршуваат придавките: човечки, јуначки, творечки, боречки, струмички и сл.

4. На - чки (не на - чиски) завршуваат придавките како: ученички (не: ученически), работнички, трудбенички, чиновнички, фактички (не: фактически), практички (не: практически), трагички (не: трагически) итн.

5. На - шки завршуваат придавките како: велешки, положки, разлошки, прилошки, биолошки (не: биологически), зоолошки (не: зоологически), филолошки, етнолошки и сл.

II. ПРЕГЛЕД НА ФОРМИТЕ Ч Л Е Н О Т

1. -ош, -ша, -шо, -ше, -ша: човекош, женаша, дејешо, мажише, децаша.

2. -ов, -ва, -во, -ве, -ва: човеков, женава, дејшево, маживе, децава.

3. -он, -на, -но, -не, -на: човекон, женана, дејшено, мажине, децана.

И М Е Н К И

1. Еднословните именки од машки род во најголем број случаи образуваат множина со наставката: -ови, -еви: ножеви, кошеви итн. волови, лебови, денови итн.;

Погрешна е употребата на наставката *-ове* (*лебове* и сл.) за образување множина од тие именки.

Белешка: Во поезијата можат да се употребуваат и формите со загубено *v* во наставката: *лебој, волој, ножеј* итн.

Именките од т. 1, што свршуваат на *j*, во множина имаат секојпат наставка *-еви*: *броеви, роеви, боеви, сџроеви, краеве* и сл. Исклучок прават тие на *-еј*: *кејови, шејови, змејови*.

3. Кај другите еднословни именки што можат да образуваат множина со *-еви* постојат и наспоредни форми со наставката *-ови*: *ножеви—ножови, кошеви—кошови, цареве—царови, клучеви—клучови* итн.

4. Од именката *ден* покрај множината *денови* може да се употребува и *дни*: Со број: *два дена*.

5. Именката *ѵес* во множината гласи: *ѵици*. Со број: *два ѵеса*.

6. За множинските форми од именките на *-ок* в. стр. 6.

7. Именките од среден род, тип *ѵоле, море*, имаат во множина завршок *-иња*: *ѵолиња, мориња, ѵелиња, момчиња, имиња, ѵлемиња* итн. (в. стр.15)

П Р И Д А В К И

1. Копулите *ѵо-* и *нај-* се пишуваат заедно со придавката: *убав—ѵоубав, најубав, лош—ѵолош, најлош, голем—ѵоголем, најголем* итн.

За придавките што свршуваат во машки род на согласка в. стр. 19.

За придавките како *радосен, радосна, чесен, ѵосен* и сл. в. стр. 24.

За негираните придавски форми како *нечистѵ, неарен, неубав* в. кај *Пишувањето на други зборови* и *ѵарѵикули*, т. 7 а.

СЛОЖЕНИ ИМЕНКИ И ПРИДАВКИ

1. Ако два збора се сврзуваат така што да образуваат именка со ново, свое значење, тогаш составните делови образуваат еден поим, та затоа треба да се пишуваат заедно, како еден збор: сон-чоглед, Сенокос, лисџокаџ, коложег, џравоџис, ри-болов, доброџвор, џоџломер, крволок, лицемер, законодавсџво, заболлекарсџво, морейловсџво, зем-јоделсџво, суеверје, малодушностџ; развигор, лајкуч-ка, неранимајка, бескуќник, киниоџуџа, влечџола, гороцвешџ, сџаросваџџ, сџоногалка, црвојаднина, ви-ножиџо, Новоселани, носорог; разњогласностџ, џвр-доглавосџџ, своеволностџ, џ рокоградостџ, беџоно-мешалка; Илинден, Миџровден, Гурѓовден; северо-исџок, југозаџад.

2. Ако зборовите што го составуваат сложе-ниот збор имаат релативна самостојност, т.е. не образуваат сложен збор со свое ново значење, то-гаш деловите на тој збор можат да се одделат еден од друг со тире: камен-ќумур, џан-алва, не-беџ-шеќер, чардак-боја, Осман-џаша, Смаил-ага, Насџрадин-оџа, Кемал-џаша.

3. Ако два збора се сврзуваат така што да образуваат придавка со свое ново значење, тогаш составните делови се пишуваат сврзано, како еден збор: сџаровремски, црноока, џросџодушен, сџого-диџен, гостџољуб, самоуверен, џлодороден, краџко-џраен, великобугарки, меродавен, суеверен, лице-мерен, секидчевен, џлиџкоумен, чистџокрвен, бело-морски, црноречки, кривоџаланечки, новоселски, црно-горски, шарџланински, овчеџолски, народноослобо-дџџелен.

4. Но ако ги задржуваат составните делови своите значења, тогаш деловите се сврзуваат со тире: *шeмчo-зелен, сивo-бeлa, рaбoшничкo-сeлскa, мaркcистичкo-лeнинистички, српскo-бугaрски, мo-рaвo-вaрдaрски.*

Б Р О Е В И

1. Прости броеви: еден (членувана форма: *едниoш*), два (*двашa*), две (*двeшe*), *шри* (*шришe*), *чeшири* (*чeширишe*), *пeш* (*пeшшe*), *шeсти* (*шeстшe*), *сeдум* (*сeдумшe*), *oсум* (*oсумшe*), *дeвeш* (*дeвeшшe*), *дeсeш* (*дeсeшшe*), *eдинaсeш* (*eдинaсeшшe*), *двaнa-сeш* (*дзaнaсeшшe*), *шринасeш* (*шринасeшшe*), *чeширинасeш* (*чeширинасeшшe*), *пeшнaсeш* (*пeшнa-сeшшe*), *шeснaсeш* (*шeснaсeшшe*), *дзaсeш* (*дзa-сeшшe*), *дзaсeш* и *пeш* (*дзaсeш* и *пeшшe*), *шрисeш* (*шрисeшшe*), *чeширисeш* (*чeширисeшшe*), *чeшири-сeш* и *пeш* (*чeширисeш* и *пeшшe*), *пeдeсeш* (*пeдe-сeшшe*), *шeсeш* (*шeсeшшe*), *сeдумдeсeш* (*сeдумдe-сeшшe*), *oсумдeсeш*, *дeвeдeсeш*, *стo* (*стoшe*), *стo* и *пeдeсeш* (*стo* и *пeдeсeшшe*) *дзeстe* (*дзeстeшe*), *шрисшa* (*шрисшaшa*), *чeширисшoшини* (*чeширишe-стoшини*), *пeшстoшини* (*пeшшe-стoшини*), *шeстo-шини*, *сeдумстoшини*, *oсумстoшини*, *дeвeшстoшини*, *илjaдa* (*илjaдaшa*), *милion* (*милionoш*), *милиjaрдa*.

2. Редни броеви: *прв*—*први*, *првa*, *првo*, *први* (членувана форма: *првиoш*, *првaшa*, *првoшo*, *првишe*), *вшор*, *вшори* (*вшориoш*), *шрeш*—*шрeши*, (*шрeшиoш*), *чeшврш*—*чeшврши* (*чeшвршиoш*), *пeшши* (*пeшшиoш*), *шeшти* (*шeштиoш*), *сeдми* (*сeдмиoш*), *oсми* (*oсмиoш*), *дeвeшши* (*дeвeшшиoш*), *дeсeшши* (*дe-сeшшиoш*), *eдинaсeшши*, *двaнaсeшши*, *шeснaсeшши*,

двaесеттѣи, педесеттѣи, деведесеттѣи, стотѣи (стотен), двестотен, пѣтстотен, илјаден, милионѣи.

3. Бројни именки: двајца, шројца, четворица, педина—петмина (петшемина), шестина—шесмина (шешемина), седмина—седуммина (седумшемина), осмина—осуммина, деветмина, десетмина, дваесемина, педесемина, стотина, илјадамина; половина, шрешина, четвршина, петина, шестина, седмина, осмина, деветина, десетина, стотина.

4. Бројни придавки: двоен (двојноѣи), двојка, двојно, двојни, шроен, шројна, шројно, шројни, четворен (четворноѣи), четворна, четворно, четворни, петшорен, итн.

5. Приближни броеви: два-шри, шричетири, пет-шест, шест-седум десетина, пет-шеснаесет, пет-шеесет, пет-шестотѣини.

ЗАМЕНКИ

Лични:

јас (не: ја) — мене, ме, ми

ѣи — шебе, ше, ѣи

шож (он) — него, го, нему, му

шаа (она) — неа, ја, нејзе, ѣ

шоа (оно) — него, го, нему, му

ние — нас, нѣ, нам, ни

вие — вас, ве, вам, ви

ѣие (они), нив, ги, ним, им

Белешка 1. Се пишува ѣ (дaтив едн. од шаа), нѣ (aкyзaтив мн. од ние) зa полесно разликување нa тие форми во текстот, во првиот случај од сврзникот и (На пр.: Ја викна и ѣ рече), а во вториот од негацијата: не (На пр.: Тие не кѣ виѣнаа)

При употребата на формите од личните заменки треба особено да се внимава да не се грѣши во следното. Во дат.

едн. ж. род од *шаа* иде *нејзе* њ (не: *незе е*) така: Јас њ реков *нејзе* (не: Јас *е* реков *незе*). Исто така погрешно е да се употребува место њ — *му* (не: Јас *му* реков *нејзе*). Иатаму, во дат. мн. од *шице*, како што е назначено горе во прегледот, кратката форма гласи *им* (не: *му*): Јас *им* реков на луѓето (не: Јас *му* реков на луѓето). Од истата замена со предлозите се употребува формата: *нив* (не: *ним*, *ними*); *со нив*, *кај нив*, *без нив* и сл. (не: *со ним*, *со ними* и сл.)

Белешка 2. Кога кратките форми од личните заменки се употребуваат во значење присвојно, зад именки што значат сродство, тие се пишуваат одделно од именката: *шајко ми* (не: *шајкоми*), *мајка ши*, *сестра њ*, *зеи ни*, *шура ви* и сл.

2. Повратна:

себе, се, си

Се пишува *себеси* на пр. во изразот: *си дојде на себеси*. Исто и кога со таа форма се заменува пообичната: *себе*. На пр.: Тој зборува сам со *себе* (или: сам со *себеси*). Но од друга страна, при употребата на удвоената дат. форма: *Себе си* реков (или: *Себеси си* реков).

Се пишува како горе: *шајко си*, *мајка си* и сл.

3. Релативни:

Се пишува: *што* (не: *што*, *шо*); *кој*, *која*, *кое*, *кои*. Формите сложени од *кој* и *што* се пишуваат слеано: *којшто*, *којашто*, *коешто*, *коишто*.

Белешка: Се пишува одделно: *со што*. Со предлогот *на*, освен *што* иде и *ошто*; *на ошто* (не *ношто*). Како прилог — *одошто* се пишува слеано (в. Прилозите т. 2).

4. Показни:

овој, оваа, ова, овие
тој, таа, тоа, тие
оној, онаа, она, оние

ваков (не: оваков), ваква, о, и
шаков, шаква, о, и
онаков, онаква, о, и
инаков, инаква, о, и
шолкав, шолкава, о, и
олкав, а, о, и
онолкав, а, о, и

5. Присвојни:

мој, моја, мое, мои
швој, швоја, швое, швои
свој, своја, свое, свои
негов, негова, негово, негови
нејзин, нејзина, нејзино, нејзини
наш, наша, наше, наши
ваш, ваша, ваше, ваши
нивни, нивна, нивно, нивни (не: нифни, нијни,
нимни и сл.).

Белешка: Особено треба да се обрне внимание на пишувањето на *ј* во заменките: *мој, швој, свој*. Наспрема *ј* во единната, во множината се пишува *и*: *мои, швои, свои*. Во сред. род пред *е* не се пишува *ј*. Истото важи и за пишувањето на формите од *кој* и заменките составени од неа: *кој—кое, кои, секој, некој, никој*.

6. Неопределени:

Со тире се поврзуваат во пишувањето двата дела во: *кој-годе која-годе, кое-годе, кои-годе; што-годе*. Исто и кај прилозите сложени со *годе*: *кој-годе, колку-годе*.

Така се пишува и: *никој-нигде* (Поминав како *никој-нигде*).

Одделно се пишува: *по некој, по некоја, по некое, по некои* (Арно прави *по некој*).

Се пишува: *сиош* (не: *свиош*), *сеша, о, сише, се* (не: *све*), за разлика од повратната замена: *се* и 3. л. мн. од пом. глагол *сум: се*. Во случаи кога имаме сложен збор во кој влегува оваа замена, не се пишува акцентот над *е*: *сесшран* (не: *сесшран*) и сл. Се разбира дека во сложениците ќе се пишува *се-* (не: *све-*): *секој, секогаш, сеедно, сеѓак, севозможен, сесојузен* и сл. Во изразот: *од сè срце* заменката се пишува одделно. Одделно се пишува: *са ноќ, са зима, са лешо*.

ГЛАГОЛИ

Помошни глаголи

Сегашното време од помошниот глагол *сум* гласи:

сум сме
си сѓе
е се

Помошниот глагол *ќе* се јавува само во таа форма. Кога е тој глагол одречен, во сегашно време гласи: *нејкам, нејкеш, нејке, нејкеме, нејкеше, нејкаш*.

Другите глаголски форми од овој глагол гласат:

Минато определено несвршено време:

нејкев нејкевме
нејкеше нејкевше
нејкеше нејкеа

Глаголската активна придавка:

нејкел, нејкела, нејкело, нејкеле

Другите глаголи

1. Според завршокот на основата од сегашно време сите глаголи се делат на три групи: глаголи со сегашна основа на *-а-* (*гледа-*), глаголи со сегашна основа на *-е-* (*бере-*) глаголи со сегашна основа на *-и-* (*дели-*).

2. Глаголи од *а-* групa. Овие глаголи можат да се поделат на неколку типа: а) глаголи на *-ува-*: *куџувам* (*куџува*), *кажувам* (*кажува*), *верувам* (*верува*), *џишувам* (*џишува*), *џорачувам* (*џорачува*), *доџерувам* (*доџерува*), *изгорувам* (*изгорува*), *зборувам* (*зборува*); б) глаголи на *-ва-* (*-ава-*, *-ева-*, *-ива-*): *грешавам* (*грешава*), *давам* (*дава*), *заборавам* (*заборава*), *јавам* (*јава*), *клавам* (*клава*), *џознавам* (*џознава*), *додевам* (*додева*), *усџевам* (*усџева*), *развивам* (*развива*), *скоривам* (*скорива*); в) глаголи на *-аса-*, *-иса-*, *-оса-*: *бендисам* (*бендиса*), *навасам* (*наваса*), *курдисам* (*курдиса*), *ујдисам* (*ујдиса*), *варосам* (*вароса*), *гнојосам* (*гнојоса*); г) глаголи на *-ира-*: *доџирам* (*доџира*), *збирам* (*збира*), *избирам* (*избира*), *џровирам* (*џровира*), *џпростирам* (*џпростира*), *умирам* (*умира*), *адресирам* (*адресира*), *дикџирам* (*дикџира*), *кредитџирам* (*кредитџира*), *сџудирам* (*сџудира*), *фиксирам* (*фиксира*); д) глаголи на *-ина-*: *бодинам* (*бодина*), *куџинам* (*куџина*), *наџинам* (*наџина*), *џреџинам* (*џреџина*), *сџоџинам* (*сџоџина*).

3. Глаголи од *е-* групa. Овие глаголи можат да се поделат на неколку типа: а) глаголи на *-е-*: *знам* (*знае*), *џраам* (*џрае*), *чмаам* (*чмае*); б) глаголи со завршок *-ее-*: *сеам* (*сее*), *џеам* (*џее*), *греам* (*грее*), *живеам* (*живее*), *сџареам* (*сџарее*), *усџеам* (*усџее*);

в) глаголи на *-ие-*: *ѡијам* (*ѡие*), *бијам* (*бие*), *вријам* (*врие*), *гнијам* (*гние*), *добијам* (*добие*), *ѡријам* (*ѡрие*), *мијам* (*мие*), *сијам* (*сие*), *ѡијам* (*ѡие*); г) глаголи на *-уе*: *дујам* (*дуде*), *чујам* (*чуде*), *ѡлујам* (*ѡлуде*); глаголи на *-не* во основата на сегашно време: *грабнам* (*грабне*), *боднам* (*бодне*), *гинам* (*гине*), *гушнам* (*гушне*), *голѡнам*, *дигнам*, *здивнам*, *каснам*, *легнам*, *мавнам*, *ѡлукнам*, *седнам*, *ѡргнам*, *чукнам*, *шейнам*.

Белешка: Овие глаголи имаат во минато свршено време во прво лице еднина завршок *-ав* (*грабн-ав*) за разлика од глаголите од *и-*основа (*брани*), што имаат во минато свршено време завршок *-ив* во 1 л. еднина (*одбран-ив*).

д) Други глаголи: *берам* (*бере*), *ѡерам*, *дерам*, *колам* (*коле*), *мелам* (*меле*), *молзам* (*молзе*).

4. Глаголи од *и-*група. Во оваа група влегуваат: а) глаголи што имаат самогласка *о* (односно *-ој*) пред завршокот на основата од сегашно време: *бројам* (*брои*), *се бојам* (*бои*), *се гојам* (*гои*), *дојам* (*дои*), *кројам* (*крои*), *ѡојам* (*ѡои*), *сиројам* (*сирои*), *сѡојам* (*сѡои*); б) ономатопејските глаголи со завршок *-орам*: *брборам* (*брбори*), *мрморам* (*мрмори*); в) глаголи на *-ни-*: *бранам* (*брани*), *женам*, *канам*, *мена*, *ранам*, *ронам*; г) разни други глаголи: *видам*, *врева*, *гоѡвам*, *дела*, *држам*, *дробам*, *кршам*, *куѡам*, *лежам*, *седам*.

ГЛАГОЛСКИ ФОРМИ

Сегашно време

<i>а-</i> група	<i>е-</i> група	<i>и-</i> група
<i>гледам</i> , <i>куѡувам</i>	<i>берам</i> , <i>чујам</i> , <i>ѡеа</i> и	<i>дела</i>
<i>гледаш</i> , <i>куѡуваш</i>	<i>береш</i> , <i>чуеш</i> , <i>ѡееш</i>	<i>делиш</i>

гледа, кујува	бере, чуе, ње	дели
гледаме, кујуваме	береме, чуеме, ње	делиме
гледаше, кујуваше	береше, чуеше, њеше	делише
гледааш, кујувааш	бераш, чујаш, њеаш	делааш

Белешка: За глаголите од е-група. Глаголот дам има сегашно време: дам (дадам), дадеш, даде, дадеме, дадеше, дадаш. Сложените глаголи што се направени од него во прво лице сегашно време имаат форми: издадам, предадам. Слични форми има глаголот: кладам, кладеш, кладе, кладеме, кладеше, кладаш. Од глаголот знам 3 л. множина сегашно време гласи знааш. Глаголот ковам има сегашно време: ковам, ковеш, кове, коведе, ковеше, коваш и: коваш, кова, коваме, коваше, ковааш.

Минато определено несвршено време

а-група	е-група	и-група
гледав, кујував	берев, њев, дув	делев
гледаше, кујуваше	береше, њеше, душе	делеше
гледаше, кујуваше	береше, њеше, душе	делеше
гледавме, кујувавме	беревме, њевме, дувме	делевме
гледавше, кујувавше	беревше, њевше, дувше	делевше
гледаа, кујуваа	береа, њеја, думеја	делеа

Белешка: Глаголот ковам има минато несвршено време: ковав, коваше, коваше, ковавме, ковавше, коваа и: ковав итн.

Минато определено свршено време

а-група	е-група	и-група
разгледав	набрав, чув, заџеав	одделив
разгледа	набра, чу, заџеа	оддели
разгледа	набра, чу, заџеа	оддели
разгледавме	набравме, чувме, заџеавме	одделивме
разгледавше	набравше, чувше, заџеавше	одделивше
разгледаа	набраа, чуја, заџеаја	одделија

Белешка: Глаголот *земам* има минато определено свршено време: *зедов, зеде, зеде, зедовме, зедовше, зедоа*; глаголот *заковам*: *заковав, закова, закова, заковавме, заковавше, заковаа*.

Минато неопределено време

<i>а-група</i>	<i>е-група</i>
<i>сум гледал, куџувал</i>	<i>сум, брал, џеел (но: заџеал)</i>
<i>си гледал, куџувал</i>	<i>си брал, џеел (заџеал)</i>
<i>гледал, куџувал (не: е гледал)</i>	<i>брал, џеел</i>
<i>сме гледале, куџувале</i>	<i>сме брале, џееле (заџеале)</i>
<i>сџе гледале, куџувале</i>	<i>сџе брале, џееле (заџеале)</i>
<i>гледале, куџувале</i>	<i>брале, џееле (заџеале)</i>
<i>(не: се (са) гледале)</i>	

и-група
сум делел
си делел
делел
сме делеле
сџе делеле
делеле

Белешка: Глаголот *ковам* има минато неопределено време: *сум ковел, си ковел, ковел, сме ковеле, сџе ковеле, ковеле* и: *сум ковал* итн.

Заповеден начин

<i>а-група</i>	<i>е-група</i>	<i>и-група</i>
<i>гледај, куџувај - куџуј</i>	<i>бери, џеј, чуј</i>	<i>дели</i>
<i>гледајше, куџувајше -</i>	<i>береше (ве: береше),</i>	<i>делеше</i>
<i>куџујше</i>	<i>џејше, чујше</i>	<i>(не: делеше)</i>

Белешка: Глаголот *дам* има заповеден начин: *дај, дајше*; глаголот *кладам*: *клај, клајше*; глаголите од типот

шијам, шијам и сл. имаат заповеден начин: *ѿиј, ѿијѿе, шиј, шијѿе*; глаголот *ковам*: *кови, ковѿе* и: *ковај, ковајѿе*; глаголите од типот: *сѿојам, бројам* имаат заповеден начин: *сѿој, сѿојѿе, број, бројѿе*.

Активна глаголска придавка

<i>а-група</i>	<i>е-група</i>	<i>и-група</i>
<i>гледал, кујувал</i>	<i>берел (набрал), ѿеел (заѿеал), чул</i>	<i>делел (разделил)</i>

Белешка: Глаголот *дам* има активна глаголска придавка: *дал* (но: *ќе му дадел*). Глаголот *ковам* има активна глаголска придавка: *ковел, ковал (заковал)*; глаголот *земам* (сврш. *земеш*) има *зел*, а *земам* (несврш. *земаш*) има *земал*; *кладам* има *клал* (но: *ќе кладел*).

Пасивна глаголска придавка

<i>а-група</i>	<i>е-група</i>	<i>и-група</i>
<i>гледан, кујуван</i>	<i>берен (но: одбран), ѿеен (но: заѿеан), чуен</i>	<i>делен, броен</i>

Белешка: Глаголот *дам* има пасивна глаголска придавка: *даден*; глаголот *кладам* има *кладен*; глаголот *ковам* има *кован*; *земам* има *земен*; глаголите од типот *мијам, шијам* имаат: *миен, шиен*; глаголите од типот *ѿаднам (ѿадне), сѿанам (сѿане)* имаат: *ѿаднаѿ, сѿанаѿ* и сл. Глаголите од *и-група*, што имаат согласка *-н-* пред тоа *и*, имаат пасивна глаголска придавка на завршок *-еѿ*: *бран-еѿ, женеѿ, канеѿ, менеѿ, ранеѿ, ѿроменеѿ* и сл.

Белешка: Неправилно е пишувањето: *женеѿ, ѿроменеѿ*.

Глаголски прилог

<i>а-група</i>	<i>е-група</i>	<i>и-група</i>
<i>гледајќи, кујувајќи</i>	<i>берејќи, ѿеејќи</i>	<i>делејќи</i>

Глаголска именка

<i>а-група</i>	<i>е-група</i>	<i>и-група</i>
<i>гледање, куќување</i>	<i>берење, пеење</i>	<i>делење</i>

Белешка: Глаголските именки се образуваат со суфиксот *-ње* од несвршени глаголи. Од свршени глаголи само *венчање, кршџење, прошџење* (но: *со прошџење*). Со архаичниот суфикс *-ние* се влезени во литературниот јазик глаголски именки образувани од свршени глаголи: *восџание, решение, одобрение, уверение, одделение, соопшџение, образование*. Од несвршен глагол е образувано: *влијание, мнение* (но и: *мислење*), *внимание*.

ПРЕДЛОЗИ

1. Се пишува *од* (не: *ош*). На пример: *од дрво, од камен, од мене, од тебе* итн.

2. *Пред*. Погрешно е да се пишува: *преди малку; преди неколку години* и сл., ами треба: *пред малку, пред неколку години* и сл.

3. *По*. Погрешно е да се употребува, место овој предлог, *след* и *после*. Не: *след два дена; след извесно време* и сл.; *после два дена; после извесно време* и сл.; ами: *по два дена, по извесно време*.

4. *Со*. Се пишува само така (не: *сос* или *с*): *со мене, со вас, со мажот, со детето* итн.

5. *В, во*. За употребата на двете форми од овој предлог важат следните правила:

А. Пред одделни зборови.

а. Формата *в* се употребува пред нечленувани именки до колку тие не почнуваат со *в, ф* или не се истакнува во нив значењето на средина каде што станува нешто. На пример: *в село, в град, в нива, в река*.

б. Пред именките што почнуваат со *в*, *ф* секогаш иде формата *во*: *во* вода, *во* вар, *во* вир, *во* воз, *во* Велес, *во* Варош, *во* Вардар; *во* фурна, *во* филцан и сл.

в. Кога пред другите нечленувани именки стои *во* тогаш во нив се истакнува особено значењето на средина каде што станува нешто, противпоставена на некоја друга средина: *во* река (Јас *во* река сум се капел, а *во* море—не), *во* планина, *во* поле (*Во* *п*ланина ќе сретнеш мечка, *во* *п*оле — не) и сл.

г. Пред членуваните именки се употребува формата *во*: *во* селото, *во* градот, *во* нивата, *во* реката.

Белешка: Во народната, а уште почесто во нашата уметничка поезија се среќава формата *в* употребена и покрај членувани именки: *в* селото, *в* полето и сл. Ваквата употреба на *в* треба да се сведува на најмал степен и по можност сосем да се избегнува.

д. При имињата на дните употребата на *в*, *во* е вака распределена. Ако се кажува дека нешто ќе стане *во* еден одреден ден *во* неделата, тогаш пред неговото име стои формата *в*: Оваа конференција ќе ја одржиме *в* среда, а друга ќе имаме *в* сабота. Обратно, ако се кажува за нешто што станало *во* одреден ден, тогаш името на денот иде *во* членувана форма а пред него стои, се разбира, *во*: Едната конференција ја одржавме *во* средата, а другата *во* саботата. Ако се кажува дека нешто обично станува *во* еден ден, тогаш иде *во* пред нечленуваната форма на името од тој ден: Ние конференции држиме *во* среда и *во* сабота, а не *во* недела и *во* петок.

г. При имињата на места, на прашањето *кај си?* иде формата *во: во* Скопје, *во* Битола, *во* Прилеп и сл.; а на прашањето *кај одиш?* или *кај дојде* — *в* или *во: в* Скопје, *в* Битола, *в* Прилеп и сл., односно: *во* Скопје, *во* Битола, *во* Прилеп и сл.

е. Пред заменките се употребува само формата *во: во* мене, *во* нив, *во* кого и сл.

Б. Ако именката е одредена со прилог, број, придавска замена — пред тој состав стои *во: во* многу места, *во* повеќе градишта, *во* некои дни, *во* едни куќи, *во* какви места, *во* три села итн.

Пред состав од придавка и именка, ако е придавката членувана, стои *во: во* големата мака, *во* запустеното село итн. Ако не е членувана, тогаш пак е пообична тука употребата на *во: во* голема мака, *во* запустено село, но може да се употреби и *в: в* голема мака, *в* запустено село.

6. Заедно се пишуваат предлозите: *накај*, *ошќај*, *докај*, *покрај*, *сироши*, *наси́роши*, *наси́рема*, *заради*, *поради*, *сосе*, *сосема*.

Белешка: Треба да се прави разлика меѓу: *накај* мене: *накај* селото (инаку речено: *кон* мене, *кон* селото) и: *на кај* одиш? Тоа значи дека пред глагол не се пишува заедно *накај*. Истото важи и за *од кај* идеш, *од кај* си, *до кај* одиш, *до кај* си.

П Р И Л О З И

1. а. Со *у* (не со *о*) на крајот се пишуваат овие прилози: *многу*, *малку*, *малу*, *колку*, *шолку*, *олку*, *неколку*, *ваму*, *шаму*, *онаму*, *нашаму*, *пошаму*, *понашаму*, *близу*, *блиску*, *далеку*, *долу*, *околу*, *наоколу*, *инаку*, *ошќаку*, *наошќасу*, *шокму*, *шуку*.

Се допушта двојно пишување кај прилогот: *бргу, брго* (сп. *брго - брго*). Прилогот *брзо* се пишува само така.

Белешка: Како горните прилози се пишува со у на крајот и предлогот *йреку*. Сврзникот *ако* погрешно е да се пишува: *аку*.

б. На -ум завршуваат прилозите: *редум* (не: *редом*), *викум, назорум, свейрум, збогум, йросшум, молкум* и сл.

Исто така се пишува: *родум* (не: *родом*).

в. Со ваква форма идат: *ушше* (не: *ошше*); *дури* (не: *дори*), *шuku* (не: *шоку*), *еднаш* (не: *еднуш, еднош*), *доцна* (не: *доцкина*).

2. Одделно се пишува *што* во прилозите: *кај што, каде што, како што, колку што*.

Заедно се пишува: *шukuшто, одошто*. Исто така: *штошuku* (во значење: *шukuшто, штом*): *Штошuku* влезе, почна да вика. Со ова не треба да се меша изразот: *што шuku* во почетокот на прашалните реченици од типот: *Што шuku викаш?*

3. За пишувањето на другите сложени прилози важи следното.

а. Заедно се пишуваат сложените прилози што првиот составен дел им е некој предлог: *ојсега, одавде* (и *одовде*), *оданде* (и *одонде*), *одблизу, оддалеку, ојсйрана, ојкако, ојкога, одеднаш, одозгора, одоздола, ојшyка, ојшyаму, ојшаде, однадвор, однашре, одлево, оддесно, ојкосо, ојкрај, ојколку, ојштогај, ојштогаш, одеднаш, досега, донде, донекаде, докрај, додолу, доштогаш, доштогај, додека, довека, докрај; насйрана, начело, надалеку, надвор, накрај, набргу, наголемо, нависоко, наниско, надолго, наку-*

со, нашироко, наеднаш, наручек, најладне, навнашре, насекаде, најолно; всшрана, вкрај, веднаш; бездруго; сошрво, сосема, сосила; шолека, шошоа, шонекогаш, шонекаде, шовучек, шовладне; шредручек, шрешиладне; шриквечер, шризори; зашоа, залудно; шрекушруша, шрекуред, шрекусила.

Белешка: Треба да се прави разлика меѓу: зашоа и за шоа. На пр.: Зашоа не биди таков; но: Тебе не те бидува за шоа. Акцентот во последниот случај паѓа на шоа.

б. Како што е и кај придавките, частичките шо и нај, со кои се образуваат поредбени степени⁶ се пишуваат заедно со прилогот: шовеќе, шомалку⁶ шошака, шосле, најмалку, најдолу и сл.

Од шомалку се разликува по значење изразот шо малку. На пример: Шомалку работете. — и: Работете шо малку. Во вториов случај акцентот го носи зборот малку. Исто така се пишува: шо многу, шо колку, шо неколку, шо шрошка. Меѓутоа заедно се пишува: шосроа, шолека, шослека.

в. Сложените прилози што како втор дел го содржат зборот шаш се пишуваат заедно: шрвшаш, шшоршаш, другшаш, шрешшаш, секојшаш (= секогаш), некојшаш (= некогаш) шонекојшаш (= шонекогаш), никојшаш (= никогаш). Одделно се пишува: еден шаш (= еднаш) и кој шаш (на пр.: Кој шаш ти е да не си дојден на време?).

Кога се членувани, се пишуваат одделно: шрвиош шаш, шшоршош шаш, шрешшош шаш.

Заедно се пишува и: начашш, дошашш, еднишашш, двашашш, шришашш. Исто така: четширишашш, шешшашш, сшошашш, многушашш, колкушашш. Меѓу-тса овие прилози можат да се пишуваат и разде-

лено ако паѓа логичкиот акцент на нив. На пр.: Не еднаш, *īeīī īaiīī* сум ти рекол; *Колку īaiīī* сум го карал, ама пак ништо; *Многу īaiīī* тоа ни се случило. Во сите овие случаи составните делови имаат свој одделен акцент.

г. Заедно се пишуваат и овие прилози во чиј состав влегува зборот време: *одвреме, навреме, īпредвреме, совреме, īосовреме.*

д. Сложените прилози што во првиот дел немаат предлог се пишуваат слеано ако идат под еден акцент: *речиси, īукуречи, меѓуīшоа, еднодруго, едночудо, малумногу, īоīīшозаīīшо.*

Има извесни од нив што, при логичко подвлекување, можат да се чујат со акцент и на двата свои дела. Таквите прилози се пишуваат двојако: заедно, кога се предава нивниот изговор под еден акцент, и со тире, кога секој дел е акцентиран. Така: *вamuīamu: вamu-īamu, горедолу: горе-долу, криволево: криво-лево, леводесно: лево-десно.* Со тире се сврзуваат: *нагоре-надолу и лека-īолека.*

Во другите случаи, кога имаме израз од два сложени прилога, тие се пишуваат одделно. На пример: *одвреме навреме, оīккрај накрај, оīккрај вкрај, одгоре додолу.*

ѓ. Предлозите *од, до, за, на* се пишуваат одделно од прашалните прилози. На пример: *од каде? до каде? за каде? на каде? Од кај одиш? До кај одиш? За кај си? На кај одиш?* Исто така: *од кога? до кога? од колку? до колку?*

Акцентот во сите овие случаи паѓа не на предлогот ами на прилогот.

Треба да се прави разлика во пишувањето меѓу: *од кога? од колку? до колку?* и сврзниците:

ошкого, ошколку (= *одошшо*). На пр.: *Од кога си ти овде?* — *Ошкого* се видовме последниот пат; Поарно нешто *ошколку* ништо.

Белешка: Одделно се пишува наспрема: *до колку* и *до шолку* во ваквите реченици: Можеш да бидеш *до шолку* во право, *до колку* не си бил навреме известен.

ПИШУВАЊЕТО НА ДРУГИ ЗБОРОВИ И ПАРТИКУЛИ

1. Слеано се пишуваат модалните зборови: *можеби, воошшо, всушност*.

2. Разделено се пишува: *на пример* (скратено: *на пр.*).

3. Со у на крајот се пишува сврзникот *нишу* (не: *нишо*). (Покрај *нишу* се употребува и: *ниши*).

4. Сврзникот *иако*, со кој почнуваат допусни реченици, се пишува слеано: *Дојдов, иако* не е убаво времето.

5. Треба да се пишува: *зашшо* во служба на причински сврзник. На пр.: *Немој да викаш, зашшо* (или: *дека, оши*) ќе те чујат. А пак во прашалните реченици да се употребува: *зошшо*. На пр.: *Зошшо* викаш толку?

6. Партикулата *ли* се пишува одделно во прашални реченици. На пр.: *Дојде ли?* — *Бевше ли на училишше?* — *Ошишле ли на село?*

А заедно се пишува во: *дали, или, али, нали, нели, камоли*.

7. а. Партикулата *не*, кога се употребува пред именки и придавки и влегува во нивниот состав давајќи му на зборот ново значење, а не е само негација, се пишува заедно со односната именка и

придавка (независно дали е именката и придавката обична или глаголска). На пример: *нечовек, неѝри-јаѝел, несѝиене, нејадење, нечисѝ, неарен, неубав, невиден, нечуен, неканеѝ, нејаден, ненаѝен, небран* итн.

Спротивно нешто на ова имаме во ваквите случаи: *Не ѝријаѝел*, ами брат да си ми, пак нема да ти простам.— Тој е *не чисѝ*, ами пречист и сл. Овдека *не* претставува негација, не влегувајќи како елемент во составот на именката, односно придавката.

б. Пред глаголите (освен пред глаголските именки и придавки, за кое се кажа) *не* се пишува одделно: *не сум, не бев, не знам, не оѝидов, не ѝеел, не сакајќи* итн. Исклучок прават глаголите: *нејќам и немам*.

III. ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ДЕЛОВИ ОД ЗБОРОВИ ОД ЕДЕН РЕД ВО ДРУГ

1. За да можеме дел од еден збор да пренесеме од еден ред во друг, треба да знаеме да го поделиме зборот на слогови.

2. Кога во еден збор идат едноподруго согласка и самогласка, тогаш слогот се свршува зад самогласката:

во-де-ни-ца, Ме-ѝо-ди-ја, ѝо-ѝа-ди-ја, ѝу-ѝа-ли-ња, ма-га-ри-ца, ѝа-ѝу-ѝи-ја итн.

Ако е пак овој ред малку изменет, така што да нема пред самогласката друг глас или ако се најдува пред неа друга самогласка, тогаш самата самогласка образува слог:

а-ци-ја, о-џа-ку, о-де-ње, И-ли-ја, ла-е-ње, џе-е-ње, сџо-е-ње, блу-е-ње.

3. Во почетокот на зборот сите согласки се врзуваат за самогласката што иде по нив во еден слог: слогот се свршува зад самогласката, ако зад неа нема согласка што ќе може слоговно да се врзе за првиот слог (види т. 4). Согласките што се најдуваат на крајот од зборот му припаѓаат на последниот слог:

гра-доџ, сле-џец, сџре-сен, сџра-во-џи-ја, гна-са, мла-досџ.

4. Кога ќе се најдат во средината на зборот две согласки, тие секојпат се разделуваат една од друга: првата согласка му припаѓа на претходниот слог, втората на следниот слог. На ист начин се постапува ако се согласките еднакви:

бан-ка, вик-ни, слам-ка, квач-ка, лад-но, бум-бар, џлев-на, гоз-ба, сџаџ-нам, звез-да, браш-но, кос-ка, џиш-џи, лаж-но, служ-ба, о-руж-је, ор-ли, џро-леџ-џа, џеџ-џи-оџ, о-сум-ми-на.

Белешка: За делењето на слогови во случаите: *змиски, гимназиски, џарџиски* види т. 5.

5. При делењето на слогови се препорачува да се оддели суфиксот од општиот дел на зборот, ако се јасни тие делови на зборот:

браџ-сџво, цар-сџво, сџу-денџ-ски, скоџ-ски, зми-ски, гим-на-зи-ски, џар-џи-ски, е-дин-сџвен, дев-сџвен.

6. Но и во овој случај можат да се применат правилата за делење на слогови, изнесени во горните точки, а особено тогаш кога не е

јасна границата меѓу општиот дел и суфиксот: *грч-ки* и *гр-чки*, *човеч-ки* и *чове-чки*, *друш-штво* и *дру-штво*, *швореш-штво* и *шворе-штво*, *ос-штро* (и: *о-сштро*, *осш-ро*), *сес-штра* (и: *се-сштра*, *сесш-ра*).

7. Сложените зборови се делат прво на своите составни делови, а после секој од тие делови се дели според правилата:

швр-до—гла-восш, *се-ве-ро—за-шад*, *чис-шво—кр-вен*.

8. Сложените со префикс зборови во кои уште јасно се сеќаваат деловите што го образуваат зборот прво се делат на своите составни делови, а потоа овие делови се делат по изнесените правила:

ис-ше-рам, *раз-лу-шен*, *над-да-ва-ње*, *од-делам*, *шош-ку-шва-ње*, *ис-чеш-лан*, *ис-чу-кам*, *шре-сша-на*, *о-ше-шувач-ка*, *шреш-се-да-шел*, *шре-гледал*, *о-гле-да-ло*, *нај-од-за-ди*, *без-дру-го*, *без-делник*.

9. Ако пак согласката од префиксот се променила по гласовните промени на нашиот јазик и се загубила, или префиксот не го сеќаваме како засебен дел, со засебно значење, тогаш зборот се дели по општите правила:

ра-ши-ру-вам, *ра-зум*, *ог-лам-ник* (о не се сеќава како префикс), *о-дам-на*, *шој-дам*, *дој-дам* (*шо-* и *до-* не се сеќаваат како префикси).

Белешка: Се дели: *бе-свр-шен*, *бе-срам-ник*, *бе-звучен*, бидејќи е јасна границата меѓу основниот збор и префиксот со загубена крајна согласка.

10. Сама самогласка од крајот на зборот не се пренесува во следниот ред. Значи, незгодно е да се дели вака:

шо-а, о-ва-а, о-на-а, бе-га-а, о-де-а, ѝе-е, се-е
ИТН.

IV. УПОТРЕБА НА ГОЛЕМИ И МАЛИ БУКВИ

1. Со голема почетна буква се пишува оној збор со кој почнува една реченица. По секоја свршена реченица зад која стои точка, почетниот збор од новата реченица се пишува со голема буква.

2. По прашалник или извичник со кои се свршува една реченица, првиот збор од следната реченица се пишува со почетна голема буква:

Што му рече? — Му реков да си оди дома. — Збогум! — Со здравје! Како си? — Арно сум, ти како си? — Уште го нема! — Кој знае што направи? Кој е? Што бараш? Зар не можеш да дојдеш дење? — Не ќе ви е за долго радосна! Ќе видиш вие, кој е Велјан! За скоро аскерош ќе ве направи прав и ѝејел, праг од вас не ќе осане!

Но кога една реченица не е напoлно свршена, а зад неа поради други причини треба да се напише прашалник или извичник, може по тие знаци и да не дојде голема буква:

Мајсторош го праща момчешо: „Што не дојде?“ — а шоа ништо не му рече. — „Кај си шргнал?“ — праща поголемиош браш. — „Те изедов!“ — викна селанецош. — Ама ти, бре браше, што правиш таму? — му рекла сеси́ра му на Марка. — Бегајте

црвчиња, ќе ве сѝориме ѝеѝел! — грмеа железниѝе возила. — Еј! гледај кај леѝаш, да не се фашѝи во мојава мрежа! — му викна ѝајакоѝ.

3. По две точки, кога се наводи некој цитат или засебна реченица што би почнала и инаку со голема буква, се пишува почетна голема буква:

Сѝарецоѝ се ѝриближи и му рече на сина си: „Ќе ѝи ѝросѝам за сѝ ѝѝо наѝрави, ако се враѝиш дома.“ — Го ѝрашал браѝ му: „Како ѝомина, браѝе, ноѝеска?“ — Го ѝрашал селанецоѝ ѝој ѝѝо ги ѝпродав л икониѝе: „Ако куѝам од икониѝе, ѝријаѝеле, ѝѝо фајде ќе имам?“ — Баба Угра ѝ ѝеела: „Не расѝи, внуце Јанинке, ||не расѝи ѝучка ѝрендафил, ||нека ѝи зора не зори|| на ѝвое лице малечко|| бегови ќе го оберѝи|| да киѝаѝ своѝе дво-рови...“

4. Некои поети секој стих го почнуваат со голема буква. Пообично е и овде да се пишуваат големи букви како во прозните состави.

5. Личните имиња, презимињата, прекарите и општо составните делсви на презимињата се пишуваат со почетни големи букви:

Мирче Ацев, Сѝрашо Пинѝур, Сѝиф Наумов, Борка Леваѝа, Димче Могилчеѝо, Чучук Сулејман, Селула Деѝенце, Филип Мѝцарина, Иван Грозни, Пеѝар Велики, Коле Мечѝо, Крале Марко, Пеѝре Свеќароѝ, Горе Неделков Аѝијаѝа, Сѝојан Војвода, Иљо Војвода, Сирма Бојвиѝка итн.

6. Ако некакво општо име стои пред лично име или презиме и ја покажува само неговата професија, титула и слично, без да влегува во

составот на името, тоа општо име не се пишува со почетна голема буква:

маршал Тито, мајстор Миле, пој Пејре, кралот Хенрик IV, цар Николај II, професор Неделкоски, доктор Николов, другарот Миџрев, господин Косиов итн.

7. Сите географски и топографски имиња се пишуваат со почетна голема буква. Ако се тие имиња составени од два збора, обата збора се пишуваат со почетна голема буква:

Скопје, Вардар, Пелистер, Пелагонија, Струмичко Поле, Кадино Село, Охридско Езеро, Црна Река, Шар Планина, Овче Поле, Селчка Планина, Горна Цумаја, Свети Врач, Мечкин Камен, Скршена Цамија (географско име — местност), Поводеници, Чукиште, Ливаѓе, Биџолско Цаде, Широк Сокак, Долно Маало, Охридско, Велешко, Прилејско, Скопско.

Ако се јавува со географските имиња како атрибут некое општо име како: *планина, град, село, река* и сл., а не е составен дел на географското или топографското име, тогаш тие атрибути се пишуваат со почетна мала буква:

Кожуф планина, Мукос планина, река Вардар, град Прилеј, село Врбјани (но: Ново Село, Кадино Село).

8. Со почетна голема буква се пишуваат имиња на држави, народи и племиња:

Народна Република Македонија, Југословени, Македонци, Евреи, Скиџи, Хуни, Вандали итн.

9. Со почетна голема буква се пишуваат наслови, имиња на книги, и секакви литератур-

ни, научни и други творби, имиња на весници, списанија, институти, установи, имиња на партии, претпријатија, фабрики, административни единици (како територијата така и установата), имиња на улици и сл. Ако е името составено од повеќе зборови, тогаш само првиот збор се пишува со почетна голема буква, а другите зборови не се пишуваат со почетна голема буква — освен ако за тоа нема специјална причина:

Мајка, Мртви души, Просветно дело, Нов ден, Мајтемајички семинар, Геолошки институт, Министерството за просвета, Народна банка, Комунистичката партија на Југославија, Лабораторичката партија, Социјал-демократска партија, Алкалоиди (фабрика), Илинденска улица (или улица Илинденска), Тешовска околица.

Белешка: Ако место целото име се употреби само еден збор, тогаш тој збор се пишува со почетна голема буква *Банката* (место *Народната банка*), *Институто* (место *Геолошкиот институт*) итн.

10. Вака се пишуваат и називи на делови од поголеми установи (како што се министерства и поголеми претпријатија), како и установи, собранија, конгреси, комисии од привремен карактер:

Министерство за просвета—Планско одделение;— Одделение за школство;— Контролно одделение и сл. — Се покануваше на Вториот конгрес на писателите.

11. Имиња на револуции, востанија, бунтови, војни и мирови се пишуваат со голема почетна буква. Ако се тие составени од два или повеќе

зборови, тогаш само првиот збор се пишува со почетна голема буква, а другите зборови се пишуват со почетни мали букви — освен ако за подруго пишување нема други причини:

Октомври кажа револуција, Илинден којо востание, Народноослободителната војна, Втората светска војна, Балканската војна, Букурешкиот мир, Версајскиот мир итн.

12. Имиња на празници, имиња на небесни тела како астрономски поими, имиња на богови, божици, имиња што им се даваат на животни се пишуваат со почетна голема буква:

Први мај, Илинден, Гурѓовден, Нова година, Марс, Венера, Земјата, Месечината, Сонцето, Шарец, Сивчо (име на вол. коњ), Кашиќанка (куче).

Белешка: Зборовите: *бог, господ, ангел, гавол, свети* се пишуваат со мала буква. Ако атрибутот *свети* влегува како составен дел на некое географско или топографско име се пишува со голема буква (*Свети Грач, Свети Николе, Света Софија, Света Гора, Свети Горге* — ракав од делтата на Дунав).

13. Со почетна голема буква се пишуваат сите присвој и придавки што свршуваат на *-ов, -ев, -ин*, а кои се образувани од именки што се пишуваат со почетна голема буква:

Мишрев, Тасев, Сјасев, Петров, Велев, Ценин, Генин итн.

14. Во обичај е влезено да се пишуваат со почетна голема буква заменките *Вие* и *Ваш* кога се употребуваат одпочина. Во такво обраќање се пишува голема буква и во случаи как *(Другар Министре, Господин Прејседателе, Ваше Величество, Екселенцијо.*

15. Со мала почетна буква се пишуваат имињата на разни верски, социјални, политички и други движења, како и припадниците на тие движења и првци:

богомилсџвошо, хрисџијани, муслимани, славјанофили, језуџи, материјализам, комунизам, реализам, хегелијансџво, хегелијанци, вољеријанци итн.

16. Со мала почетна буква се пишуваат имињата на дните во неделата, месеците, годишните времиња, различни историски епохи, страните на светот:

понеделник, вторник, петок, недела, јануари, февруари, лепо, зима, стариош век, средниош век, исток, северозапад и сл.

Белешка: Страните на светот кога се употребуваат со значење на еден дел од светот или од една држава се пишуваат со голема буква: Запад (запад на Европа), Исток (сите земји на исток), Претпријатие за електрификација на Југош (јужните делови од нашата земја).

17. Сите придавки што се образувани со суфиксите -ски, -шки, -чки од географски и топографски имиња, како и од имиња на народи, племиња, разни области, месности, празници и сл. се пишуваат со мала буква. Јасно е дека презимињата, прекарите, како и географските имиња што свршуваат со горните суфикси не влегуваат во оваа точка:

скошски, новоселски, велешки, сџрумички, вардарски, македонски, руски, хошенпошски, црноречки, шумадиски, сремски, првомајски, илинденски итн.

18. Зборови што се образувани од имиња на градски, села, населени места, континенти и сл. со суфиксот *-нец, -ец, -јанец* (во множина *-ни*) се пишуваат со мала буква — ако не се составен дел на некое лично име или прекар:

бишолчанец (бишолчани), кумановец, крашовци, галичанец, шшијјанец, дебранец, европеец, африканец итн.

У ИНТЕРПУНКЦИЈА

Т О Ч К А

1. Точка се клава по напoлно свршена расказна реченица, било да е таа проста или сложена, таму каде што се секава извесна пауза како свршеток на мислата:

Денеска бев кај врс дома. Таму ше побарав шебе, но не ше најдов.— Мишијјца го с еше првиот иоршизан. Тој ја одведе до шшбош. Таму шаа го виде сина си.

2. Точка се употребува при скратувањето на зборовите:

и др. (и друго), др. (другар), ишн. (и така натака), и сл. (и слично), ш. е. (то ес), о. г. (оваа година), о. м. (овој месец), с. р. (своерачно), на пр. (на пример).

Белешка: Имињата при потписи се скратуваат произволно.

3. Точка се пишува по прости броеви што се употребуваат како редни, особено при набројување.

Училишните се должни:

1.— — — — —; („Прва точка“ или „прво“).

2.— — — — —;

3.— — — — —;

4. Точка не се пишува зад арапски или римски броеви, ако е јасно од текстот дека тие имаат редно значење, особено во датуми, години по ред:

1 - V- 1948 г.; 29 ноември 1943 г. и сл.

5. Зад наслови, зададени теми, потписи обично не се клава никаков знак.

6. Не се клава точка кога се скратува некакво име во претпријатија, институти и сл. и кога се земаат почетни букви или слогови од тоа име. ГРАНАП, РЕКООПС, ЈАНЈУГ, ФНЈ, НРМ, НОБ. Како што се гледа, во овој случај се земаат големи букви и никаде зад составните делови не се пишува точка (како и на крајот).

ПРАШАЛНИК

7. Тој знак се клава зад реченици искажани во прашална форма, било да се тие наполно завршени или се само прашања. Кога идат еднопо-друго повеќе такви реченици, прашалникот може да се кладе зад последната реченица:

Која книга си ја читаш? — Колку људи сакаш? — Каде? — Како?

8. Кога ќе се јави прашалната реченица зад главната, како индиректно прашање (зависно - прашална реченица), зад неа не се пишува прашалник:

Учишелош ме праша што сум учел. — Кажи ми како си дошол. — Тој не знае зошто дошол.

9. Ако е прашањето во горните случаи директно, т.е. ако се наводи прашањето онака како што е речено, тогаш зад таква реченица се пишува прашалник:

Другар ми ме праша: „Колку дена можам да ја задржам кчигава?“ — „Шт, да му речам на штшко шт?“ — ме ѓвашше ѓријашелош. — Го прашал бриш му: „Како ѓомина, браше, ноќеска? Дали сѓа лесно?“

ИЗВИЧНИК

10. Извичникот се употребува зад извични реченици и зад изрази и извици што означуваат заповед, засилено чудење, желба, протест, радост, очај и сл.:

Таа му рекла: „Ах, браше! до денеска ми е векош.“ — Ушше шоа ми шребаше: — Ди зѓе емз, браќа! — Држ гој — Ниѓред! — Уф! — Охо-хо! — га рабоша!

Зад извици, кога по нив иде извична реченица или израз со такво значење, не треба да се пишува извичник, но запирка.

Бре, лошо деше! — Уф, каков е!

11. Понекојпат, при посилно чудење, или кога реченицата има и извични и прашални нијанси може да се употреби и извичник и прашалник:

До кога ваќа!? — Барне ши е жал!? — Ах, браше, али си жив ушше!?

ДВЕ ТОЧКИ

12. Овој знак се употребува пред она што треба да се наведе, наброи или објасни, а што е загатнато во реченицата.

13. Пред еднакви делови на реченицата што се набројуваат, или кога се набројуваат извесни случаи, правила и сл. се пишуваат две точки:

Петгодишниот ѓлач ќе ни даде: фабрики, електрични центри, училишта, болници и поубав живо и на работничкиот народ. Домашни животни се: коњот, волот, овцата, кокошката и др. Тој имаше сè што треба за добар борец: сила, здравје, храброст, решителност и здрав ум. — Тоде заспа и се замисли: Пред очите му излезе: и вчерашната бициклина, и озвереното непријателство, и крупната фигура на командирот и неговиот висок глас.

14. Кога се цитираат туѓи зборови или мисли, пред нив се клаваат две точки:

Командирот заспа и рече: „Овде лани имаме голема битка.“ — Кога ги видел мачорот поклопителите си, им рекоа: „А бре јагниња, што некој не ми донесовте поклон месо печено?“

15. Во случај каде што извесен дел на реченицата или целата реченица има нужда од објаснување на внатрешната смисла, обично се пишуваат две точки. Место две точки во некои случаи може да се напише пауза.

Раџин беше вистински боец: тој имаше дух, фантасија, инвенција и силно чувство за макије

и страдањата на слабите и онеправданите. — Јас
знам: ти ќе му простиш (и ја јас знам — ти ќе
му простиш. — Тоа е херојство: да работиш и да
учиш. — „Тоа што си е девојче, ||што ќе скине две
кички: ||една на глава ќе качи, ||друга на појас ќе
заврне“.

ПАУЗА

16. Знакот *пауза* најчесто се употребува во дијалог, пред директниот говор, за да се одделат зборовите на едно лице од друго. Значи паузата, во овој случај, е векаков вид наводници:

— *Што сакаш?*

— *Тол што реков.*

— *Господарот те исфрли од служба?*

— *Каков господар? Од каква служба?*

— *Не права будалшини, Јернеј! Си остарел и побудилел, не ти забележувам. Зошто те испади?*

— *Кој испадил? Од каде?*

— *Оди, Јернеј, и раскажувај им на овчарите што ти се случило, кога нејкеш умен збор. Тоа кажи ми, и друго не те прашам: што мислиш сега кога немаш ни кука ни господар? Кој одиш?*

17. Вметнати зборови, изрази или реченици што се вметнуваат меѓу деловите на реченицата поради некакво дополнително објаснение, а немаат тесна граматичка врска со таа реченица, се одделуваат со пауза.

По десет дена — така рече професорот — ќе одиме на екскурзија. Ако имаме време — а ќе гледам да имаме — ќе одиме на почивка. Тоа

— рече најстариој брај — голема работа. После — продолжи тој — кој знае што бидува. Но причините за гордост — работа за добро на народот — се исти.

Во вакви случаи се употребува понекојпат место пауза и запирка.

18. Кога во реченицата треба нешто нарочно да се потцрта, да се засили значењето на некој збор, тогаш пред тој збор или тој дел на реченицата се клава пауза. Често во овие случаи засилениот дел, кај што се клава пауза, покажува нешто нечекано и спротивно од она што е во другиот дел на реченицата:

Станав и погледав — наекаде снег. — И кога мислевме тека е се загубено — ише и бедувале. — Дење, ноќе, вешер, дожд — тој работи. Нивната прошејка по заморната работа на нивите е — појатот за дома.

19. Знакот пауза може да се употреби за одделување на реченици што покажуваат чии се претходните зборови. Се разбира дека оваа реченица, пред која се пишува паузата, се најдува зад директните зборови:

Да, земјата не храни — рече постариој брај. Кога ќе се видиме? — прашаше момчето. Убава е се да знаеш — често зборуваше татко ми. Нема што да правам — повторуваше кутираша мајка.

20. Често и реченици од кои зависи некое набројување, ако идат зад она што се набројува, се одделуваат со пауза:

Плашна, кошули, конци, плашкови — се што може да се купи. Учењето, работата, песната

и музиката — што се нивнише идеали. Во реките, езерата, планините, рамнините — таму се нивнише богатства.

21. Меѓу два броја обично се пишува пауза место предлогот до:

Кочичачки Младичов живеел од 1830—1852 г. — Првата свејска војна траеше од 1914—1918 г. — Тој има 30—35 години.

22. Различни засебни реченици или зборови што се наводат како примери во граматиката, реченици и сл. често се одделуваат со пауза. Исто така зад броеви што се употребени како редни, а покажуваат некаква точка во некој закон, правилник, уредба, правопис и сл. зад точката по бројот често се пишува црта.

23. Освен со знакот пауза при пишувањето се служиме и со мала пауза или тире. Тој знак се употребува кај непотполно сраснатите сложени зборови, каде што деловите што го обрзуваат сложениот збор имаат уште извесна самостојност:

Француско-македонски речник; Машино-тракторска станица; жолто-зелена трева; две-три; седум-осум.

Н А В О Д Н И Ц И

24. Овој знак, како што се спомна, се употребува пред почнувањето и свршувањето на мисли или зборови што се наводат онака како што се искажани, т.е. во директен говор. Пред тој знак најчесто стојат две точки (в. т. 14).

Не треба да се употребуваат наводници, ако е кажано на некој друг начин дека наведените зборови се туѓи.

Од шрн на глог — се вели кога некој ќе најде нешто полошо од она што го има. — Прав како јаже во шорба — вели народот.

25. Зборови, изрази и реченици употребени во иронија, сарказам и сл. се клаваат меѓу наводници:

Дојде „херојот“ (а зборуваме за страшлив).

— Тој секојмај зборува „висшина“. — Тој „многу работи“. — Тој ши е „глава“.

26. Наслови на литературни и научни творби, весници, списанија и сл., кога се употребуваат во текст, можат да стојат меѓу наводници, ако од околните зборови не може јасно да се разбере дека името се однесува на извесна творба.

Во „Бели мугри“ има многу убави песни. „Војна и мир“ е голема уметничка творба. Во „Селанката од Копачка“ писателот ни дал тип на херој-мајка.

27. Меѓу наводници можат да се предаваат и имиња на институции, претпријатија, фабрики, заводи, разни друштва и сл., ако инаквото пишување може да внесе нејасност.

Во „Култура“ се даваат убави филмови. — Нив ги видов во „Москва“. — Учев во „Гоце Делчев“ — Вчера играа „Динамо“ и „Вардар“. — „Алкалоиди“ е наша најголема хемиска фабрика.

Белешка: Ако една реченица или збор се завршуваат со наводници, а со наводниците треба да дојде и некој друг знак (. ! ? — и сл.); наводниците се пишуваат зад тие знаци.

ЗАПИРКА

28. Употребата на запирката можеме главно да ја разгледаме во две групи случаи: а) употреба на запирка меѓу одделните делови на речениците и б) употреба на запирка меѓу речениците во сложената реченица.

Запирка меѓу деловите на реченицата

29. Кога се повторуваат во една реченица еднакви делови (подмети, предмети, разни дополненија на прирокот или подметот), тие повторени делови се одделуваат еден од друг со запирка. Значи, зборови или изрази што се набројуваат ил повторуваат во реченицата се одделуваат со запирка.

Ако пред последниот збор што се набројува имаме сврзник *и*, пред така употребениот сврзник *и* не се пишува запирка.

Работниците, селаните и чесната интелегенција ја изградуваат нашата земја. — Дојде браќа ти, сестра ти, мајка ти и татко ти. — Куйив шеќер, сол, месо, леб. — По улиците, плоштадите, дворовите и куќите имаше маса народ. — Тој е добар, чесен, умен и работлив човек.

30. Пред извесни сврзници, како што се споменатото *и*, или (*али*), *ни—ни*, *де—де*, *шува—шува*, кои служат да се засили врската меѓу зборовите што ги сврзуваат по сличност, разлика, негација итн., не се пишува запирка.

Не рече ни црна ни бела. — Ни лук ни вода.
Ќе дојдам јас или брај мч. — Пари сакаш али стока.
Ни жив ни умрен. — Ни идај на гости де Пејре де
Трајко.

31. Ако се сврзниците и, ни (ретко али—или),
употребени при набројување, за потцотување, тогаш
помеѓу наброените зборови се пишува запирка.

Работиме и деџе, и ноќе, и делник, и празник.
— Не ти давам ни пари, ни куќа, ни стока. Тоа
било во оние стари времиња кога уште немало ни
букви, ни харџ ја, ни масило, ни перо.

32. Кога врзуваме зборови или изрази со сврз-
ниците ама, шуку, но, што покажуваат извесна
меѓусебна спрегнатост или разлика во и весна
смисла, пред тие сврзници се пишува запирка.

Не јас, шуку (ами, но) Пејре.

Овие сврзници се употребуваат повеќе меѓу
реченици, па таму ќе бидат разгледани.

33. Секакви вметнати зборови и изрази, осо-
бено и-разите што се вметнуваат меѓу деловите
на реченицата да го позасилат она што се иска-
жува во реченицата, се одделуваат со запирка, би-
дејќи немаат граматичка врска со зборовите око-
лу себе.

Ти си, значи, веќе студент. — Моралот е,
изгледа, нешто релативно. — Тој е, секако, голем
писател. — Ние сме, навистина, најмладото поколе-
ние.

34. Секој збор или израз употребен за обра-
ќање или во смисла на апострофирање се одделу-

ва со запирка од другиот текст (ако се најдува во средината на реченица стои меѓу две запирки, оти тој не е граматички тесно врзан со реченицата. Тој збор или израз во извесна смисла се смета како вметнат меѓу деловите на реченицата што се органски сврзани.

Сшојане, дај ми ја книгата. — Така си е шоа, другари. — Но почуј, Бело, што ќе ти кажам.

35 По извици, ако појави други причини не иде извичник, се пишува запирка:

Е, зашоа не го знам, пријателе. — А, во кој град? — Уф, ше удриш! — Бре, што стори! — Туф, што се направи!

36. Кога еден збор стои до некој друг збор и го определува тој збор, т.е. има атрибуциска служба, меѓу тие зборови не се употребува запирка.

Учешелот Н.Н. денеска не дојде на работа. Мајстор Сшојан де е ден работи ударнички. Селошо Сенокос е мало село. Белошо грозје поубаво е од црношо. Гашата кука е убава.

37. Ако вршат атрибуциска служба повеќе атрибуциски употребени зборови, тогаш, ако едниот атрибут не го определува другиот, т.е. ако тие стојат напоредно, меѓу нив се пишува запирка. Ако пак едниот атрибут го определува другиот, не се пишува запирка: *Јас сакам млади, способни луѓе (се потцртуваат двете качества: млади и способни). Јас сакам млади способни луѓе (млади и способни се зема како едно цело). — По широкошо, рамно поле пасат овци.*

38. Збор или израз, употребени како апозиција и општо секое искажување на нешто на друг начин, со друго име, се одделува со запирка.

Нашоѝ сѝар учиѝел, ѝаѝко му на другар ми, е ѝензиониран. — Овде, во оваа кука, се реш да се дигне восѝание. — Во нашоѝ главен град, во Скоѝје, има многу училиѝта.

Кога со името и презимето на некого се јавува и неговата професија, ако е професијата дадена пред името, се смета како атрибут и не се пишува запирка меѓу неа и името. Ако е пак професијата зад името и презимето, се пишува запирка меѓу професијата и името, оти тогаш се смета дека имаме апозиција. На пр.: *Професороѝ на машката гимназија Петре Николоски е оѝсуѝен. — Петре Николоски, професор на машката гимназија, е оѝсуѝен.*

ЗАПИРКА МЕЃУ РЕЧЕНИЦИ

Независно-сложени реченици

39. Во независно-сложените реченици, кога напоредните реченици следат една по друга и не се врзани со сврзници, меѓу тие реченици се клава запирка. До колку меѓу претпоследната и последната реченица се јавува сврзникот *и*, пред него не се пишува запирка.

Луѓето сѝанале, се мијаѝ, се чистаѝ. — Небоѝ се разведрило, се ѝокрило со ѕвезди, месечината ѝлива ѝо небескоѝ свод. — Другар ми дојде, ја зеде ѝештраѝката, го извади моливоѝ и ѝочна да ѝишува.

40. Напоредни реченици што се сврзани со претходните реченици со сврзниците *а, иуку, ама, но*, се одделуваат со запирка.

Јас работев, а браќ ми седеше. — Тајко ми зборуваше, а јас молчев. — Ти земи го магарецот, а јас ќе го земам волот. — Овчариот сити си сицеја, а саде чорбацџијата не сицеше. — Ја прочитав книгата, но не го најдов она што ми требаше. — Се боревме храбро, но немавме среќа. — Учев, ама ништо не научив. — Арно одела војската, иуку не знаела што ќе ја најдело. — Ич не берам гајле, ама за другариите ми е маќа.

41. Напоредните реченици со сврзниците *и*, или (*али*), *ни-ни*, *ја*, ако не се набројуваат, не се одделуваат со запирка.

Тој ја зеде книгата и почна да чита. — Нека дојде или нека ми јави по некој. — Ни ќе дојде ни ќе ти јави по некој. — Ќе станеш али ќе сицеш?

42. Ако сврзниците *и*, или, *ни-ни* се повторуваат во сложената реченица или служат за засилување, тогаш меѓу одделните реченици што почнуваат со тие сврзници се пишуваат запирки.

И учам, и работам, и играм, и пак имам време за почивка. — Ни руча, ни вечера, ни иде дома. — Ни умира, ни пак оживува. — Ќе ми кажеш зошто плачеш, или друго чаре нема. — Или да му поблагодарам, или пак да му праќам нешто. — Ја ќерка им ќе ја земам за невеста, ја ќе умрам.

43. Пред сврзникот *и* може да се употреби запирка и во случај кога имаме во речениците што се сврзуваат со тој сврзник различни подмети,

или пак различни времиња, или ако е сврзникот *и* во значење на сврзникот *а*.

Погледнав *по ѝашој*, и сè беше *празно*. — Тој долго учеше во *шоа училиште*, и сега оди во друго училиште. — Јас дојдов, и *шој* си *отиде*. Ти *ќе* ни свириш со *шувелка*, и *ќе* играме. — Најпосле му ја кажал и *планинаша* каде *што* живеел *волкош*, и *шој* *оѝишол*.

44. Напоредни реченици што се сврзуваат со претходните реченици со сврзниците *иа*, *ша* обично се одделуваат со запирка.

Белешка: Употребата на запирка во некои случаи пред сврзниците *и*, *а*, *или*, *ни*, *но* и сл. често зависи од нашиот јазичен усет и од она што сакаме да го потцртаме.

45. Вметнатите реченици, т.е. реченици што се најдуваат меѓу деловите на една друга реченица, бидејќи немаат внатрешна граматичка врска со оваа реченица, се одделуваат со запирки или со паузи.

Земјаша, *продолжи сѝариош* селанец, *не е* *варамија*. *Од работаша*, *вели една народна поговорка*, *нема срамоша*.

Зависно-сложени реченици

46. Споредната реченица во системот на зависно-сложената реченица може да ја дополнува главната реченица, т.е. да биде еден нејзин дел: атрибут, предмет или некакво дополнение на прирокот, или пак споредната реченица е посамостојна и се однесува на целата главна реченица. Во

првиот случај зависната реченица не се одделува од главната реченица со запирка, како што не се одделуваат и оние делови на место кои стои таа реченица (атрибут, предмет, разни прирокови дополненија), и во вториот случај споредната реченица се одделува од главната со запирка.

Тоа е така кога се речениците во својот обичен реченички ред, а не во инверзија.

47. Реченици што претставуваат дел од главната реченица и што, следователно, не се одделуваат од неа со запирка се:

а) *Ситѐ видови предметни реченици*, меѓу кои се најчести декларативните реченици што се врзуваат за главната реченица со сврзниците *дека* и *оши*.

А по селџо се носеше глас дека земјата ќе им се даде на сиромасиџе. — Вчера ни јсвија дека (оши) ушре ќе почне учебната година. — Ситџе знаеја дека (оши) ние ќе победиме. — Јасно е дека (оши) ние имаме право.

б) *Целниџе или финалниџе реченици* што се врзуваат за главната реченица со сврзникот *да* и поретко со *за да* (тогаш имаат поголема самостојност и можат да се одделат со запирка).

Дојдоа многу луѓе да го видаџ џоа чудо. — Му побарав џари да си куџам книга. — Си продава имањџо ||да ошкуџи дваџа сина,|| си продава голџм гердан ||да ошкуџи дваџа сина,|| си продава машки деца ||да ошкуџи дваџа браџа,|| си продава бело руво|| да ошкуџи дваџа браџа.

КО
НИ

Кс
Нс
Св
Шс

мс
за
О

Кс
О
М
В

а
Ц
З

М
џ
Д
К
Н
З
Э

ва
се
аа
о-
е-
1-

в) *Месниѝе реченици:*

Застанаа таму каде што стоевме ние. — Секој се фака таму каде што го боли. — Трева не ќе никне каде што врваѝ коиѝ таѝа од мојоѝ коњ.

г) *Начинскиѝе и поредбениѝе реченици:*

Како што ќе си посееш така ќе ти никне. —

Како што работиш така ќе ти се ѝлаѝи. — На државна работа ѝреба да работиме како на своја работа. — Аероѝланоѝ се виеше над војскаѝа како што се вие орел над ѝљчка.

Овие реченици, зависно од реченичниот акцент, можат и да се одделуваат со запирка.

д) *Временскиѝе реченици* кога ќе се најдат зад главната реченица обично не се одделуваат од неа со запирка:

Сѝ така работеше дури не го заѝревме. — Тој ќе учи кога ќе си дојде дома. — Другар ми се кае оѝкако ќе најрави грешка. — Но ѝие весели моменѝи исчезнаа ѝѝом деѝеѝо ѝресѝана да ги ѝрави ѝие мајѝорѝи.

ѝ) *Односниѝе реченици* кога служат како атрибут на еден дел, во реченицата, а не се апозиција или вметнати реченици, не се одделуваат со запирка:

Донеси ја книгаѝа ѝѝо ја куѝив. — Ене иде момчеѝо ѝѝо го баравме. — Нему како да му ѝадна ѝовароѝ ѝѝо го ѝрийѝкаше. — Човекоѝ ѝѝо дојде ми е близок роднина. — Тогаш беше го ѝроколнал сѝарецоѝ своѝ народ ѝѝо се наоѓал во нашава земја. — Фаѝисѝиѝе ѝукаа на балониѝе ѝѝо ги вееја гордо знамињаѝа над Љубљана и зборуваа за силаѝа на нашиоѝ народ.

48. Со запирка се одделуваат од главната реченица овие реченици:

а) Причинските реченици:

Денеска не можеше да се работи, ошто беше лошо времето. — Денеска не требало да се работи, дека било лошо времето. — Не можам да дојдам на училиште, зашто сум болен. — Тоа беше најтешка работа, бидејќи машината е основа на печатницата.

б) Последичните реченици:

Така убаво го научив урокот, што нема никогаш да го заборавам. — Толку се уморив, што веќе не можам да стојам на нозе. — Така заспа, што не можеа со мајани да го разбудат. — Радоста беше таква, што да не може да се опише.

в) Условните реченици:

Не одам на работа, ако не ми се плати. — Не ќе зборувам така, да имаш срам и човештина. — Немаше да не фатат, ако не не предадоа тие шпиони. — Не пројаднеше целата работа, ако не беше здравата рака на Јане Сандански.

г) Дојусните реченици:

Не го познавам, и да го видам. — Не дојдов дома, иако имав време. — Не ќе се видеаме, и да беше дошол. — Тој беше необично јадар и јак човек, иако веќе беше навлегол во шеесеттата година. — Не требаше да го правиш тоа, дури и да имаше право.

Белешка: Во сите случаи под в и г, зависно од реченичниот акцент, може да се употреби или да не се употреби запирка меѓу главната и зависната реченица.

д) Релативниите реченици што се посамостојни во однос на главната реченица или на еден нејзин дел. Во тој случај тие реченици можат да изгледаат како вметнати реченици. Во нашиот литературен јазик тие почнуваат со кој, што, којшто. Овие реченици се повеќе особеност на литературниот стил.

Со зајакнувањето на државата, која го зеде сејно сѐопанство и финансиите во своја рака, јакнеше и народната власт. — Кога сѝизнавме до село, што не беше далеку од железничката линија, седнавме и се починавме. — Само да не го секава на себе тој лукав, сѝуден поглед, што какоосојница му налева сѝрав во душата. — На тѝриите години од помеѓу гробот на сѝарецот извреа два извора, што се и ден денеска. — Му секна во главата една мисла, која толку го возбуди, што двај можеше да чѝта.

49. Сите видови зависни реченици кога ќе се најдат пред главната реченица, т.е. кога се во инверзија, се одделуваат со запирка од својата главна реченица. Во инверзија често се временските, условните, допусните, декларативните, но ретко финалните, причинските и месните реченици.

Одвај кога излезе од врата, Панко забележа дека себеше облекол во нова руба. — Едно ќе го видам, ќе му ја дам книгата. — Кога ќе се сврши учебната година, ќе се вратиме дома. — Да збираше секоја пчела мед, медот ќе беше за параоката. Ако сакаш ладна вода, ||дојди, лудо, на ладнина.|| Ако сакаш милување, ||дојди, лудо, на вечера.

50. Глаголскиот прилог често скратува реченици. Во тој случај тој, како зависна реченица, често се одделува од главната реченица со запирка, ако реченицата што ја скратува во тој случај би се одделила и инаку со запирка.

Одејќи така (како што одевме така), дојдовме до една куќа. — Работејќи така, не ќе се усрамиш. — Офкајќи и закашлувајќи се, го советуваше да не оди. — Земајќи обврски, ние се заветуваме дека ќе ги најфрлиме нормите.

51. Императивот е засебна реченица, па затоа тој како таква може да се оддели со запирка или да не се оддели, зависно од реченицата што иде по него. Често императивот се одделува со запирка.

Трчај, ќе го стигнеш. Сди, не ќе го најдеш. Работи, оти не ти плаќам. Кажи му, ако е доцна.

52. Но ако по императивот идат реченици што и инаку не се одделуваат од својата главна реченица (императивот) со запирка, зад него не се клава запирка.

Речи му да дојде. Оди речи му да ја донесе книгата. Почини се кога ќе свршиш работата.

53. Во почетокот на реченицата се пишува запирка зад изрази релативно самостојни, како на пример во вакви случаи:

Со еден збор, пионерите се основниот колектив на новото општество во нова Југославија. — По малку, штој го извади исмото и му го даде на

стиариош. — Едно одење дома, почна да вика и да се кара. — Со оформувањето на нашиот литературен јазик, се кладоа шемелише на нашата национална култура.

Т О Ч К А И З А П И Р К А

Кога сложената реченица е многу раширена, така што да има повеќе реченични групи, тогаш може секоја група од овие реченици, ако сакаме да ја покажеме нејзината релативна самостојност, да ја одделиме со точка и запирка од другите реченици:

Влегуваме во разрушенош Берлин. На едно место на големиот плошад, некогаш полч со свеш што дигаше раце и бесно го акламираше својот фирер, сега гледаме кубови секакво оружје; на друго место убиени луѓе, муниција и оружје мешано; а таму, на крајот на улицата, се точкаа во долги редици заробенише остатоци од германската армија.

Кога една мисловна целост е поделена на делови во кои мислата се разгледува од разни точки, меѓу периодите се пишува точка и запирка:

Тоа не е никаква наука; такаво нешто е суеверие, мистицика; штоа е само тенденциозно изршување на фактиите.

Кога се цитираат по точки заклучоци, правила, решенија и општо поставки што идат една по друга, може на крајот на секоја точка да се кладе точка и запирка. (В. стр. 55 од овој Правопис).

НЕКОЛКУ ТОЧКИ

Неколку точки се употребуваат:

1. На крајот на недовршена или недовизјаснетата мисла:

О, синко, ѓа кај си, зошто дома да не си дошол... А мене, ѓусѓи очи ослеѓеа, ќе ѓе изминеѓ... Ти како си? Што ѓремрежиња...

2. При цитирање отстреле некој текст или пак ако е пропуштен еден дел и после пак продолжува цитирањето, за да се потцрта тоа, се пишуваат прво точките, а потоа се цитира текстот.

ЗАГРАДА

1. Малата заграда се употребува да се оддели во една реченица или во еден текст она што е од споредно значење, што е вметнато или што ќе ни послужи за дополнување или пооточнување на она што е пред тоа речено:

Реченошо досега (а шоа е сѓ што можеше да се каже) не ја намалува вредноста на нашата ѓосѓавка. — Висѓинашта (ние секогаш сме се бореле за неа) ѓ треба да биде основа на секоја рабошта.

2. Средната заграда [ ] се употребува да се додаде во неа она што го немало во текстот, а после се внесува како дополнение на редакцијата, писателот, издавачот итн.

А П О С Т Р О Ф (')

1. Тој знак се употребува да се покаже дека поради оваа или онаа причина отпаднал од зборот некој глас.

2. Во зборови од нашите народни говори што имаат во својот гласовен систем темно *a*, тоа темно *a* се обележува со тој знак.

ПРАВОПИСЕН РЕЧНИК

«Составен со соработка на Божо Видоески и Рада Угринова, асистенти на Филозофскиот факултет, Скопје.»

А

абажур *)
 абдицирам
 абитуриент
 абортус
 авангарда
 аванс
 авантура
 авантурист
 авантуристички
 Авганистан
 Авганистанец
 авганистански
 август 7, 53 **)
 авијатика
 авијатичар
 авион
 Австралија 7
 Австралијалец
 австралиски
 Австриец
 Австрија 7
 австриски
 Австро-Унгарија
 автентичен

автентичност
 автобиографија
 автограф
 автодиктат
 автокефалност
 автократ
 автократија
 автократски
 автомат
 автомобил 7
 автомобилџист
 автономен
 автономија 7
 автор 7
 авторизација
 авторитативен
 авторитет 7
 автосугестија
 агалак
 агент
 агентура
 агенција
 агилен
 агилност

*) Не е означено местото на акцентот кај оние туѓи зборови што се акцентираат исто како и нашите (ср. *авиономија*).

**) Броевите ги означуваат страниците во текстот каде што е приведен даден збор.

агитатор

агитатор
агитација
агитацио́нен, агитаци-
о́на
агити́зам
агитпроп
агол, англи
а́грарен
а́грарна рефо́рма
агрега́т
агреси́вен
агресија
агрикулту́ра
агроно́м
адами́т
ада́цио
адвока́т
адекватен
административен
администратор
адмира́л
адмиралитет
адреса
адресира́м 33
адски 21
агута́нт
аеродро́м
аеропла́н
аждер
ажурен
азиец, азијци

Азија
азија́т
азил
азимут
ајдук
ајдучки
ајдут, ајдутин
ајдутски
азиски
азот
азотен
азока́нец (од *Азои*)
акаде́мик
аквариум
акламира́м
аклиматизи́рам
ако 41
акорд
акредитив
акредитира́м
акроба́т
Акропол
акростих
аксио́ма
акт, акти, актови
активен
активист
активност
актуе́лен
актуе́ност
акузатив, акузативо́т

акумулатор
 акумулација
 акумулирам
 акутен
 акушер
 акцент
 акцентирам
 акција, акции
 акционен-акциона
 акционер
 ала астер
 аларм
 алармирам
 Албанец
 Албанија
 албански
 албум
 алетро
 алеја, алеи
 Александар 5
 Александар Велики
 Алжир
 Алжирец
 али 44
 алиби
 алијанса
 алинеја, алинеи
 алкохол
 алкохоличар
 алманах
 Алпи

алписки
 алтернатива
 алтернација
 алтруизам
 алувиум
 алудирам
 алуминиум
 алхемија
 Амазон
 амазонка
 амалгам
 амандман
 аматер
 амбалажа
 амбасада
 амбасадор
 амбиент
 амбициозен
 амблем
 амбуланта
 Америка
 Американец
 американски
 амнестија
 амнестирам
 амониак
 амортизираам
 амплитуда
 амплсá 7
 амфибрах
 амфитеатар

амфитеатрален

амфитеатрален

ан 17

анали

авализа

анализирам

аналфабет

анархист

анархизам

анатема

анафора

анахронизам

ангажирам

авгажман

ангел, 12, 52

Ангеле 12

ангина

Ангелина 12

Англија

англиски

Англичанин

англофил

англофоб

анданте

андалузиец, андалузиј-
ци

Андалузија

андалузиски

Анга

анегдота

анектирам

анилин

анкета

анонимен

ансамбл

антагонизам

Антеј

автена

антиимперијалистички

ангилопа

антипод

антитеза

антитоксин

антифашист

антифашистички

антихрист

антракт

антрацен

антрацит

аорист

абрта

апарат

апартман

апел

апелирам

апетит

Аполон

апологет

април

апсана 23

апсида

апсиса

апсолутен

апсолутизам-апсолутизм
мот

апстинент

апстрактен

апстракција

апстрахирам

аптека

аптекаар

арабеска

Арабија

арабиски

Арабјанец

арамија, арамии 9

арамиски

Арапин, Арап, Арапи

арапски (јазик)

арбитер

арбитража

аргумент

аргументација

арена

аренда

арендатор

ареометар

ариергарда

аристократ

аристократија

армада

армоника 17

арома

аромат

арсенал

арслан

артикал

артилерија

арист

архаизам

архив

архива

архиерей

архимандрит

архипелаг

архитект

асимилирам

асистент

аскер

аскет

асонанца

асоцирам

асоцијација, асоцијации

аспирин

Астрахан 16

астрахански 16

астронóm

асфалт

атаизам

атаман

аташе, аташеи

атеизам

атеист

ателје

агентат

атестат

атестат
Атина
атлет
атмосфера
атом
атомски
атрибут
атхезија
Аугиј
аугмент
аугментатив
аугментација
аудиенција
аудиторија
аула
Аурора
аурум
аутархија
ауто
ауто-да-фе
афект
афера
афинитет
афион
Африка
африканец 54
африкански

Б

баам, еш 10
бабнам, еш

бавча
бавчанција
багаж
багрем
Бадник 4
баење
базалт
бајачка
бајрак
бакар 5
бакрданик
бакшиш
баллада
баланс
баласт
балдахин
балерина
балет
балет-мајстор
Балкански Полуостров
балон
балсам
балсамирам
бамба
банален
баналност
банана
Банат
банатски
бананец
бавдит

банкѐт
 бања, бањи 15
 бањам
 Бања Лука
 бањалучки
 барелѐф
 баритон
 бариум
 барнам, еш
 барок
 барометар
 барон
 басен
 Баски
 Баскиец
 баскиски
 бастард
 Бастиља 14
 бастун
 баталјон 14
 баџи
 бачванец
 Бачка
 бден.е
 бегство 21
 бежичен
 безвучен
 бездна 24
 бездруго 42
 безживотен
 беззаветен

беззаштитен
 безземјаш
 безнадежен
 безначаен
 безобразност
 белама, иш
 белеам, еш се
 Белгија
 Белгијанец
 белгиски
 Белград
 белградски 21
 белграѓанец
 белег, белези 13, 20
 Бекир 12
 бележам, иш
 белет, ист
 белешка
 беломорски 27
 беља, бели 14
 бендисам 33
 бензин 13
 берам, еш
 берза
 берикет 12
 берикуќник
 берсалер
 бесам, иш
 бесвесен
 бесконечен
 бесконечност

бескорисен

бескорисен
бескорисност
бескраен
бескрајност
бескрвен
бескувен
бескуќник
бесмислен
бесмртен 22
беснеам, еш
беспатен
бесплатен 21
бесплоден
бесплодност
беспомошен
беспоштеден 7
бесправен
бесправност
беспримерен
беспринципен
беспристрастен
бесрамен
бесрмник
бесрамница
бессилен 22
бестелесен
бестрага
бестрашен
бетон
бетономешалка 27
бесформен

бесцелен
бесцен
бесценет
бесчестен 22
бесчесност
бесшумен
бекар
библиотека
бивол 17
биволица
биволски
биволче
бидам, еш
бијам, биеш 34
билбил, биљбиљ
билијар
билјара
билје
билка 14
билтен
биљбиљ, биљбили
бинóкл
биограф
биолошки 25
бирó
бидократ
бирократски
бисквит
биста
битие
битност

- Битола 14
 битолски
 битолчанец 54
 бифе
 благодет
 благослов
 благословам, иш
 благословен
 благота
 блазе си му
 бласфемија
 блеам, еш
 бледило
 блеснам, еш
 близина
 близок, блиска 20
 близу 40
 Блиски Исток
 блиску 40
 блувам 13
 блудец, блудци 13
 блујам, блуеш 10
 блуткав
 бовча 18
 бог, богови 52
 богатство
 богомил
 богомилство 53
 Богородица
 бодам, еш
 бодар 5
 бодаж 20
 бодене
 бодинам 15, 33
 боднам, еш 34
 боём
 боен, бојна
 божем
 божество 25
 божествен
 Божик, Божиќ
 божикни, божиќни
 (пости)
 божилак
 божји, божја, о, и
 боз, бозе
 боздоган
 бозовина
 боиште
 бој, боеви
 боја, бои
 бојазлив
 бојам се, боиш се 34
 бојкот
 бојкотирам
 Бокачио
 болам, иш
 болва 8, 18
 болест, болести
 болештина
 боливач
 болка 14

Болоња

Болоња
болснам, еш
болшеви́зам
болшеви́к
бомбарди́рам
бомбарди́ровка
бонто́н
бовбо́ни
борам, иш
боравам, иш
боречки 25
Босанец
босански
босилек
Босна
ботаничар
бочва
брадавица
Бразилија
Бразилија́нец
бразле́тна
бранам, иш 34
брат, бра́ка
братски
братство
брахике́фал
брборам, иш 34
брго 41
брго-брго 41
бргу 41
брдски

бремен, бремена
бременост
брест
Брета́њ 16
брзо 41
брили́рам
брилија́нт
брине́т
брине́га
Брисел
бркнам, еш
Брод
брод
бродам, иш
бродски
брога́нец
броење
број, броеви 26
бројам, броиш 34, 36
бројач
бронза 13
брошу́ра
брут, бруке
бршлан
бубак
бубрег, бубрези
був, бувови 18
бувалка
бувам
бувнам, еш
бувтам

Бугарија 8
 Бугарин 8
 бугарски 8
 Будим-Пешта
 будоар 7
 буен, бујна
 буица 9
 буе-ар
 булјон
 булук 13
 булукбаша
 бучиште 15
 буржоа 7
 буржоазен 7
 буржоазија 7
 буржоаски
 бурјан
 буџет

В

вагабонт
 вадам, иш
 вагам
 ваков, ваква, о, и
 вакцина
 валкам
 валчест
 Валево 14
 вам 29
 ваму 40
 вамутаму 43

вamu-тamu 43
 Вандали 50
 Вањка 16
 вапсам 23
 вардарски 53
 Вареги, Варези
 варио
 варијанта
 варијација
 варосам 33
 вас 29
 ваш, а, е, и 31
 вгледам
 вгнездам, иш
 вградам, иш
 вграпчам, иш
 вдадам, еш
 вдохновение
 вденам, еш
 вдлабочам, иш
 вдовец 18
 вдовечки
 вдовица 18
 ве 29
 веам, вееш
 ведар, ведра
 ведарница
 веднаш 20, 42
 вега, веги 11
 вежба
 везам, еш

везден
 вејач
 вековит 17
 вела̀м, иш 14
 Велење 16
 Велес
 велешанец
 велешки 25, 53
 Велигден 21
 Велика Британија
 великобугарски 27
 великомаченик
 величествен 25
 величество 25
 Велдјан 14
 велможа
 велосипед
 Велс
 велски
 велшанец
 вена̀м, еш
 вентил
 венчање 38
 вепар, вепарот, вепро-
 ви 5
 верба
 верзија
 верзија̀м
 веројатен 6
 веројатно 6
 веројатност 6

верс
 версифика̀тор
 верувам 33
 веслач
 весник
 вест, веста 23
 ветар, ветрот, ветро-
 ви 5
 ветер, ветерот 5
 ветерина̀р
 ветов, ветва 18
 ветувам
 веќавам 11
 веќе
 вечера
 вешт, вешта
 вештер
 вештина
 вештица
 вжештам, иш
 ви 29
 вида̀м, иш 34
 видлив
 виѓавам
 виѓам
 вие 29
 Виена
 виенски
 Византија
 Византиец, Византијци
 византиски

вијадукт
 вијам, виеш
 викнам, еш
 виконт
 викум 41
 вилает
 виљушка 14
 виножито 27
 виолина 9
 виолинчело
 виор 19
 виртубз
 вистина 18
 вистинитост 18
 вистински 18
 височество
 витез
 вител, витли
 виток
 виулица 9
 виши, а, е, и
 вкаменам, иш
 вкаменет, вкаменетост
 вкиснам, еш
 вклучам, иш 13
 вкочанам, иш
 вкрај 43
 вкус
 Влав, Власи
 Влавче

владетел
 Влаинка 9
 власт
 властен
 властодржец, власто-
 дршци 21
 влашки
 Влашко
 влез 7
 влезам, еш 18
 влечам, еш
 влечиполи 27
 влијание 38
 влог
 vloжен, вложена
 вметнам, еш
 внатре 3, 18
 внесам, еш 18
 внимание 38
 внос
 внук 18
 внука 18
 внуче
 в, во 38
 воведам, еш
 вовче
 водач
 водвиљ, водвили
 водство 21
 воен, а, о 7
 возвишен

возвишеност
 возгордеам, еш
 воздишка
 воздух 16
 возовога
 Воислав
 Војводина
 војводински
 војводство
 војводски
 војвоѓанец
 војвоѓанка
 војнички
 војсководец, војско-
 водци 21
 војувам
 вокал
 вол, волови 25
 волја, волји 14
 волк, волци 8
 волна 8
 волнест
 воловар 17
 волчки
 вообразам, иш
 воопшто 44
 вооружам, иш
 вооружен 4
 вооружение
 вооруженост 4
 Воронеж 16

воскресение
 воскреснам, еш
 восок
 воспитам 21
 воспитание
 воспитач
 воспитувам
 востание 38
 востаник
 восхит 16
 восхитам, иш
 вошка
 воштен
 впечаток, впечатоци
 впивам
 впијам, впиеш
 впишам, еш
 вплетам, еш
 впрегнам, еш
 врабец, врапци 21
 врав, вравот, вра-
 вови 19
 враг, врагови
 враже
 врапче
 врастам, еш
 врата, врати, враке 11
 враќам
 врашки
 врбувам
 врбуван

врбување
 врв, врвот, врвови 19
 вревам, иш 34
 вреснам, еш
 вреќа, вреќи 11
 врз
 врзам, еш
 врнам, еш
 вријам, вриеш 10, 34
 врук, а, о, и
 вруќам, иш
 вруќина
 вршител
 вселена
 вслушам
 встрана 42
 всушност 4, 44
 втврднам, еш
 втерама
 втор 18, 21, 28
 вторник 18, 53
 второстепенен, второ-
 степенна
 вторпат 42
 вујко, вујковци
 вујна
 вцрвам, иш
 вчас
 вчепкам
 вчера 18, 21
 вцашам 23

вшијам, вшиеш

Г

гаѓам
 газам, иш
 газер 3
 газија
 галиматијас
 галицизам
 галичанец 54
 гансало 13
 гансам се 13
 гаража
 гардет оба
 гарнирам
 гарсоњера
 гас, гасот
 гасеница 3
 гасеничав
 гаснам, еш
 гакерест
 гаки 11
 гакник
 гашник
 Гватемала
 Гевгели 12
 гевгелиски
 гевгеличанец
 гемија 12
 гемиција 12
 Генадија 12

г енеалогија

генеалогија
генерал 12
генералштаб
гениј
генијален
географија
Германија 12
Германец 12
германски
германизација
германизирам
Гете
ги 29
гибам 12
гигант
гигантски
гиди 12
гиздав
гилотина
гимназија 12
гимназијалец
гинам, еш 12, 34
гипс
глава 17
гладијатор
гламна 23
гламница
гласеж
гласче 18
гледам 33, 35
гледач

глечер
глоѓам
глорификација
глув, а, о, и 18
глувонем
глужд 22
глушец, глувци
гнас
гнаса 3
гнасам
гнасен 3
гнетам, еш
гнида
гнијам, гниеш 34
гној
гнојосам 33
го 29
говедар
говедарник
говедарче
говедо 17
говедско
говор 17
говорам, иш 17
Гогољ 15
година, години, годи-
ње 15
годинáва
годинашен
гозба
гојам се, гоиш се 34

голаб, гулаб
 голијат
 голтам 8
 гонител
 гордеам, еш
 горедолу 43
 горе-долу 43
 горешт
 Горва Цумаја 50
 горок, горка
 гороцвет 27
 горчина
 горчлив
 горчливост
 Госпик 12
 господ 21
 господин
 господски 21
 господство 21
 госпоѓа
 госпоѓица
 гостам, иш
 Гостивар
 гостиварец
 гостиварски
 гостин, гости 20
 гостољубив 27
 гостување
 готвам, иш 34
 готов 17
 готовност

грабнам, еш 34
 грѣв, гравот 18
 гравирам
 град, гратче 21
 гради 3
 градски 21
 граѓа
 граѓанец
 граѓанка
 грамада, грамади, гра-
 маѓе 11
 грандибзен
 граничам, иш
 граничен
 граор 19
 граорика
 графикон
 грб, грбови
 грд
 греам, еш 34
 гребам, еш
 грев, гревот, гре-
 вови 19
 гревота 19
 грешавам 33
 грешен
 Грк
 Гркинка
 грклян
 грмеж
 грмнам, еш

гровкам

гровкам
гровче 18
грозд, гроздот 23
грозје 24
грст, грсти, грстови
груб
груквам
Груица
грукта
грцизам
Грција
грчки
губернатор
гуквам, еш
гукер-анта
гукернер
гукнам, еш
гуквам
гулаб, голаб 3
гумно
гуња
гусак
гусар
гуска 4
гускар
гускарница
густ
гушнам, еш 34

Д

даб 3

давам, аш 33
давам, иш
далга
дадам, еш
даире
дактилограф
далновид
далновод
далеку 40
да и 44
далјан 14
далматинец
далматинка
далматински
Далмација
дам, дадам, дадеш 35
Дамјан
Данец
данок
Данска
дански
датум
дахија, дахи
два, две 28
дваесемина 28
дваесет 28
дваесет и пет 28
дваесетти 28
двајца 28
дванаесет 28
дванаесетти 28

двапати 42
 два-три 29
 двегодишен
 двесте 28
 двестете 28
 двестотен 29
 движење
 движечки
 двоен 29
 двоина
 двојам, двоиш
 двоножец
 Дебар 5
 дебарски
 дебранец 54
 деведесет 28
 деведесетти 29
 девет 28
 деветина 29
 деветмина 29
 деветнаесет 28
 деветстотини 28
 деветти 28
 девџа
 девојка
 девојче 17
 девојчински
 девојчиште
 дезертёр
 дезертирам

дезинтересирам
 дезорганизирам
 дезориентирам
 дейст
 декадент
 декември
 декоратор
 декорисам
 декорисувам
 делама, иш 34, 35, 36
 делач
 делегат
 дележ
 деликатен
 делириум
 делум
 делче
 Делъвиг 15
 деманти
 демантирам
 демаркационен, демар-
 кацио̀на, о, и
 Демир Хисар
 демирхисарски
 демнам, еш 23
 демобилисам
 демобилисувам
 демократ
 демократија
 демократски
 ден, денови, дни 26

денгуба

денгуба
денгубам, иш
ден-денес, ден-денеска
денес, денеска
дење
дерам, еш 34
десерт
десет 28
десетгодишен 21
десетина 29
десетмина 29
десетти 28
дестилирам,
дестилиран
дестилисам
деталирам
деталист
детал, детал
детивски
детинство
детски
детство
дефиле
дефинирам
дефиниција
дефицит
деформисам
деформисувам
децентрализирам
децентрализација

диверзија
дивина
дигнам, еш 34
дидактичар
диета
дијагона́ла
дијагно́за
дијаграм
дијадема
дијале́кт
дијалектика 10
дијалектичар
дијалог
дијамант
дијаме́тар
дијафра́гма
диктирам 33
дилувија́лен
дилувиум
диљбер
диња, дињи 15
дипло́ма
дипломат
дипломација
дисаѓи
дискредитирам
дискутира́м
дисона́нца
дисципли́на
диференција́л
дифтонг, дифтонзи

дишење
 длабам, иш
 длабок 3
 длабочина 3
 Днепар 5
 Днестар 5
 доагам
 доајен 9
 добар 5
 добивам, аш
 добијам, добиеш 34
 добиток, добици 6
 доближам, иш
 добрина
 добровечер
 доброволец
 доброволечки
 добротвор 27
 доброутро
 доведам, еш
 довека 41
 доверам, иш
 довчерашен
 догањам
 договор
 додаток, додатоци
 додевам 33
 додека 41
 додолу 41
 дожд 23
 дождалец

дојам, доиш 34
 дојдам, еш; дошол
 докај 41
 докрај 41
 долг 8
 долговечен
 долен
 должам, иш
 должен
 должина 8
 должност
 Долно Маало 50
 долу 40
 домакин
 домаќинство
 домашен
 донде 41
 донекаде 41
 допагам
 допати 42
 допирам 33
 дописник
 дописнички
 допишувам
 дополниам, иш
 дополнувам
 дополнение
 дополнет
 допрва
 досега 41

досиѐ

досиѐ 9
доследен
достап
достапен
достоен, достојна 8
достоинствен 8
достоинство 8
дотерувам 33
дотогај 41
дотогаш 41
дотука 22
доход 16
доходен
доцна 41
дошлак
драг
драгоцен
драгоценост
драм
драма
драмски
драматизирам
драматичар
драматурѓ
драскам
дрво 8
дрводелец
дрводелство
дрвце
дреа, и
дремам, еш

дремнам, еш
држава
државен
државнички
државнокапиталис-
тички
држам 34
држан
дробам, иш 34
дробен, дробна
дрпнам, еш
друг, други
другпат 21, 42
друштво 25
дршка
дубровнички
дубровчанец
дувам
дување
дувнам, еш
дујам, дуеш 34, 35
дунѓер
дуња, и 15
Дуовден
дуплика́т
дупнам, еш
дури 41
дуван 12
дуќанџија
дух 16
духовен

духовник

Г'

ѓавол 12, 17, 52

ѓаволест

ѓаволски

ѓаволштина

ѓак

Ѓаково 12

ѓакон

ѓеврек 12

ѓем 12

ѓердан 12

ѓерѓев 12

ѓоа

Ѓовани 12

ѓол

ѓон 12

Ѓорѓи 12

Ѓорѓија 12

Ѓошо

ѓубре 12

ѓувез

ѓувезно

ѓувеч

ѓул

ѓуде

ѓум

Ѓупка

Ѓуптин

ѓупски

Ѓурѓевик 12

Ѓурѓовден 27

Ѓурик 12

ѓурлук

ѓурултија

ѓугуре

ѓутурица

Е

е 9, 32

Ева

евакуација

евакуирам

евангелие

евангелист

евангелски

Евѓеаниј 7

Евдокија

евентуално

евентуалност

еволуционерен, еволу-
ционна

Евреин, Евреи 9

Еврејка

еврејски

Еврем

Европа

европеец 54

европски

Евсеев 9

Евтим

евтин
 евгинија
 егзактен
 егзарх
 егземплар
 егзистенција
 Египет
 египетски
 Египћанец
 егоizam
 Егблин 9
 еден 9, 28
 единаесет 28
 еднаш 20, 41
 еднипати 42
 едногодишен
 едnodневен
 едnodодруго
 едnodруго
 едnovремен
 едnozадруго
 едnоличен
 едnomесечен
 едnообразен
 едnоок
 едnороден
 едnостран
 едnостраност
 едnочудо
 еж
 езеро 13

екипáж
 еконóм
 економија
 екот 4
 експанзија
 експедирам
 експеримент
 експлоатација
 експлоатирам
 екстаза
 ексцентричност
 ела 9
 Елада
 елек
 електричар
 елемент
 елен 9
 Елена
 елиминирам
 Елин
 елинист
 Елица
 елка
 емигрант
 емигрирам
 ентузијазам
 епичар
 епопеја
 епоха
 ергела
 Ердељ

еребица 7
 Еремија
 ерес
 еретик
 Ерменец
 Ерменија
 Ерусалим 9
 есеј, есеи
 есен 9
 Есенин 9
 есеноска
 есенски
 еснаф
 еснафски
 естетика
 естетичар
 етапа
 етикета
 етнологија
 етнолошки 25
 еуфемизам
 еухологиум
 Ефимија
 ечам, иш 4

Ж

жабји, а, о, и
 жал
 жалам, иш 14
 жалба 14
 жаловит, жалевит 17

жалосен, сна 24
 жалослив
 жалост
 жандарм
 жаргон
 ждребе 24
 жегавица
 жед
 жеден 7
 жедост, жедност, 7
 жедувам
 жежам, еш
 жежок, шка
 желад 3
 железница
 железничар
 железнички
 желка 14
 желудник
 женам, иш 34
 женење
 жерав, жерави
 живеам, еш 33
 живеачка
 живот, животот, жи-
 вотта 23
 животина, дем. живо-
 тинка
 животно, животни
 живина
 жилест

житие

житие

жнијам, жниеш

жовијален

жовијалност

жолт 8

жолтеам, еш

жолтица

жолчка 8

жртва 8

жртвеник 8

жртвувам

З

заб 3

забавам, аш 17

забавам, иш

забележам, иш

забелешка

забец, запци 3

заболекар 27

заболекарство 27

заборавам, аш

заборавам, иш

забранам, иш

зависен

завислив

зависност

завој, завои

завојувам

завојување

завојувач

завчера

задутре

загаснам, еш

заглувнам, еш

Загреб

загрепски

загрепчанец

задача

задолжение

задолжителен

задув 18

заеднички

заедно

заем 7, 18

заемам 7

заемен 18

заемно 5, 18

заемност 7

зајак, зајаци 4

зајаче

зајачки

зајмам, зајмеш

заклучам 13

заклучок, заклучо-
ци 6, 13

заковам, еш, аш 35

заколам, еш

заколнам, еш

законит

законитост

законодавец
 законодавство 27
 залак, залаци 20
 залаче
 залудно 42
 замавнувам
 заменик
 замисла
 замок, замци
 занает 7
 занаетчија 7
 занимање
 заогам 11, 16, 19
 западноевропски
 запирка
 запнам, еш
 заповед, заповедта 21
 запчест
 зар
 заради 40
 за'ртам 8
 за'ржам, еш 8
 за'ркам
 за'рскам 8
 запад, Запад 53
 запеам, еш 35
 запинам 15
 засолнам, еш
 застапам, иш
 застапник
 застапништво

застапувам
 застарен
 затворац
 заткулисен
 затнам, еш
 затоа 18, 42
 затскријам, затскри-
 еш 21
 зафатам 19
 зацврснам, еш
 зацврстам, иш 24
 зачеток, зачетоци 6
 зашто 44
 збирам 33
 збогум 41
 зборувам 33
 звање, звања
 згרבавен
 здив, здивот, здиво-
 ви 18
 здивнам, еш 34
 здрав
 здравје
 здржам, иш се
 здржан
 здржаност
 здржувам се
 зеленеам, еш
 зелје 13, 14
 зелка 14
 Зекир 12

земам, аш

земам, аш 36
земам, еш, зедов,
зел, земел 18
земја
Земјата 52
земјишен
земјовладелство
земјоделец 6
земјоделство 27
земјопосед
земјотрес
Зета
зетски
зеканец
зилје 14
зима 53
зиме
зимовиште 18
златест
злочест
злочинец
змев, змевоот, змево-
ви 18
змевче
змеј, змејот, змејови
змија, змијо, змии 9
змиин
змиски 9
змијулче
знам, знаам, знаеш 33,35
значење

зол, зла
золва 8
зоолошки 25
зошто 44
зрак 24
зрачам, иш
зреам, еш 24
зреење
зрел 23

S

Сака 13
Сана 13
свезда 13
свер 13
сверам, иш се 13
сверски 13
сверство 13
свечам, иш 13
свечалка 13
свиска 13
своам, иш 13
свонец 13
севгар 13
семнам, еш 13
sensep 13
сиври 13
сид 13
сидар 13
сирнам, еш 13
сирка 13

срцала 13
срцки 13
сунам, иш 13
суница

И

й 29
иако 10, 44
игнорирам
играм, аш
идам; еш, идел
идеал
идеален
идеализам, идеализ-
мот 5
идеен, идејна
идеја
идентифицирам
идеолог
идеологија
идиот
избирам 33
извесен, извесна 24
известувач
извештај, извештаи
изгнијам, изгниеш
изгорувам 33
издадам, еш 35
издавач
издание

издателство.
издаток, издатоци
издигнам, еш
издигнат
изедам, еш
изедначам, иш
изженам, иш
изживеам, еш
изжнеам, еш
изжнијам, изжниеш
изжулам, иш
иззаборавам, иш
иззавиткам
иззагинам, еш
иззаградам, иш
иззаклучам, иш
иззакрпам иш
иззалеам, еш
иззамрзнам, еш
иззатворам, иш
иззатнам, еш
иззобам,
изземнам, еш 13
иззидам
иззираам
излез 7
излезам, еш
излишок, излишоци
измекар
измрзнам, еш

изна'ргам

изна'ргам се 8
изнесам, еш
износ
изобилие
изолирам
Израел
Израелец
израелски
изучувам
изучување
изцвакам
или 44
Илинден 27, 52
илинденски 53
илјада 14, 28
илјадамина 28
илјаден 28
илје 14
илустрирам
иљач 14
Иљка 14
Иљо 14
име, имиња 20
имењак 15
имперфект
импонирам
импровизирам
инает
инаетчија
инаков, инаква, о, и, 31

инаку 40
инвентар
инверзија
индивид
индивидуалност
Индија
Индиец, Индијци
Индијанец
индијански
индиски
индустрија 10
индустријализација
индустриски
инертен
инерција
инженер 8
иницијал
иницијатива
иницијатор
инјекција
инстинкт
инстинктивен
институт
инструкција
инструмент
интелектуален
интелигентен
интелигенција 8
интензивен
интензитет
интервенирам

интервју
 интернационален
 интригирам
 интуитивен
 инфлуенца
 ирационален
 Ирец
 иронизирам
 Ирска
 ирски
 исвирам, иш
 иселам, иш
 исекнам, еш 22
 исечам, еш 22
 иситнам, иш
 искажам, еш
 исказ
 искалапам, иш
 искапам, еш
 искарам
 искастрам, иш
 искачам, иш
 искашлам
 исклепам
 исклоцам
 исклукам
 исклучам, иш
 исклучиво
 исковам, еш, аш
 исколам, еш
 исколчам, иш 8

искосам, иш
 искривам, иш
 искршкам
 искубам, еш
 искушение
 ислушам
 Исланд
 Исландец
 исландски
 ислушам
 исмеам, еш
 испадам, иш
 испаднам, еш
 испагам
 испазарам, иш
 испалам, иш
 исперам, еш
 испечам, еш
 испит
 испитам
 испитувач
 испишам, еш
 исплавам, иш
 исплакнам, еш
 исплачам, еш
 исплетам, еш
 испливам
 исплискам
 исплукам
 исплускам

исповед, исповета

исповед, исповедта
исповедам, аш
исповедувам
исполнам, иш
исполнение
исполнувач
испразнам, иш
испратам, иш
испраќам
испрашам
испржам, иш
испродадам, еш
иставам, аш 17
иставам, иш
истанчам, иш
истап
истапам, иш
истарски
истегнам, еш
истепам
истерам 21
истечам, еш
истинам, еш
истискаам
исткаам, еш 24
истоварам, аш
истоварам, иш
истовремен
исток, Исток 53
истопам, иш
историски 9

источен
Источно прашање
Истра
истраам, еш
истранец
истргам
истргнам, еш
истребам, иш
истрезнам, иш
истресам, еш
истрижам, еш
истријам, истриеш
истрошам, иш
истрпам, иш
истружам, еш
иструјам, иструеш
истрчам
истурам, аш
истурам, иш
истуркам
исушам, иш
исфрлам, аш
исфрлам, иш
исхраа 16
исхранам, иш 16
исцапам
исцедам, иш
исцело
исцицам
исцркаам
исцрпам, еш

исчадам, иш
 исчезнам, еш
 исчекам
 исчекувам
 исчепам, иш 22
 исчепкам
 исчешам
 исчешлам
 исчешлан 22
 исчисам, иш
 исчувам
 исчудам, иш
 исчукам
 исшетама
 исшијам, исшиеш
 исшилчам, иш
 Италија
 Италијанец
 италијански
 итар 5
 итно 17
 итност
 ишарам

Ј

ја, ак. од таа 29
 јаболкница
 јаболко 8
 јавам, аш

јавам, иш
 јавашлак 5
 јавнам, еш 18
 јавор 17
 јаглен 3
 јагленар
 јагленов
 јаглење
 јаглика
 јагнама, иш
 јагне
 јагнешко
 јагула 4
 јагурида
 јадам, еш, јал, јадел
 јадар 4
 јадица 3
 Јадранско Море
 јаже 3
 јажица
 јазик 4
 јазиче
 јазовец
 јазол, јазли 6
 јаловица
 јалов
 јамец
 јанса 4, 13
 јануари 52
 Јапонија
 Јапонец

јапонски
 јарешко
 јарица
 јас 29
 Јасна Полјана
 јатка
 јатрва 4, 8
 јачам, иш 4
 јачина
 јачкам
 јачмен 4
 јачменик
 јачменица
 језуит 53
 Јемен 9
 Јена 9
 јерарх, јерархија
 јереј
 јеромонах
 Јероним
 Јесперсен 9
 јоргован 17
 југ, Југ 53
 југозапад 27
 југоисток
 Југославија 8
 Југословен 50
 југословенски
 Јужни Словени
 јужнословенски
 јули

јуначки 25
 јунаштво 25
 јуни
 јуфка

К

кавадарски
 Кавадарци
 кавадарчанец
 каде 3
 кадела 3, 14
 Кадино Село
 кадифе
 кадрав 3
 кажам, еш
 кажувам 33
 Казањ 16
 каздисам 5
 кај-годе 31
 каков-годе
 какол 3
 Калинин 15, 16
 калуѓер 12
 калциум 9
 Каљуга 15
 Каљуш 14
 камбана
 камен
 каменен, камена 22
 камење 15
 камоли 44

камен-кумур
 канам, иш 34
 капавица 17
 капам, еш (се) 3
 капина 3
 капиталист
 капнам, еш
 карабин
 карактер 17
 карактерен 17
 карактеристика
 карактеристичен
 карван
 кариера
 каршилак 5
 касам 3
 касајче
 касарна
 касационен, касациона
 каскандисам 5
 каснам, еш 34
 кат
 категорисам
 категорисувам
 катил, катили
 катник 3
 катоба
 католик
 католиштво
 кафе 19
 кафез 19

качество 24
 кашлам 13
 Каштанка 52
 квалификувам
 кеј, кејот, кејови
 Кемал-паша 27
 керамика
 кибрит 12
 кивам
 кивнам, еш
 Кидрич 12
 кијавица
 килим 12
 кило
 километар 5
 Кина
 кинам, еш 12
 Кинез
 кинески
 кинисам
 кир 12
 кирија 12
 Кирил 12
 кирилица
 Киро 12
 кисел 12
 киселам, иш
 киска
 кислород
 киснам, еш

китам, иш 12
 китка 12
 кифла
 кичевец
 Кичево
 кичевски
 клавам 33
 кладам, кладеш 35
 кладенец
 клањам
 клас, класови, класје
 класен, класна
 класификација
 класифицирам
 класно-свесен
 клаузула
 клепнам, еш
 клиѐнт
 клишѐ, клишѐи
 клопче
 клоцнам, еш
 клувам 13
 клукам 13
 клукнам, еш
 клун 13
 клуч, клучеви, клучо-
 чови 13, 26
 кљакам 14
 кљакуш
 кнегиња
 кнежевина

кнез
 книговезец, книговесци
 книговезница
 книговодител
 книговодство
 книжевен
 книжевник
 книжевност
 книжнина
 ковам, еш, аш 17, 35
 ковач 17
 ковачница 17
 Ковелъ 15
 ковче
 ковчег, ковчези
 кога
 коефициѐнт
 кожув, кожуви 18
 кожувар
 козји, а, о, и
 кој, која, кое, кои 31
 кој-годе, која-годе, кое-
 -годе, кои-годе 31
 којшто, којашто кое-
 што, коишто 30
 колам, еш
 колбас 8
 колвам
 колѐга
 колеж 20

колера
 количество 24
 колја, колје 14
 колк 8
 колкам 8
 колку 14, 40
 колку-годе
 колкупати 42
 колнам, еш
 коложег 27
 колоквиум
 Кољо 14
 командувам
 комбајн
 комбинирам
 комисија
 комовица
 компанија
 компањон
 компензираам
 компилација
 комплимент
 комплицираам
 компонираам
 компромитираам
 комунизам, комуниз-
 мот 5, 53
 комунист
 конвулзија
 кондензираам
 ковечен

конзерваториум
 конзилиум
 конзул
 конзулат
 конјугација
 конјунктив 16
 конјунктура 16
 конкуренција
 конкурираам
 коноп
 консеквентен
 консеквентност
 консеквенција
 консолидираам
 конспирираам
 конспирација
 констатираам
 конституираам
 конструираам
 консултираам
 консуматор
 консумација
 контрареволуција
 контрахираам
 контрола
 контролен
 контролор
 конфедерација
 конферансија 9
 конферираам
 конфискувам

критски
криканец
крлевче 18
крлеж
кројам, кроиш
кројач
кромид
крст, крсти, крстови
круг 4
кружам, иш
кружен
Крушово
Крушовската република
крушовчанец
кршам, иш 34
крштење 38
к'смет 5
кујна
кукавица
кулоар 7
култивирам
кумановец 53
Куманово
купам, иш 34
купувам 33, 35
купувач
Курбањ-Бајрам
курдисам 33
курзив
куртоазија 7

кус
кутинам 15, 34
кутнам, еш
куќа, куќи 11
куќен
куќница
куфер

Л

лаам, еш
лабораториум
лав
лавнам, еш
лавовски
лага, лаги 4
ладен
лаѓа, лаѓи
лажам, еш
лажен
лажица 4
лажлив
лајкучка 27
лакот, лакти 6
лампа, ламба
лани
лапавица
ластовица
лачам, иш 3
Лвов
леа, леи

леам, еш

леам, еш
леб 17, 20
лебар 17
лебед
леводесно, лево-
десно 43
легализирам
легионер
легнам, еш 34
леген
лежам, иш 34
лека-полека 43
лековерен
лековит 17
лекомислен
лекомисленост
Ленин 15, 16
лепавец
лепам, иш
лепнам, еш
лепче 20
летнам, еш
лето 53
леток, летци 6
лека, леки 11
леке 12
ливада, ливади, ливаге
ливот
ливче 18
лигавам 17
лижам, еш

лизнам, еш
лилјак 14
лилјан
Лилјана 14
лимон 15
линолеум
лиричар
лисник
лист, листови, лисје 24
листокап 27
литература
лихва
лицеј, лицеи
лицемер 27
лицемерен 27
лицемерство
лишувам
лов
ловам, иш
ловец
ловечки
Ловкен 12
логика
Лоѓ 12
лоен
лозје
лој
лорнет
лост
лотарија
лубеница 13

луѓе 13
 лукав
 лулам 13
 луле
 лулка 13
 луња
 лупам, иш 13
 лупешка
 лут 13
 лутам, иш
 лутење
 лутина
 луфтбалон
 лушпа 13

Љ

Љуба
 љубам, иш
 Љубе
 љубезен
 Љубен 14
 љубимец
 љубител
 Љубица
 љубов 13, 14
 Љубојно 14
 љубопитен
 љубопитство
 Љупчо 14
 Љупште 14

М

маало
 маам, еш (се)
 мавам
 Мавар, Маварот, Маври
 мавнам, еш 34
 мавтам 21
 мавца 18
 магдонос
 магија 12
 магистер, магистерот
 магичен
 магла 4
 магнезиум
 мадру 3
 маѓарски
 маѓерница
 маѓија 12
 маѓосам
 маѓосник
 маж 3
 мажам, иш
 мажење
 мазнам, иш
 мај
 маја, маи
 мајестет
 мајчин
 мака 3
 макар
 Македонец 50

Македонија

Македонија 10, 50
македонски 53
макнам, еш
Малáј
Малáец
малајски
малку 40
малодушен
малодушност 27
малоброен
малобројност
малокрвен
малокрвност
малолетен
малолетност
малолетство
малоумен
малоумност
малу 40
малумногу 43
мана
манéвар
манипулирам
манифестирам
мануфактура
Манџурец
Манџурија
Марија, Маријо 9
мармелáда
мариовец
Мариово

мариовски
Марковиќ 12
марксистичко-ленинис-
тички 27
Мариополъ 15
Марокáнец
марокáнски
Марóко
Марс
Марселеза 15
Марсељ 15
март
маска 4
Маска́њи 16
маст, маста 23
Матавуљ 15
матам, иш
математика
математичар
матен 3
материја 10
материјал 10
материјален 10
материјализам, матери-
јализмот 5
материјалист
маузолéј, маузолéи
мачам, иш
маченик
маченички
мачител

мачнотија
 машки
 маштеа 19
 маштеница
 меана
 мев, мевот, мевови 19
 мевце
 медалја
 медалјон
 Медеја
 медицина
 медицинар
 меѓа, меѓи 11
 меѓу 11
 меѓународен
 меѓусебен
 меѓутоа 18, 43
 мекост
 мелам, еш 34
 менам, иш 34
 менувам
 меншеви́зам 16
 меншеви́к 16
 мењавам
 меридијан
 меродавен 27
 месам, иш
 Месечината 52
 местен, месна 24
 мета́м, еш
 метар 5

метеж
 метил
 метилав
 метнам, еш
 метод
 методски
 методичен
 меќава
 меур 19
 механичар
 Мечкин Камен 50
 мивка
 мигнам, еш
 мијам, миеш 10, 34
 Милано
 милански
 милијарда 29
 милион 28
 милионит 29
 милја, милји 14
 Милјана
 милосен 24
 милослив
 милосрдност
 милост
 милувам
 ми́нам, еш
 ми́нато
 минијату́ра
 ми́нистер 5
 министерство

миризба
 миризлив
 мирис
 мисионер
 мисла 14
 ислам, иш 14
 мислител
 мистифицирам
 митралез
 Митрев 52
 Митровден 27
 Михајло
 Мицкјевич 12
 младост 23
 младотурски
 младотурци
 мнение, мислење 38
 многу 7, 23, 41
 многуаголник
 многуброен, многу-
 бројна
 многубројност
 многугодишен
 многустран
 многупати 42
 множество 24
 мнозина
 мов, мовст, мовта
 мовче 18
 модар 5
 можам, еш

можеби 44
 можен
 можност
 мозок, мозоци 6
 мој, моја, мое, мои 31
 молам, иш 14
 молба 14
 молзам, еш 13, 34
 Молиер
 молител
 молкнам, еш 8
 молкум 41
 молња 8
 молснам, еш 8
 молчам, иш 8
 молчелив
 момок, момоци 8
 момче, момчиња 26
 монархија 16
 Монголец
 Монголија
 монотон, монотона
 мораво-вардарски 28
 море, мориња 26
 морепловство 27
 морков
 морфиум
 мост 23
 мотивирам
 мотовило
 моќ

мокен
 мошне
 мравка 21
 мраз 20
 мразам, иш
 мрва
 мрвка
 мрднам, еш
 мрзнам, еш
 мрморам, иш 34
 мртовец
 мртовечки
 мува, муви 19
 мувла
 мувлосам
 мудар 4,5
 мудрец 4
 мудрост 4
 мудроштиње 4
 мудрувам 4
 мудрување 4
 музѐј, музѐи
 муносам 13
 муслиман 53
 мустак, мустаци, мустаклија
 мустаќ, мустаќи, мустаќлија 12
 мутав
 мутавџија
 Мухамед

мухамеданец

Н

набабрам, иш
 набавувач
 наберам, еш 35
 набивам
 набијам, набиеш
 набој, набои
 набргу 41
 набрзо
 навака
 наваму
 навасам 33
 навеам, еш
 наведем, еш
 наведнам, еш
 навечер
 навивалка
 навивам
 навигационен, навигационен
 навидум
 навијам, навиеш
 навик, навици
 нависоко 41
 навистина 18
 навнатре 42
 наврам, еш
 навратам, иш
 навракам

навреме

навреме 43
навремен, навремена
навременост
навчас
наглавам, иш
наголемо 42
нагоре
нагоре-надолу 43
наготово
нагризам, еш
нададам, еш 22
надавам
надалеку 41
надвивам
наддавам
наддавање
наддадам, еш 22
надахнам, еш
надахнат
надв-натри
надвнатри
надве
надвор 41
надворешен
надворешност
надградба
надевам
надеж 20
надесно
надземам, аш
надземам, еш

надмудрам, иш
надолго 41
надолу
наеднаш 41
наедно
наем 7
наемател
наемник 7
наемен работник
наеро
назад
назаден
назадност
назаем
наздравам, иш
на здравје
наземи
назорум 41
назираам 13
наспрам, еш 13
наспрам, еш
наизуст
најаве
најадро
најдам, еш
најдолу 42
најјак
најјарко
најјасно
најјунак
најмалку 42

накај 40
 накапам, еш
 накасам
 наковална 17
 накрај 42
 накратко
 накриво
 накусо 41
 нали 44
 налог, налози
 наложам, иш
 намера
 намесник
 намесништво
 наместен
 наместо
 наметнам, еш
 намигнам, еш
 наминам, еш
 нанесам, еш
 наниско 41
 наоѓам 11, 16, 19
 наоколу
 наопаку 40
 нападнам, еш
 напаѓам
 напамет
 напасам, еш
 напати 42
 напивам
 напијам, напиеш

напинам 33
 напишам, еш
 напладне 42
 напнам, еш
 наполоно 42
 напореден
 напоредник
 направа 17
 направам, иш
 направо
 напразно
 напревар
 напреден
 напредност
 напредок
 напреку
 на пример 45
 напротив
 напрсток, напрстоци
 напусто
 нараквица
 нарачам 4
 нарачан
 нарачувам
 наредбодавец
 наречје
 наречница
 народноослободи-
 телен 27
 наручек 24

насекаде 42
 населба
 население
 насила
 насилништво 25
 насилство
 наскоро
 наследство
 наслов
 насловен
 насмеа 19
 насмеам, еш
 насмевка
 насмевнам, еш
 насолзам, иш
 насон
 насоне
 наспрема 40
 наспроти 40
 наспротив
 насреде
 насрчам, иш
 наставам, иш
 наставка
 наставник
 наставнички
 настан
 настанам, еш
 настап
 настапам

настинам, еш
 настојувам, настовам
 настојување
 настрадам
 Настрадаин-оца 27
 настрана 41
 настранам, иш
 настрвам, иш
 насуво
 насушен, насушна 4
 натака
 натаму 40
 натиснам, еш
 натисок
 натпревар
 натпреварувам
 натриум 9
 натрчам
 натгрчам 22
 натфрлам, аш
 натфрлам, иш
 19, 21
 натчовек
 натчовечки
 нахија
 нахранам, иш
 нација
 национален 9
 национално-ослободителен
 национал-шовинизам

началник 5	негодување
начас	недела 14, 53
начело 41	неделив
начесто	неделивост
наш, а, е, и 31	недоверба
нашироко 42	недоверлив
наштесрце	недоверливост
не, ак. мн. од ние 29	недоволен
неа, ак. едн. од таа 29	недоделкан
неарен 26, 45	недомакин
небет-шекер 27	недоносче
небран 45	недоследен
неверојатен	недостапен
неверојатност	недостапност
невеста 17	недостаток, недоста-
невешт	тоци
невиден 45	недостаточен
невидлив	недостаточност
невин, невина	недостоен, недостојна
невиност	недостиг
невистина	недоумевам
невола 17	недоумица
неволен	недугав
невнимателен	нееднаков
невоздржан	незаборавен, незабо-
невозможен	равна
невралгија	независен
неврастенија	незадржлив
неврастеник	незаменлив
негар, негри	незапаметен
негов 31	незнабожечки

незнаен, незнајна
незнаење
незнатен
неизвесен, неизвесна
неизвестен, неизвес-
тена
неизјаснет
неизјаснетост
неиздржлив
неизлечив
неизлечивост
неизмерен
неизмерност
неизразим
неискажан
неисцрпен, неисцрпна
нејаден 45
нејадење 45
нејзе, дат. од таа 29
нејзин 31
нејкам, еш
нејкев, еше 11, 32, 45
неканет 45
некогаш
некој, некоја, некое,
некои 31
некојпат 42
неколку 40
неколку мина
нели 44
нељубезен

немам 54
немислим /
немој, немојте
неморал
немоќ (= слабост)
немоќен (= слаб)
немош (= болест)
немошен, немошна
(= болен) 24
немошница
ненадеен, ненадејна
ненадејност
ненадминат
ненаоружан
ненапиен 45
ненормален
необичен
необуздан
неограничен
неодамна
неодолив
неодреден
неопходен
неопходност
неосетлив
неоспорен, неоспорна
неотстапно
неоценилив
непарен
непишан
непобедлив

непогрешен
 неподвижен
 неподнослив
 непоколеблив
 непомирлив
 непоправлив
 непосреден
 непотполн
 неправда
 непрегледен
 непреоден
 непрестаен, непрестај-
 на, непрестајно
 непријател 45
 непријателски
 неприличен
 непроменлив
 непущач
 непце
 непчен
 неразбирање
 неразбирлив
 неразделив
 неразрешлив
 неранимајка 27
 неранимајко 16
 несебичен
 несвесен, несвесна
 несвест
 несврзлив

несигурен
 несмислен
 несовесен, несовесна
 несовладлив
 неспиенје 45
 несреќа, несреќи 24
 несреќен
 несреќник
 нетрпелив
 нетрпение
 неубав 26, 45
 неубедлив
 неуверлив
 неумерен
 неумесен
 неумолив
 неупотреблив
 неуспех, неуспеси
 неустрашлив
 нечист 45
 нечистотија
 нечовечен
 нечовек 45
 нечуен, нечујна 45
 нечуен, нечуена
 нешто
 нив, ак. мн. од тие 29
 нивелирам
 нивни, а, о, и 31
 нивџ
 нигде

ние 29
 ниеден
 нијам, еш
 нижи, а, е, и
 низа
 низок, ниска
 нијанса
 никаде
 никнам, еш
 никогаш 20
 никој, никоја, никое,
 никои 31
 никој-нигде 31
 никојпат 42
 ниту 44
 ничкум
 нишалка
 нишанам, иш
 нишлија, нишлии
 ништи
 ништо
 нов, а, о, и 17
 Нова година 52
 Нови Сад
 новосадски
 новосаѓанец
 Новоселани 27
 новоселски 27
 новост
 нога, нозе 13

ногавица
 Ное
 ноёмври
 нож, ножови, ноже-
 ви 17, 26
 нокот, нокти 6
 номенклатура
 Норвежанец
 Норвешка
 норвешки
 носам, иш
 носач
 носија 10
 носител
 носорог 27
 ноќ, ноќи 11
 ноќам, иш
 ноќви
 ноќе 11
 ноќевам 11
 ноќен
 ноќеска 11
 ноќешен
 ноќник 11
 нудам, иш
 нужда
 нужен, нужна, 24
 нунциј
 нуркам
 нурнам, еш

О

обајцата

обата, обете

обвивам

обвијам, обвиеш

обвинам, иш

обврзам, еш

обврска

обединам, иш

обединувам

обезземјување

обележје

обем

обемен, обемна

обесчестам, иш

обесчестен

обештетам

објект

објектив

објективен

обсир 13

обсирам 13

обсрам, еш 13

обсрнам, еш

обид

обидам, еш

обиѓавам,

обиогам, 11

обител

обичај, обичаи 9

објава

објавам, иш

објало

објаснам, иш

објаснение

објаснувам

област

областен, обласна 24

облечам, еш

обмана

обнова

обновам, иш

обопштам, иш

обравче

образ

образец, обрасци

образован

образование 38

образуван

образување

обрастам, еш

обратам, иш

обраќам

обрач

обрнам, еш

обувам

обујам, обуеш

овде

овдека

ОВОЈ, ОВАА, ОВА, ОВИЕ 30

ОВОШЕН

ОВОШЈЕ

ОВОШКА

ОВЦА

ОВЧАР, 21

ОВЧИ, А, О, Е

ОВЧКИ

Овче Поле 50

ОВЧЕПОЛСКИ 27

ОГАН, ОГИН

ОГЛАВ, ОГЛАВИ

ОГЛАМНИК 23

ОГЛУВАМ, ИШ

ОГЛУВНАМ, ЕШ

ОГНЕН

ОГНИШТЕ 15

ОГНООТПОРЕН

ОГРДАМ, ИШ

ОГРАДА, ОГРАДИ, ОГРА-

те 11

ОГРЕАМ, ЕШ

ОГРЕВ

ОГРНАМ, ЕШ

ОГРУБАМ, ИШ

ОД 38

ОД, ОДОТ 17

ОДАВДЕ 41

ОДАВНИК 22

ОДАЈА, ОДАИ

ОДАМ, ИШ 16

ОДАМНА 22, 23

ОДАМНЕШЕН

ОДБЕРАМ, ЕШ

ОДБИВАМ

ОДБИЈАМ, ОДБИЕШ

ОДБЛЕСОК, ОДБЛЕСОЦИ

ОДБЛИЗУ 41

ОДБРАНБЕН

ОДВЕДАМ, ЕШ

ОДВИВАМ

ОДВИЈАМ, ОДВИЕШ,

ОДВИШОК, ОДВИШОЦИ

ОТВРАТЕН

ОДВРЕМЕ 43

ОДГАТНАМ, ЕШ

ОДГОВАРАМ, АШ

ОДГОВОР 17

ОДГОВОРАМ, ИШ

ОДГОВОРНОСТ

ОДДАДАМ, ЕШ

ОДДАЛЕКУ 41

ОДДАЛЕЧАМ, ИШ 22

ОДДАЛЕЧЕН

ОДДЕЛ

ОДДЕЛАМ, ИШ, 22, 35

ОДДЕЛЕНИЕ 22

ОДДЕСНО 41

ОДДОЛЖАМ, ИШ 22

ОДОЛЖАМ, ИШ 22

ОДДОЛУ

ОДДОМА

одзади
 одземам, еш
 одзив
 одзивам
 одсидам
 одеднаш 41
 одерам, еш
 одлачам, иш
 одлево 41
 одликувам
 одличен
 одличје
 одложам, иш
 одма
 однадвор 41
 одназад
 однапред
 однатре 41
 однекаде
 одненадеж
 однесувам (се)
 однос
 одобрение 38
 одовде
 одозгора 41
 одоздола 41
 одоколу
 одошто 30, 41
 одредба
 одушевам (се)

одушевеност
 одушевувам (се)
 одушевување
 ожеднам, иш
 оживам, иш
 оживеам, еш
 озабен
 озгора
 оздола
 оздравам, иш
 озвијам, озвиеш
 окапам, еш
 околија
 околиски 9
 околу 40
 окрвавам, иш
 округ 4
 окружен 4
 октомври
 окупационен, окупа-
 циона
 оладам, иш
 олкав
 олку 14, 40
 олово
 оловен 17
 олцам 8
 омажам, иш
 омаловажам, иш
 омаловажувам
 омаловажување

омекнам, еш

омекнам, еш
омекнување
он, она, о, и 29
онаков, онаква 31
онјаму 40
оневожам, иш
Онега 16
Онегин 16
онемам, иш
оној, онаа, она, оние 31
онолкав
онолку 14
опаднам, еш
опаку 40
опачина
опашам, еш
опашест
оператор
операционен, опера-
циона
опинок, опинокот,
опинци 6
опинчар
опис
опит
опитен
опиум
опколам, иш
опнам, еш
опозиционен, опозици-
она 23

опозиционер 5
ополномоштам, иш
опортунизам
опортунист
оправдание
оправдувам
определба
опсада
опсадам, иш
опседнам, еш
опсерваторија
опсипам, еш
опстанок
оптичар
општ
општество 24
општодржавен
орач
орам, аш, еш
организационен, орга-
низациона
орда 17
орев, ореви, 7, 18
орел, орли
ореов
ориент
ориенталец
ориз, оризот 20
Орион 9
ороводец, ороводци 21
ортома 20

ортомар 18
орудие 4
оружје 4
оружен 4
оружам, аш
оригинал
осамнам, еш
освен
осветление
освојам, освоиш
оскапам, иш
оскуден
ослабам, иш
ослепам, иш
ослепеам, еш
ослободување
Осман-паша 27
осмадам, иш
осмаден
осми 28
осмина 29
основан
основам, основувам
основачки
оставам, аш 17
оставам, иш
останам, еш
останат
остар 5
остаток, остатоци 6

оштрам, иш
оштрило
оштрина
оштрица
оштроумен
осудам, иш
осуден
осум 7, 28
осумдесет 28
осуммина 29
осумнаесет 28
осумстотини 28
отјаде 41
отворам, аш
отворам, иш
отечам, еш
отидам, еш
откај 40
откако 41
откачам, иш
откинам, еш 21
отклопам, иш
отклучам, иш
откога 41, 44
отколку 41, 44
откосо 41
открај 41
откривам
откријам, откриеш
открытие
отмам, еш

отпаднам, еш
отпетлам
отпечаток, отпечатоци
отпрвин
отров
отрувач, отрувачка
отрујам, отруеш
отсега 41
отсекаде
отскраја
отспреди
отстапам, иш
отстапник
отстапување
отстрана 41
отсуство 4
отсутен 4
отсутност 4
отсуствувам 4
оттаму 41
оттишам 22
оттогај 42
оттогаш 41
оттргнам, еш
оттука 22
оттурам, аш
оттурам, иш 22
отцедам, иш
отцепам, иш
отцрпам, иш

окелавам, иш
окорам, иш
оф 19
официјален
офкам 19
офнам, еш 19
Охрид 16
Охридско Езеро 50
охридски
охриганец
охриганка
оцет
очаен, очајна
очајам, очаеш
очај
очајник
очекувам
очекување
очигледен
очила
очув, очуви
(на) ошто 30

П

павилјон 14
падам, иш 13
падар 3
паднам, еш 37
паѓам
пазарам, иш
пазува, пазуви 19

Паиси
 пајажина, пајачине
 пајак, пајаци 4
 пајка
 пакосен 24
 пакост
 палав
 палавам, иш
 палам, иш
 паланечки
 палеограф
 палеографија
 паметам, иш
 памтивек
 памук
 памучен
 панагур
 пансион
 пантомима
 Пањко 16
 папра, папрага
 папсам 23
 парадокс
 парам, аш
 парам, иш
 паразит
 паралела
 парвени
 пардон
 Париз

парламѐнт
 парбола
 парох
 партер
 партиец, партијци 10
 партиен, партијни 10
 партија 10
 партиски 9
 партнер
 пасам, еш
 пат, патишта, патје 3
 патем
 патен, патна
 патѐнт
 патец, патци
 патник
 патопис
 патописец
 патриот
 патриотизам
 патријарх
 патријаршија
 патрициј
 патувам
 пациѐнт
 пацифист
 пеам, еш 10, 34
 пеач
 пеачка
 певец
 певица

педагог
 педесемина 29
 педесет 28
 педесетти 29
 пејсаж
 пекол
 пеколен
 пељте 14
 пељуш 14
 пена 15
 пензионёр
 пењавам, иш (се)
 пењаар 16
 пењушка 15
 пеперуга
 перам, еш 34.
 пергамент
 пердув, пердуви 18
 период
 перифраза
 пернам, еш
 перница
 перо, пера
 перо, перја, перје
 Персија
 Персијанец
 персиски
 персо̀на
 перспектива
 перфект
 пес, пци 26

песји, а,о,и
 песимизам
 песна
 песок, песоци 6
 песочен
 пет 28
 Петар 5
 Петгодишен план 21
 петелка
 петина, петмина 29
 петмесечен
 петнаесет 28
 петок, петоци 6, 53
 петокрака
 петолетка
 петорен 29
 петплати 42
 Петрев 17
 Петровден
 петровденски
 петстотен 29
 петстотини 28
 петти 28
 пет-шеесет 29
 пет-шеснаесет 29
 пет-шест 29
 пет-шестотини 28
 Пехчево 16
 печалам, иш 5
 печалба 5

печалбар 5
 печам, еш
 печатам, иш
 печиво
 печка
 пешник
 пивтија
 пигмѐј, пигмѐи
 пиедестал
 пиѐса
 пиетѐт
 пијавица
 пијам, пиеш 9, 10, 34, 37
 пијачка
 пилешко
 пион 9
 пионѐр
 пирамида
 Пиринѐи
 пироканец 11
 писан (= шарен)
 писател
 пишам, еш, ав, ан
 пиштам, иш
 пишувам 33
 плавам, иш
 плагијат
 пладне
 плакнам, еш
 пламен, пламење, пла-
 мења 15

пламенен, пламена 22
 пламнам, еш
 планина, планини, пла-
 ниње 15
 пласнам, еш
 пласт, пластови, пласје
 пластам, иш
 плата
 плаќа, плаќи
 плаќам 11
 плачам, еш
 плашам, иш
 плевна 23
 плевритис
 пледоајѐ
 плејада
 племе, племиња 26
 пленик
 пленство
 плетам, еш
 плетиво
 плетка
 плекѐст
 плеќи
 плешка
 пливач
 пливец
 плиткоумен
 пловам, иш
 плодороден 27

ПЛОШТ, ПЛОШТИ

плошт, плошти
плоштад
пљујам, плуеш 34
плукам 13
плуканица 13
плукнам, еш 34
плуска 13
плускавец 13
плускам 13
пљачка 14
пљачкам
пљачкосам
пнеума
пнеуматика
пнеуматологија
пнеумонија
по 38
побегнам, еш
повелам, аш
повелам, иш
повелба 14
повели 17
повесмо
повест
повеке 11, 42
повијам, повиеш
повит
повластам, иш
повластен
Поводеници 50

повој, повои
поволен
површен
површина
површност
повтам, иш
повторам, иш
повторно
погагам 11
погибел
подавам
подадам, еш
поданички
податок, податоци 6
подбив
подбивам, аш
подбијам, подбиеш
подбуда
подбудам, иш
подбуцнувач
подвивам
подвијам, подвиеш
подвлекувам
подврзалка
подврзам, еш
подготвам, иш
подготовка
поддадам, еш
поделба
подетален

подземам, еш
 подземје
 подиум
 подјармувам
 подлец, подлечи
 подрачје 4
 подол, подла
 подршка
 подувам
 подујам, подуеш
 поезија
 поента
 поетичен
 поетски
 пожртвован 8
 пожртвованост
 поземам, аш
 поземам, еш 18
 познавам 33
 познавач
 познаник
 познание
 познанство
 познат
 поим, поими 7
 појава
 појавам, иш
 појавувам
 појадок, појадоци
 појам, поиш
 појас

појата
 појдам, еш
 поканам, иш
 поклонам, иш
 поколение
 покраина
 покрај 40
 покрив
 покривам
 покривач
 покријам, покриеш
 покуќнина 11
 поле, полиња 15, 26
 полека 42
 полжав, полжави 8
 полиглџт
 политичар
 политички
 полјак 14
 Полјак, Полјачка
 полјанец
 полјанка
 полк 8
 полковник 8
 полководец, полководци
 полн 8
 полнам, иш
 полномошник
 полномошно

полнолетен
полнолетник
полнолетство
полноќ
полов
половина 17, 29
полог, полози 13
полошки 25
Полска
полугодие
полукруг
полулегален
полумесец
полуостров
пољка 14
помалку 42
поминам, еш
помнам, иш
помојам, еш
помошен, помошна 24
помошник 24
помош
помошница
понада 4
понадам, иш
понатаму 40
понеделник 53
понекаде 42
понекогаш 42
понекојпат 42
понуда 4

понудам, иш 4
поодделно
попарам, иш
попладне 42
попладневен
попосле 42
поправам, аш
поправам, иш
попраг, попрози
поправка
популарен
попусто
порабам, иш
поради 40
порака
порачам
порачка
порачувам 33
поредба, споредба
поредбен, споредбен
поречанец
Порече
поречки
поробувач
поробувачки
порој, порои
портрёт
Португалец
Португалија
португалски

поручек 42
 поручник
 порцелан
 посатка
 посен, посна 24
 посестрима
 посинам, иш
 послан 23
 последица
 посматрач
 посовреме 43
 пост, пости 23
 постава
 поставам, иш
 постама, иш
 постапам, иш
 постапка
 постела 14
 постелам, еш 24
 постепен
 постепено
 постојам, постоиш
 постојан
 пот, потта
 потока 42
 потаму 40
 потенцијал
 поткова
 потковам, аш, еш
 потоа 18, 42
 потомок, потомци 6

потонам, еш
 потпирач
 потполковник
 потпоручник
 потпрам, еш
 потпретседател
 потроа 42
 потсетам, иш
 потсекавам
 потсмевам
 потсмев 19
 потстава 17
 потставам, иш
 потстанам, еш 21
 потчинам, иш
 поука
 пофалба 19
 пофатам, иш 19
 поход 16
 поцрнам, иш
 почесен, почесна
 почест
 почеток, почетоци 6
 починам, еш
 почнам, еш
 поштам, еш
 поштеда 7
 поштозашто 43
 прав, правот, правта,
 правови 18

прав 17
правам, иш 17
правец, правци
правина, правини, пра-
виње
правоаголник
правопис 27
Прага
праз
празен, празна 24
празнам, иш
празник 24
практика
практикувам
практичен
практички 25
практичност
праснам, еш
прат, пратови, пра-
ке 4, 11
пратам, иш
пратеник
прака, праки
пракам 11
прашање, прашања
прашки
праштила
прв 28
Први мај 52
првкам
првнам, еш

првнеам, еш
првомајски 53
првпат 42
првут
преведувам
преведување
превод
преводач
презоден, преводна
прегнам, еш
преграб
пред 38
предавам
предавач
предавање
предавник
предавнички
предавство
предание
предадам, еш 35
предвид
предвидлив
предводник
предвреме 43
предградие
предедо
предизвикам
предимен
предимство

предлог, предлози
 предложам, иш
 предок, предци 6, 21
 предрасуда
 предручек 42
 предуслов
 преѓа, преѓи 11
 преѓе 11
 преѓеска 11
 преѓешен 11
 преземам, аш 18
 преземам, еш
 презир
 презирам 13
 презрам, еш 13
 презрен 13
 прекинам, еш
 преку 41
 прекумерен
 прекуморски
 прекуред 42
 прекусила 42
 прекутрупа 42
 прелез
 Прељубиште
 премиера
 преминам, еш
 премудрост 4
 пренесам, еш
 Прењ 16
 преобразам, иш

преобразување
 преод
 преоден
 преодно знаме 16
 преоѓам 16
 препинам 33
 препишувач
 препнам, еш
 препорака
 препорачам
 препорачан
 препорачувам
 препрека
 преработувачки
 преродба
 преродбеник
 преселба
 пресечам, еш
 преснек, преснеци 20
 Преспанско Езеро
 престапам, иш
 престапник
 пресуда
 претендирам
 претензија
 претпладне 42
 претплата
 претпоставка
 претприемач
 претпријатие 21
 претседател 21

претсобје
претства
претставам, иш
претставка
претставник
претставништво
претходен, претходна
претходник
префакам 19
префрлам, аш 19
префрлам, иш 19
прехрана
прехранам, иш 16
прехганбен 16
пречам, иш
пречек
прешлен
пржам, иш
приберам, еш
приближен, приближна
приближност
прибрежје
приведам, еш
привилегіран
привлекувам
привремен
привржен
приврженик
приврженост
приврзан
приврзаник

приврзаност
придавка
придонес
прием 7
приемен
приемлив
призори 42
присрам, еш
пријател 14
Пријатељ 15
пријдам, еш
приквечер 42
приклучам, иш
приклучен 13
Прилеп
прилепски
прилепчанец
прилошки 25
примам, аш
примам, иш
примена
применет
приморје
принудам, иш
приоѓам
припадничав
припаѓам
припнам, еш
прираст
прирачен

присагагачец 11
 присвојам, иш
 присмев
 присоединување
 присој, присои
 приспособам, иш
 пристан
 пристаниште
 пристап
 пристапам, иш
 пристапувам
 пристрастен
 присуство 4
 присуствувам 4
 присутен 4
 присутност 4
 притоа
 приход 16
 причински
 пришт
 прњар
 проблем
 провидение
 провинцијален
 провинцијализам
 провирам 33
 проврам, еш
 прогонство
 продавач
 продавачка

продадам, еш
 продолжение
 продолжувам
 проект
 проекција
 проекционен, про-
 кцибна
 прозорец
 прозорче
 прозрачен
 посевам (се) 13
 посевка 13
 проирам
 проирка 13
 проирво 13
 проирам, еш
 произведувам
 производител
 производствен
 производство
 произволен, произ-
 волна
 пројава
 прокинам, еш
 прокопсам 23
 прокопсан
 пролет, пролетта, про-
 лети 23
 пролетаријат
 пролетёр

променлив
пронајдок, пронајдоци
пропаганда
проповедам, пропово-
ведувам
проповедник
пропуст
просветител
прост 23
простама, иш
простирам (се) 33
простодушен 27
прострам, еш
простум 41
противкултурен
противпожарен
противположност
противпоставам, иш
противпоставувам
противпоставување
противречам, иш
противречен
противречност
протнам, еш
протоплазма
протугер
проучувам
проучување
процветам
процутам
прочитам

прочуен, прочут
проштавам
проштење 38
прст, прсти
прстен 8
прстење
Прус
Пруска
пруски
псалм
псалтир
псевдонаучен
птица
пукнам, еш
пупам, иш
пупка
пустина
пустински
Путивљ 15
пуштам, аш
пуштам, иш
пцалам 23
пцишта 23
пцовисан 17, 23
пцости 23
пцујам, пцуеш 23
пченица 23
пченичен 23
пченка 23

пченкарен 23

пчошки 23

Р

раб

рабам, иш

работа, работи, ра-
боке 11

работам, иш

работнички 25

работничко-селски 27

работништво

работодавец

равенка

радиум 9

радиус

Радовиш

радовишки

радовиштанец

радосен, радосна 24

радост, радоста, ра-
дости 23

рагам 11

разберам, еш

разбивам

разбијам, разбиеш

разбирлив

разбој, разбои

разболам; иш

разбудам, иш

разведам, еш

развивам 33

развивање

развијам, развиеш

развиток

развоен, развојна

развој

разгледам 35

разговарам

разговор 17

разговорам, иш

разделба

раздвојам, раздвоиш

раздвојувам

разединет

разжалам, иш

раззеленам, иш (се) 21

разземам, еш 22

раззобам

разладам, иш

различен

разлошки 25

размав, размавот

размавнам, еш

размена

размер

разминам, еш

разногласност

разностран

разочарам

разочаран

разочараност

рака, раце

рака, раце
ракав, ракави
ракавица
ракатка
ракичка
ракија 10, 12
раководам, иш
раководител
раководство
ракопис
Рамбуе 9
рамен, рамна
рамо, рамено, рамења,
раменици
рамнам, иш
рамнина 23
рамнодушен
рамномерен
рамноправен 23
рамноправност 23
рамностран
рамнотежа
ран, рана 23
ранам, иш 34
ранениче 16
расад
расадам, иш
расам, иш
расвирам, иш
раседлам

раселам, иш
расечам, еш 22
расипам, еш 22
раскажам, еш
раскажувач
расказ, раскази
раскашлам
расквасам, иш
раскинам, еш
раскопам
раскостам, иш
раскринкам
раскрсница
раслабам, иш
расонам, иш
расонет
распагам
распаке
распашам, еш
расправа
расправам, аш
расправам, иш
распредел м, иш
распределба
расрдам, иш
раस्ताвам, иш
растам, еш
растворам, аш
растворам, иш
растение

растојание
 растрел
 растрелам
 расучам, еш
 расход 16
 расцапам
 расцветам
 расцепам, иш
 расцимкам
 расцутам, иш
 расчекрам, иш
 расчепкам
 расчеречам, иш
 расчешам
 расчешлам 22
 расчешнам, еш 22
 расчынам, иш
 расчистам, иш 22
 расчленам, иш
 расчујам, расчуеш
 расчукам
 Ратка
 рахигис
 рационален
 рационализам
 рачен
 рачка 4
 рачник
 рашетам
 рашивам, аш

рашијам, рашиеш
 раширам, иш 22
 раштрам
 рашумам, иш
 реакционер
 реакционерен
 реализам 53
 реализирам
 ревносен
 ревност
 револьер
 револуција
 револуционер 5
 револуционерен 5
 регистар
 регрут
 редактор
 редам, иш
 редок, ретка 20
 редум 41
 режам, еш
 режисер
 резиме, резимен
 резолуција
 реклама
 реконструирам
 ректор
 ректорат
 релјеф 14

релјефен 14
 реликвиум
 ремен, ремење, ремења 15
 ренесанс
 ренегат
 рентген
 реон
 репертоар
 ресам, иш
 Ресен
 ресенски
 ресенчанец
 раставрација
 раставрирам
 ресторан, ресторанот
 реума
 реуматизам
 реферат
 референт
 рецензент
 рецензија
 речиси 43
 реч, речи
 решавам
 решавање
 решам, иш
 решение 38
 решителен
 риболов 27

ријам, риеш
 рипнам, еш
 рипче
 ритам, ритамот, ритми
 ритнам, еш
 Ришелје 14
 Рјазань 16
 робијаш
 родам, иш
 роден ден
 родител 14
 родољубец, родољупци 21
 родствен 21
 родство 21
 родум 7, 41
 рој, роеви 26
 ројам, роиш
 ролја, ролји 14
 Романец
 Романија
 романски
 романтизам, романтизмот 5
 романтичар
 ронам, иш 34
 ролски 21
 ропство 21
 росам, иш

ротацио̀нен, рота-
 цио̀на 23
 рубља, рубли 14
 руво
 ружам
 Русија
 Русин, Руси
 Русинка
 руски 53
 ручам
 ручек, ручеци 20
 рушам, иш
 рбет
 ргам
 рдоква
 рга 8, 11
 ргосам
 ргосан 8, 11
 ргам
 рж, ржга, ржи 8, 21
 ржам, иш 8
 ржаница
 ркам
 ркнам, еш
 Рлевци 8
 рнки 8
 рска̀вица 8
 рскам 8
 рскот 8
 рг
 ртам, иш

ртка
 ртулче
 ртче

С

саан
 саат
 саатчија
 саоја, сабји
 сабота 4
 саботажа
 сад 4
 садам, иш
 саги 11
 Сагин 11
 сажен, сажни 4
 са зима 32
 саја, саи
 саклет 5
 са лето 32
 са есен
 самовластие
 самодржавје
 Самоеди
 самоопределам, иш
 самоопределение
 самоопределување
 самотија
 самоубиец, само-
 убијци

самоубиство

самоубиство
самоуверен 27
самоук
самоуправа
самрак
сандак
са нок 32
сања, сањи
Сараево 9
сараевски
сарајлија
сарај, сараи
сатиричар
сатор
свадба 20
сварам, иш
свака, сваки 11
сведен, сведни
сведок
сведочам, иш
сведоштво
свекор
свекрва
свесен, свесна 24
свест 23
светам, иш
светец, светци
Света Гора 52
свети 52

Свети Врач 50, 52
Свети Николе 52
светлосен
светрум 41
Светска војна
светски
свеќа, свеќи 11
свеќавам 11
свеќаван 11
свеќар, ка
свечен
свеченост
свешник
свештеник
свештенство
свијок, свијоци 6
свиња, свињи 15
свирам, иш
свирач
свирнам, еш
свлечам, еш
своеволност
своевремен
своевременост
своеобразен
своеобразност
свој, своја, свое, свои

сврдел, сврдли
 Сврлиг 14
 свртам, иш
 свршам, иш
 сè 32
 сеам, еш 10, 33
 сеанса
 себеси 30
 Севастóпољ 15
 север
 северозáпад 53
 северојсток 27
 севозможен
 сега
 седам, иш 34
 седми 28
 седмина, седуммина 29
 седнам, еш 34
 седум 7, 28
 седумгодишен
 седумдесет 28
 седумнаесет 28
 седумстотини 28
 сеедно 32
 сезо́на
 сеидба
 сејач 10
 секавица
 секаде
 секаков, секаква

секидневен 27
 секогаш 20, 32
 секој, секоја, секое 31
 секојпат 42
 секнам, еш
 селанец 14
 Селечка планина 50
 селидба
 семе, семиња
 семи-ар
 семокен
 сенарник
 сендвич
 сенешто
 сензуáлен
 Сенокос 27
 сеопшт
 сепак 32
 сепарáт
 септémври
 сер
 Сергеевич 12
 серена́да
 сери́бзен
 сери́бзност
 сесветски
 сесојузен 32
 сестран 32
 сесрден

сестра
 сетам, иш
 секавам 11
 сè уште
 сечам, еш
 сечиво
 Сибир
 сибирец
 сибирски
 сиво-бела 28
 Сивчо 52
 сиже́ сижеи́
 Сијам
 Сијамец
 сијамски
 силав
 силициум
 Силјан
 СИМООЛ
 СИМВОЛ
 симид, симиди 20
 симнам, еш 23
 син, сињ
 синоним
 синова 11
 синтѐза
 сињак
 сиот, сета, сето,
 сите 9, 32
 Сириец, Сиријци
 Сирија

сириски
 Сириус 9
 сиромав, сиромавиот,
 сиромаси
 сиромаштија
 систем
 ситнобуржоаски
 Сицилија
 сицилијанец
 сицилиски
 сјаам, еш
 скап 4
 скапам, еш
 скапан
 скапија 4
 скеле
 скептичар
 Скити 50
 скитнам, еш
 скитвик
 склон, склона
 склоност
 скокнам, еш
 сконцентрисам
 скопјанец, скопјани
 Скопје
 скопски 53
 скоривам 33
 скорнам, еш
 скраја
 скрипец, скрипци

Скршена Цамија 50
 скубнам, еш
 скубам, еш
 скуден
 слабеам, еш
 слабост
 слабокрвен
 слабокрвност
 славеј, славеи
 Славка 21
 сладок, слатка
 сладам, иш
 сламник
 следам, иш
 следбеник
 следствено
 слезам, еш
 слепеам, еш
 слепота
 слечам, еш
 слива
 сливовица
 слизнам, еш
 слобода
 слободољубив
 Словак
 Словачка
 словачки
 Словенец
 Словенија
 Словенин, Словени

словенски
 словенство
 словенофил 53
 словенофилство
 сломам, иш
 службен 7
 слух 16, 19
 случај, случаи 9
 слушнам, еш
 слушател
 слушач
 Смаил-ага 27
 смадам, иш 4
 сме, 1 л. мн. од сум 32
 смеа, смеи 19
 смеам, еш
 смев 19
 сметам, еш
 смеќа, смеќи
 смеќавам 11
 Смилево
 Смилјан
 смисла
 смок, смоци, смокови
 смоква
 смрт, смртта, смрти
 8, 23
 смут
 снаа, снаи 4, 19
 снабдам, иш

снабдувам

снабдувам	созвездие
снабдување	созвучје
снабдувач	создадам, еш
снага 4	сојуз
снег 20	сојузник
сновалка	сојузнички
сновам, еш 17	сокол, соколи, сокли 6
сношен, сношна	сол, солта 14
сношти	солам, иш
со	солза
соа, сои	солзам, иш
соберам, еш	солист
совалка	солца
совет	сомисленик
Советскиот сојуз	сомневам (се)
советувам	сомнение
совреме 43	сомнителен
современ	сонам, иш
современик	сонлив
современост	сонце 8
совршен 7	Сонцето 52
совршенство 7	сончам, аш (се)
согласувам (се)	сончев 8
согласен	сончоглед 27
согласност	сообразен
содејство	сообразност
содржам, иш	соодветен
содржина	соодветност
соединам, иш	соодветство
соединувам	соопштам, иш
соединување	соопштение

соперник
сопинам 15
сопнам, еш
сопоканец 11
сопрво 42
сопротива
сопруг, сопрузи
сопруга
соработка
соработник
сосед 6
соседен 6
соседство 6
сосе 40
сосема 40, 42
сосила 42
состав
составам иш
составувач
состојба
состојам, состоиш (се)
соучесник
соучество
софра 20
Софре 20
социјален 10
социјализам 2, 10
спаија, спаии
спаилак
спаиство
спанак 12

Спасовден
специјален
специјалист
спечалам, иш 5
спијам, спиеш 10, 34
списание
спликанец
спогодба
спомнам, иш
споредба, поредба
спотинам 33
спречување
споведам, еш
спроведувам
спрострам, еш
спроти 40
спротивност
спротивувам (се)
сразмер
сразмерност
срам 24
срамам, иш 24
срамежлив
срамен 24
срамнувам
срамога 24
Србин
Србија
Србинка

срдечен

срдечен
срдечност
сребро
среда 24
среде 24
средина
средниот век
средните векови
средношколски
средоземен
средоземноморски
Средоземно Море
средство
Срем
сремец
сремица
сремски 53
сретам, еш
сретнам, еш
среќа 11, 24
среќавам
среќен 11
сржам, иш 8
сркнам, еш
срна, срни
српски
српско-бугарски 28
срце 8
срцебиење
стадиум
стакло

станам, еш
Станкјевич 12
стапалка 4
стапам, иш 4
стапица
стареам, еш 33
стариот век
старовремски 27
старосват 27
старословенски
статива, статии
статуа, статуи
статускво
стебло
стегнам, еш
стенограм
степен, степенот
стеснам, иш
стигнам, еш
стилизирам
стих
стихија, стихии
сто 28
стогодишен 27
стожер
стойк
сто и педесет 28
стојам, стоиш
стол
столб 8

Стојан
 столбец, столпци 8
 стомина 29
 стомна
 стоногалка 27
 стопати 42
 стоти 29
 стотина 29
 страв, стравот, стравови 19
 стравотија 19
 страдам
 страк 4
 страна
 странам, иш
 странски
 странство
 страст
 страстен, страсна 24
 стратег
 страчка 24
 страшен
 страшлив
 страшливост
 стрвен
 стрea, стрeи 19
 стрела
 стрелам
 стријам, еш
 стрико

стрина
 стрмина
 стрмен, стрмна
 строј, строеви 26
 стројам, строиш 34
 стројник
 строфа
 Струга
 стружам, еш
 стружан ц
 струја, струи
 Струмица
 струмичанец
 струмички 25, 53
 Струмичко Поле 50
 струна
 струп, струпови,
 струпје
 струшки
 стршен, стршни
 студија, студии
 студирам 33
 сујект
 субјективен
 сув 18
 суварка
 суводолица
 суд

судам, иш
судбина 4
судбоносен 4
судија, судии 9
судирање
судски 21
судство 21
суевверен 27
суевверје 27
суетен
сукалка
Суљо 14
сум, не сум 7, 32
сунѓер
супер-тврдина
суправа 17
суправам, аш
супрвам, иш
суров
суровина
суровица 17
сушам, иш
сушност 4
сушт 4
суштество 4
суштествен 4
суштествувам 4
суштина 4
сфатам, иш
сфаќам
сфера

сходно
с'клет

Т

таа 29
таам, иш
тага 4
тадеа
таен, тајна
тажам, иш 4
таинствен
таинство
таканаречен
таков, таква 31
такуѓере
талас, таласи 20
талентиран
талог, талози
таму 40
тан-алва 27
танок, танка 4
тантиема
танчам, иш
тап
тапам, иш
тапан 4
тапија, тапии
тапоумен
Тарас Буљба 15
тас
татко, татковци

татковина
 татнам, еш
 таутологија
 твој, твоја, твое,
 твои 31
 творам, иш
 творба
 творење
 творец
 творечки 25
 творештво 25
 тврдам, иш
 тврдина
 тврдоглавост 27
 театар, театарот,
 театри 5
 тегнам, еш
 тежам, иш
 тежиште
 тежок, тешка 20
 текнам, еш
 текот
 текушт
 теле, телиња, телци
 телеграма
 телеграфирам
 тељ 14
 темен
 темнеам, еш
 темнина

темница
 темно-зелен 28
 темперамент
 температура
 тенденција
 тенденциозен
 тенеке
 тенекеција
 тенекија
 тенк
 тенок, тенка
 теорема
 тепсија, тепсии 23
 тераса
 терзија, терзии
 територија
 територијален
 теснам, иш
 тетива
 тетин, тетиновци
 тетовец
 Тетово
 тетратка
 техника
 техничар
 технички
 технолоѓ
 течам, еш
 Тибет
 тибетски

Тибеканец

Тибеканец
тивнам, еш 18
тивок, тивка 19
тигар, тигарот, тигри
Тиквеш
тиквешанец
тиквешки
тилје
тиња
тиранин
титула
ткаам, еш
глеам, еш
тоалет
товар 17
товарам, аш
товарам, иш 17
тогај, тогаш
тој, таа, тоа, тие 29, 30
токмам, иш
токмоглав
токмоножечки
токму 40
толкав 31
толку 14
толкувам
толкување
толкувач
толкувања 13
толчам, еш 8

толчник 8
Тољо
Томшич 12
тонажа
тонам, еш
топам, иш
топломер 27
топограф
топол, топла
топлам, иш
торпедо
точам, иш
точен, точна
точка
траам, еш 10, 33
траба 4
трага
трагичен
трагички 25
Трајан 10
трактат
транспарент
траснам, еш
трат 4
тратам, иш
тракам 11
Трбовле 14
тргнам, еш 34
трговец 17

трговија
 трговски
 треба (ребаше, ребало)
 ребам, иш
 рева 7
 трендафил
 реперам, иш
 реперење
 репка
 репет
 репетам, иш
 репетење
 репнам, еш
 ресам, еш
 реснам, еш
 рет, рети 28
 ретина 29
 ретпат 42
 ри 28
 триаголник
 тривијален
 тригодишен
 тридневен
 трисет 28
 тријам, триеш 34
 тримесечен
 тринаесетте 28
 трипати 42
 триста 28
 триумвират

триумф
 трихина
 три-четири 29
 тричлен
 тркалам, аш
 тркалест 23
 тркало
 трње 15
 троа
 тровче 19
 троен, тројна 29
 тројца 29
 тротоар 7
 трофеј, трофеи 9
 трошам, иш
 трошиња 13
 трошка
 трпам, иш
 трпеза
 трпелив
 трпение
 трпнам, еш
 труба 4
 трубам, иш 4
 трудбенички 25
 трудна
 трујам, труеш 10
 трујач
 трујачка
 туѓ 11

туѓина

туѓина
туѓинец 11
туѓинка 11
тужам, иш 4
тука
туку 40
тукуречи 43
тукушто 41
тула, тули
турам, аш
турам, иш
турнам, еш
турнеја, турнеи
Турска
турски
Турчин, Турци

К'

каја, каи
Кано 12
кар 12
карам, иш
карлија
карувам
ке 10
кебап 12
кебапче
кебе 12
кедер
келав 12
келавам, иш

келепур
келеш 12
келија
кемане 12
кемер 12
кепенок, кепевци 12
керал
керамида 12
кердосам 12
керка 11
кесе 12
Кетковиќ 12
кеф 12
кефлија
кешки
килибар
килим
коле
копав
Копиќ 12
кор 12
коравам, иш
корсокак
кос
косе 12
костек
котек
кофте
коше
куд 11
кулавка

жуљумарка
 кумур 12
 кумурција
 кул
 Куприја
 курдија
 курк
 курчија
 кускија
 кутам 11
 кутук
 кукур
 кушнам, еш

У

убав 17
 убавина 17
 убивам
 убиец, убијци 10
 убијам, убиеш
 убиство 9
 убост 17
 уверение 38
 увертира
 уво 19
 увод
 уводен
 увце
 угагам
 угаснам, еш
 угнетувам

угнетувач
 угодам, иш
 угоре
 удавеник
 удар
 ударник
 ударништво
 удел
 удирам
 удопство
 уге
 уем 7
 узреам, еш 24
 ујдисам 33
 укинам, еш
 укнам, еш
 укор
 Украина
 Украинец, Украинка 9
 украински
 улав 17
 улавам, иш (се)
 улјарник
 умеам, еш
 умеењ е
 уметник
 уметнички
 уметност
 умирам 33

умрам, еш

умрам, еш
Унгарец
Унгарија
унгарски
универзален
универзитет
упатем, иш
уплав 18
уплашам, иш
управа
управник
упростам, иш
упростен
уредник
уредништво
уривам
урнам, еш
усвојам, усвоиш
усвојувам
усет
усетам, иш
усилба
услов
усмеџ
усмевам
усмевнам, еш
усна
успеам, еш 38
услевам 38
успех, успеси 16, 19
успивам

успијам, успиеш
усрден
усрдност
установувам
устен, усна 24
устројство
утеха
утока
утредента
утрешен
утроба
учам, иш
учебник
ученик
ученичка
ученички 25
учење
учесник
учество
учествувам
училница
учител 14
уште 41

Ф

фабрика 20
фаворизирам
фактички 25
фала

фалам, иш 19
 фалба
 фалсификат
 фалсификувам
 Факт
 факултѣт
 факултѣтски
 фанатизам
 фантазмагорија
 фарисѣј, фарисѣи
 фасáда
 фатам, иш 19
 факам 11
 фашизам, фашизмот 5
 февруáри 53
 феѣтон 15
 феѣтонист
 фенер
 фереце
 фес, февче
 феуд
 феудáлец
 феудализам
 физичар
 фијáско
 фиксирам 33
 Филип 20
 филозоф
 филозофија 18
 филозофски
 филоксѣра

филологија
 филолóшки 25
 филѣан 19
 Финец
 Фивска
 Фивски
 фиока
 фирентинец
 Фирѣнца
 фитиљ, фитили 19
 фискултýра
 фишек
 фоајѣ 9
 формулирам
 фотѣлја, фотѣлји 14
 Франк, франкови
 Франк, Франки
 Франција
 Француз
 Францускиња
 француски
 френг; френгови
 френска (кошула)
 фризер
 фризирам
 фркам 19
 фркнам, еш
 фрлам, аш
 фрлам, иш
 фундамент

функционер

функционер
фургон
фурна
фустан 19
фута 19
фучам, иш

Х

Хабзбург
хагиографија
Хајне 16
Хајнрих 16
хаос
харем
хартија 16
хегелијанство 53
хегелијанец 53
хексаметар, хекса-
метарот
хектар
хемија 16
хербариум
херметички
хероизам
херој, херои 17
херојски
херојство
херцеговец
Херцеговина
херцеговски

хетероген, хетерогена
хигиена
хигиенски
хиена
хиероглиф
Хималаи 16
химна
хипербола
хипотеза
хистерија
хлор
ходник 17
Холандија
Холанѓанец
холандски
хомоним
хонорар
хор
хоризонт
хотел 16
хотентотски 53
храбар 5, 16
храброст 16
храм 16
храна 16
хранам, иш
хранителни продукти
Хрват
Хрватка

Хрватска
хрватски
христијанин 53
христијански
христијанство
Христос 17
Хрстова вера
хроника
хроничен
хуман, хумана
хуманост
хумор
Хуни 50
хуриет

Ц

цапнам, еш
цар, цареви, царови
царевен
царевка
царевковина
царство
цвет
цветам
цвекарка
цвеќе, цвеќиња 11
цврст 24
цџвџка
цедам, иш
цедило
Целзиус 9

целивам
целост
цемент
цементирам
цена
ценам, иш
цензура
Ценин 52
цепам, иш
цепнам, еш
циклус
циркус
црв 24
црвен 24
црвлив
црвојаднина 27
црвосан
црево 24
цреп 24
црепна 24
црепналка
цресло 24
цреша, црешна 24
цркнам, еш
црковен 7
црн 24
црнама, иш
Црна Гора
Црна Река 50
црнеам, еш (се)
Црногорец

Цоногорка

Црногорка
цоногорски
Црно Море
црноморски
црноока 27
цноречки 27
црпам, еш 24
црпка 24
црпнам, еш
црта
цртам
цртач
цут
цутам, иш

Ч

чавка 21
чад
чадам, иш
чадовина
чај
чам
чамовина
Чапаев 9
чардак-боја 27
чевел, чевли 18
чекалница
челад, челадта 21, 23
челуст
чемер
ченгел

чеперок, чепероци
черга 24
чергар
чесен
чест
честам, иш
четворен 29
четворица 29
четврт 28
четвртина 28
четврток
четиво 7
четири 28
четириаголник
четириесет 28
четириесет и пет 28
четиринаесет 28
четирипати 42
четиристотини 28
Чех, Чеси
Чехинка
Чехословачка
чешам
чешел 14
чешлам 14
чешки
Чешка
чешлар
чешнам, еш

чиј, чија, чие, чии
 чиновнички 25
 чир, чиреви, чирови
 чист
 чистам, иш
 чистокрвен 27
 чистота
 читална
 читам 7
 читанка 7
 читање
 читлив
 чифлиг, чифлизи
 чифлигар
 чифлигарство
 чифликсајбија
 чичо, чичовци
 чкивам 23
 чкрапја
 чкрипам 23
 чкорлав 23
 чкртам 23
 чкрткам
 чкулав 23
 чмаам, еш 33
 човек 17
 човекољубје
 човечен
 човечки
 човечност
 чсвештво 25

чорап, чорапи
 чорбаџилак 5
 чувам
 чувар
 чувствителен
 чувство
 чувствувам
 чудовиште 17
 чујам, чуеш 10, 34, 35
 Чуките 50
 чукнам, еш 34
 чун, чунче 8
 чучнам, еш

Ц

цабе
 цавкам
 цаде
 цакам
 цам
 цамадан
 цамбаз
 цамија
 цбарам 23
 цбарнам, еш
 цбурам
 цбурнам, еш
 цвакам 23
 цвакнам, еш
 цверкам
 цвркнам, еш

џган 23
 џграпам 23
 џгурам 23
 џеб, џебови 20
 џез
 џелат
 џенабет
 џенем
 џепане
 џигер
 џин
 џиткам
 џитнам, еш
 џице
 џубе
 џумбуш
 џунцуле

Ш

шаблон
 шаблонски
 Шакир 12
 шалавам, иш
 шампањско
 Шарец 52
 Шар Планина 50
 шарпланински 27
 шашлив
 Швајцарец
 Швајцарија
 швајцарски

Шведска
 шведски
 Швеѓанец
 шевар
 шедба
 шеесет 28
 шема
 шематизам
 шематски
 шематичен
 шепа
 шепнам, еш 34
 шепотам, иш 16
 шеснаесетти 28
 шест 28
 шестгодишен
 шестдневен
 шести 28
 шестмесечен
 шеј, шејови
 шестина 29
 шестотини 28
 шест седум 29
 шетам
 шетнам, еш
 шеќер
 шеќерам, иш
 шеќерен
 шибнам, еш
 шивач

шивачка
 шиене
 шијам, шиеш 34, 37
 шилест
 шинам, еш
 ширам, иш
 широкоградост
 Широк Сокак 50
 шифра
 шкембе 23
 школа
 школуван
 Шкот
 Шкотланѓанец
 Шкотска
 шкотски
 шљахта
 шмекар
 шмркнам, еш
 шмукнам, еш
 шовинизам
 шовинист
 Шпанец, Шпањолец,
 Шпањолка
 Шпанија
 шпански
 шпекула, шпекулација
 шпекулант
 шпион
 шпионажа
 штавам, иш

штавеј
 штедам, иш
 штедење
 штетам, иш
 Штип
 штипам, еш
 штипјанец 54
 штипнам, еш
 штир
 штираквица
 штит
 штица
 што 30
 што-годе 31
 штотуку 41
 штрбеам, еш
 штрекнам, еш
 штрк
 штркам
 штркнам, еш
 штуткам
 Шумадија
 шумадинец
 шумадиски 53
 шумнам, еш
 шупелка
 шуплив
 шура, шуреви
 шутнам, еш
 шушнам, еш

НАЈЧЕСТИ СКРАТЕНИЦИ

бел.	— белешка	м.	— место
в.	— век	мм.	— милиметар
в.	— весник	мн.	— множина
в.	— види	м.р.	— машки род
г.	— господич	на пр.	— на пример
г. г.	— господа	о.г.	— оваа година
г., год.	година	о.м.	— овој месец
г-ѓа	— госпоѓа	по Хр.	— по Христа
гр.	— град	пр.Хр.	— пред Христа
гр.	— грам	проф.	— професор
г-ца	— госпоѓица	р.	— река
д-во	— друштво	с.	— село
др.	— другарот	св.	— свети
д-р	— доктор	см.	— сантиметар
едн.	— еднина	сп.	— списание
ж.р.	— женски род	сп.	— спореди
и др.	— и друго	с.р.	— своерачно
и сл.	— и слично	стр.	— страница
итн.	— и така натаму	ст. ст.	— стар стил
кгр.	— килограм	т.е.	— то ест
ккм.	— километар	т. н.	— таканаречен
л.	— литар	ул.	— улица
л.	— лице		
м.	— метар		

Б Е Л Е Ш К А *

При користењето на речникот треба да се имаат предвид овие работи:

1. Кај глаголите е давано 2 л. едн. сег. време редовно од оние што спаѓаат во *и*-група и *е*-група. Само по исклучок, ако имало некоја посебна причина, тоа е предвидено и кај глаголи од *а*-група. Од ова се разбира дека глаголите кај кои не е означена формата за 2 л. едн. сег. вр. спаѓаат во *а*-група.

2. Ако некоја сложенка со префикс не се наоѓа во речникот, треба да се види тогаш како се пишува основниот збор што влегува во неа. Така, на пример, бидејќи глаголот *намавнам* не се наоѓа во речникот, треба да се побара *мавнам*, *еш*; оттука ќе се види дека тој глагол спаѓа во *е*-група и се пишува со *в а* не со *х*.

СОДРЖИНА

I. ПИШУВАЊЕ НА ГЛАСОВИТЕ

Азбуката	3
Самогласките	
а	3
о	6
у	7
е, и	7
Вокално р	8
ол	8
Согласките	
ј	9
ќ, ѓ	10
с	13
л, љ	13
њ	15
х	16
в	17
ф	19
Согласките на крајот од зборот	20

Едначење по звучност	20
Правописот на некои согласни групи	22
Правопис на некои наставки	24

II. ПРЕГЛЕД НА ФОРМИТЕ

Членот	25
Именки	25
Придавки	26
Сложени именки и придавки	27
Броеви	28
Заменки	29
Глаголи	32
Глаголски форми	34
Предлози	38
Прилози	40
Пишувањето на други зборови и партикули	44

III. ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ДЕЛОВИ ОД ЗБОРОВИ ОД ЕДЕН РЕД ВО ДРУГ 45

IV. УПОТРЕБА НА ГОЛЕМИ И МАЛИ БУКВИ 48

V. ИНТЕРПУНКЦИЈА

Точка	54
Прашалник	55
Извичник	56
Две точки	57
Пауза	58
Наводници	60

Запирка	62
Запирка меѓу деловите на реченицата	62
Запирка меѓу реченици	65
Точка и запирка	73
Неколку точки	74
Заграда	74
Апостроф	75
Правописен речник	79
Најчести скратеници	176
Белешка	177
Содржина	178

ПОПРАВКИ

Стр.	Ред	Стои	Треба
22	19	оделение	одделение
25	10	— чиски	—чески
29	14	шричетири	шри-четири
41	30	докрај	докај
47	1	суфискош	суфиксош
47	3	дру-што	дру-штово
53	6	славјанофили	словенофили
62	13	ил	или
64	15	бор	збор
71	26	себеше	се беше
79	18	Австријалец	Австријанец
79	4	авшодикшаш	авшодидџш
84	27	африкански	африкански
88	12	Босанец	босанец
94	2	глодам	глодам
104	23	заклучам 13	заклучам, иш 13
109	6	ислушам	да се исфрли
126	18	нашрчам	нашрчам (се)
148	30	процушам	процушам, иш
155	7	Селечка Планина	Селечка Планина
166	14	Турска	Турција
168	26	усмевнам, еш	усмевнам, еш (се)

При коригирањето се допуштени овие грешки при претресувањето на зборови: стр. 24—*ујро-сџување м. ујрос-сџување*; стр. 25—*фа-кџически м. фак-џически*; стр. 71 — *ја-кнеше м. јак-неше*.

При печатењето извесни букви и знаци на интерпункција не се излезени или се искршени. Читателот ќе може лесно да ги распознае.